

UNIVERZA V LJUBLJANI  
EKONOMSKA FAKULTETA

MAGISTRSKO DELO

**NALOGE RAČUNOVODSTVA V DRUŽBAH PRED POSTOPKOM  
ZARADI INSOLVENTNOSTI**

Ljubljana, februar 2014

**TEJA SKRT**

### **IZJAVA O AVTORSTVU**

Spodaj podpisana Teja Skrt, študentka Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, izjavljam, da sem avtorica magistrskega dela z naslovom Naloge računovodstva v družbah pred postopkom zaradi insolventnosti, pripravljenega v sodelovanju s svetovalko prof.dr. Slavko Kavčič.

Izrecno izjavljam, da v skladu z določili Zakona o avtorski in sorodnih pravicah (Ur. l. RS, št. 21/1995 s spremembami) dovolim objavo magistrskega dela na fakultetnih spletnih straneh.

S svojim podpisom zagotavljam, da

- je predloženo besedilo rezultat izključno mojega lastnega raziskovalnega dela;
- je predloženo besedilo jezikovno korektno in tehnično pripravljeno v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, kar pomeni, da sem
  - poskrbela, da so dela in mnenja drugih avtorjev oziroma avtoric, ki jih uporabljam v magistrskem delu, citirana oziroma navedena v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, in
  - pridobila vsa dovoljenja za uporabo avtorskih del, ki so v celoti (v pisni ali grafični obliki) uporabljena v tekstu, in sem to v besedilu tudi jasno zapisala;
- se zavedam, da je plagiatorstvo – predstavljanje tujih del (v pisni ali grafični obliki) kot mojih lastnih – kaznivo po Kazenskem zakoniku (Ur. l. RS, št. 55/2008 s spremembami);
- se zavedam posledic, ki bi jih na osnovi predloženega magistrskega dela dokazano plagiatorstvo lahko predstavljalo za moj status na Ekonomski fakulteti Univerze v Ljubljani v skladu z relevantnim pravilnikom.

V Ljubljani, dne 7. 2. 2014

Podpis avtorice: \_\_\_\_\_

# KAZALO

UVOD .....	1
<b>1 VLOGA RAČUNOVODSTVA .....</b>	<b>3</b>
1.1 Računovodska funkcija v družbi.....	3
1.2 Zahteve pri pripravljanju in predstavljanju računovodskih izkazov.....	6
1.3 Računovodenje in cilji družbe .....	10
1.4 Računovodenje v poslabšanem ekonomsko-finančnem položaju .....	12
<b>2 INSOLVENTNOST .....</b>	<b>15</b>
2.1 Prepoznavanje krize v družbi .....	15
2.2 Postopki zaradi insolventnosti po Zakonu o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju - ZFPPIPP .....	19
2.2.1 Postopek prisilne poravnave.....	19
2.2.2 Postopek poenostavljene prisilne poravnave.....	20
2.2.3 Stečajni postopki .....	21
2.4 Insolventnost po določilih ZFPPIPP .....	21
2.4.1 Trajnejša nelikvidnost.....	22
2.4.2 Dolgoročna plačilna nesposobnost .....	22
2.5 Ugotavljanje insolventnosti (kot kapitalske neustreznosti) na podlagi računovodskih izkazov s strani zunanjih deležnikov.....	25
<b>3 RAČUNOVODENJE IN RAČUNOVODSKO POROČANJE DRUŽB V POSLABŠANEM EKONOMSKO-FINANČNEM POLOŽAJU .....</b>	<b>27</b>
3.1 Praksa pri računovodenju in računovodskem poročanju družb v poslabšanem ekonomsko-finančnem položaju – ugotovitve tujih avtorjev.....	27
3.2 Praksa pri računovodenju in računovodskem poročanju slovenskih družb v poslabšanem ekonomsko-finančnem položaju – ugotovitve domačih avtorjev .....	29
3.3 Prevare.....	31
3.3.1 Metode prevarantskega računovodskega poročanja.....	32
3.3.2 Najpogostejši načini prevarantskega računovodskega poročanja .....	33
<b>4 ANALIZA SPREMEMB V RAČUNOVODENJU IN RAČUNOVODSKEM POROČANJU SLOVENSКИH DRUŽB V STEČAJNEM POSTOPKU .....</b>	<b>39</b>
4.1 Analiza družb v stečajnem postopku v Sloveniji .....	39
4.1.1 Družbe v stečajnem postopku glede na pravnoorganizacijsko obliko, dejavnost, velikost .....	40
4.1.2 Analiza mnenj neodvisnega revizorja .....	41
4.1.3 Primerjava bilančnih vsot na bilančne presečne datume zadnje javno objavljene bilance stanja pred začetkom stečaja, bilančne vsote zaključne bilance stanja in višine premoženja v začetni bilanci stanja.....	45
4.2 Analiza računovodenja in računovodskega poročanja izbrane družbe za obdobje pred začetkom stečajnega postopka .....	49
4.2.1 Primerjava računovodenja in računovodskega poročanja izbrane družbe za obdobje 5 let pred začetkom stečajnega postopka .....	50
4.2.1.1 Računovodski izkazi za obdobje od 31. 12. 2003 do 31. 12. 2008.....	50
4.2.1.2 Ugotovljene spremembe računovodskih usmeritev .....	52
4.2.1.3 Ugotovljena odstopanja računovodenja in računovodskega poročanja od računovodskih načel in pravil računovodskega okvira .....	53
4.2.1.4.1 Neopredmetena osnovna sredstva – Dolgoročne premoženjske pravice – Blagovne znamke .....	53
4.2.1.4.3 Opredmetena osnovna sredstva – Zemljišča in zgradbe .....	55
4.2.1.4.4 Opredmetena osnovna sredstva – Opredmetena osnovna sredstva v pridobivanju .....	56

4.2.1.4.5 Zaloge.....	57
4.2.1.4.6 Kratkoročne finančne naložbe .....	58
4.2.1.4.7 Kratkoročne poslovne terjatve – Kratkoročne poslovne terjatve do kupcev .....	58
4.2.1.4 Zadostnost in primernost razkritij k računovodskim izkazom.....	59
4.2.1.5.1 Letno poročilo 2004 .....	60
4.2.1.5.2 Letno poročilo 2005 .....	60
4.2.1.5.3 Letno poročilo 2006 .....	61
4.2.1.5.4 Letno poročilo 2007 .....	64
4.2.1.5.5 Letno poročilo 2008 .....	67
4.2.1.5 Mnenje revizorja računovodskih izkazov .....	70
4.2.1.6 Primerjava zaključne in začetne bilance stanja.....	71
4.2.1.7 Povzetek.....	72
<b>5 POSLEDICE IN VZROKI NEUSTREZNEGA RAČUNOVODSKEGA POROČANJA</b>	<b>74</b>
5.1 Posledice neustreznega računovodskega poročanja.....	74
5.1.1 Posledice za upnike .....	74
5.1.2 Posledice za delničarje .....	75
5.1.3 Vpliv na kredibilnost računovodskega poročanja.....	76
5.2 Dejavniki, ki dopuščajo neustrezno računovodenje in računovodsko poročanje .....	76
5.2.1 Računovodski okvir .....	76
5.2.2 Zakonodaja in nadzor nad računovodskim poročanjem .....	76
5.2.3 Zunanja revizija računovodskih izkazov.....	78
5.2.4 Ocenjevalci vrednosti.....	80
5.2.5 Računovodja.....	80
5.2.6 Poslovodstvo .....	81
5.2.7 Družbeniki, nadzorni svet, revizijska komisija in notranja revizija.....	82
5.2.8 Neaktivnost drugih deležnikov .....	83
<b>SKLEP.....</b>	<b>85</b>
<b>LITERATURA IN VIRI.....</b>	<b>88</b>
<b>PRILOGE</b>	

## KAZALO TABEL

Tabela 1: Vrste kriz glede na ogroženost ciljev družbe in časovno razsežnost .....	16
Tabela 2: Metode prevarantskega računovodskega poročanja, ugotovljene v analizi COSO .....	34
Tabela 3: Metode prevarantskega računovodskega poročanja, ugotovljene v analizi SEC.....	35
Tabela 4: Opozorila revizorja po postavkah računovodskih izkazov, na katere se nepravilnost nanaša – ugotovitve magistrskega dela Šimunaci Boškinove.....	37
Tabela 5: Proučevane družbe glede na dejavnost (SKD 2008).....	40
Tabela 6: Proučevane družbe glede na velikost (ZGD-1).....	40
Tabela 7: Vrsta mnenja neodvisnega revizorja, ki ga je le-ta podal na računovodske izkaze proučevanih družb.....	41
Tabela 8: Vrsta mnenja neodvisnega revizorja glede na velikost revizijske družbe .....	42
Tabela 9: Vzroki za podajo prilagojenega mnenja.....	42
Tabela 10: Opozorila revizorja, podana v odstavku o poudarjanju zadeve, odstavku o drugi zadevi .....	44
Tabela 11: Menjava revizijske družbe .....	45
Tabela 12: Primerjava bilančne vsote bilance stanja zadnjega javno objavljenega letnega poročila in višine premoženja v začetni bilanci stanja.....	47
Tabela 13: Primerjava bilančne vsote zaključne bilance stanja in višine premoženja v otvoritveni bilanci stanja .....	48

Tabela 14: Primerjava bilančne vsote začetne bilance stanja in višine premoženja v začetni bilanci stanja.....	49
Tabela 15: Podatki iz bilance stanja izbrane družbe .....	51
Tabela 16: Podatki izkaza poslovnega izida izbrane družbe.....	52
Tabela 17: Primerjava knjigovodske, nabavne, ocenjene in prodajne cene/vrednosti zemljišč ter zgradb izbrane družbe .....	56
Tabela 18: Primerjava zaključne in začetne bilance stanja izbrane družbe .....	71



## UVOD

**Problematika magistrskega dela.** Računovodski izkazi v Sloveniji, z zakonsko predpisano javno objavo, so eden izmed najbolj dostopnih virov informacij o delovanju gospodarskih družb. Investitorjem, bankam, upnikom in drugim deležnikom predstavljajo osnovo za vrsto odločitev: banke se na njihovi podlagi odločajo o podaljšanju ali spremembi pogojev posojil, vlagatelji za ovrednotenje naložbe v družbo, dobavitelji za presojo varnosti poslovanja s poročajočo družbo itd. V preteklosti (v določeni meri pa še danes) je veljalo prepričanje, da so računovodski izkazi pripravljeni nepristransko. To izhaja iz predstave, da v računovodstvu veljajo trdna pravila, po katerih obstaja zgolj en način, s katerim je mogoče prikazati finančno stanje in uspešnost neke družbe.

V Sloveniji smo v zadnjih letih priča vrsti stečajev in drugih postopkov zaradi insolventnosti. V mnogih izmed začetih postopkov zaradi insolventnosti so družbe še v zadnjih poročevalskih obdobjih pred začetkom postopka prikazovale zdrave bilance, ki jih je za revidirane družbe pogosto potrjevalo tudi pozitivno mnenje revizorja. Kako naj se upniki, vlagatelji in drugi deležniki ob takšni praksi še zanašajo na računovodske izkaze? Neki upnik je prijavi svojih terjatev v stečajni postopek pripisal: "Uradno prijavljeni rezultati družbe so nas prevarali." Prepričanje o nepristranskosti oz. nevtralnosti računovodstva je tako gotovo omajano.

Dejstvo je, da imajo pripravljavci računovodskih poročil (poslovodstva, računovodje) precejšnjo mero diskrecije pri izboru, pripravi in predstavitvi računovodskih izkazov. Načela (in ne pravila) so temelj računovodskega okvira Mednarodnih standardov računovodskega poročanja ter Slovenskih računovodskih standardov. Računovodska okvira tako predstavljata vodilo. Pri računovodenju je tako treba vedno znova presojati, ali so izbor, priprava in predstavitev skladni z načeli ter pravili računovodskega okvira. Na presojo imajo lahko vpliv tudi interesi, ki jih želi družba s predstavitvijo zagotoviti. Za družbe v finančnih, likvidnostnih težavah lahko predvidevamo, da imajo interese za predstavitev olepšanega stanja in uspešnosti, zato bi se potencialno lahko odločile za manipulacijo z računovodskimi podatki.

**Temeljna teza magistrskega dela** je, da se računovodenje in računovodsko poročanje družb, ki jim grozi uvedba postopka zaradi insolventnosti, razlikujeta od računovodenja in računovodskega poročanja ekonomsko-finančno stabilnih družb.

**Namen magistrskega dela** je z uporabo strokovne literature, lastno analizo revizorjevih mnenj večjega števila družb, nad katerimi je bil začet stečajni postopek, in lastno analizo računovodskih poročil izbrane družbe, nad katero je bil v preteklem obdobju začet stečajni postopek: opozoriti na značilnosti in spremembe pri računovodenju in računovodskem poročanju v daljšem časovnem obdobju – vključujoč obdobja finančne stabilnosti in rasti, obdobje insolventnosti do začetka stečajnega postopka.

Z lastnimi dognanji in strnjjenimi dognanji drugih avtorjev želim pripomoči k večjemu zavedanju pomena računovodskega poročanja in odgovornosti zaveze računovodskih poklicev do delovanja v javnem interesu.

**Cilji magistrskega dela** izhajajo iz opredeljenega namena in so naslednji:

- opredeliti vlogo in posebnosti računovodstva v družbah, ki jim grozi uvedba postopka zaradi insolventnosti;
- na primerih slovenskih družb v stečajnem postopku ugotoviti točnost postavljene teze;
- ob ugotovitvi pomembnejših sprememb v računovodenju in računovodskem poročanju družb v krizi tudi:
  - analizirati vlogo posameznikov, odgovornih za pripravo in/ali predstavitev računovodskih izkazov, ter
  - opredeliti možne vzroke in dejavnike, ki dopuščajo neustrezno računovodenje in računovodsko poročanje.

**Metode proučevanja.** V prvih dveh poglavjih so sintetično prikazani temelji obravnavane teme, ki jih je treba razumeti, če želim raziskovati obravnavano temo. Pri tem deskriptivno podajam ugotovitve strokovne literature, jih sintetiziram in podam lastna dognanja. Tretje poglavje obsega poglobljen teoretično-analitičen pregled strokovne literature, raziskav ter člankov predvsem tujih strokovnjakov za obravnavano temo. Pri tem je uporabljena metoda kompilacije. V četrtem poglavju z metodo dokazovanja in njenimi metodološkimi postopki ugotavljam točnost spoznanj in postavljene teze na primerih iz prakse. Peto poglavje predvsem predstavlja posledice neustreznega računovodskega poročanja in ugotavlja, kateri dejavniki to omogočajo. Pri izdelavi magistrskega dela uporabljam teoretična znanja, pridobljena na znanstvenem magistrskem študiju, ter znanje, ki sem ga pridobila pri delu v reviziji računovodskih izkazov, pregledih poslovanja družb v stečajnih postopkih in poslovnem svetovanju.

**Vsebinska zasnova magistrskega dela.** Magistrsko delo je razdeljeno na pet poglavij, ki si vsebinsko sledijo v logičnem zaporedju – od teoretičnih izhodišč (1., 2., 3. poglavje) do lastnih analiz (4. poglavje) in zadnjega poglavja, ki ugotavlja vzroke in posledice tega, kar je bilo v analizi ugotovljeno (5. poglavje).

V prvem poglavju magistrskega dela je v prvi točki predstavljena vloga računovodstva in računovodje, v naslednjih pa so prikazane zahteve, ki jim morata računovodenje in računovodsko poročanje zadostiti, ter smernice, ki jim morata slediti. Posebej je obravnavano računovodenje družb v poslabšanem ekonomsko-finančnem položaju. Prikazan je ideal, ki bi bil dosežen, če bi družbe sledile osnovnemu namenu računovodskega poročanja tj. potrebam uporabnika računovodskih izkazov.

V drugem poglavju je v prvi točki obravnavan pojem krize in njenega ugotavljanja v družbi. V naslednjih točkah so predstavljeni postopki zaradi insolventnosti in zakonska določila o insolventnosti, kot jih postavlja Zakon o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti



in prisilnem prenehanju. Pri tem ugotavljam, kako lahko zunanji deležniki na podlagi računovodskih izkazov in zakonskih določil o insolventnosti ugotovijo insolventnost, saj so na to pozorni tudi pripravljavci računovodskih izkazov insolventnih družb (pri prikrivanju insolventnosti).

V tretjem poglavju je podan pregled strokovne literature, raziskav ter člankov domačih in tujih strokovnjakov ter njihovih ugotovitev glede računovodenja in računovodskega poročanja družb v poslabšanem ekonomsko-finančnem položaju. Predstavljeni so pojem prevare in prevarantskega računovodskega poročanja ter metode, s katerimi se to izvaja. Poglavje je sklenjeno z ugotovitvami domačih in tujih avtorjev glede najpogostejših metod prevarantskega računovodskega poročanja v praksi.

V četrtem poglavju je v prvem delu podana analiza revizorjevih mnenj za vse revidirane družbe, nad katerimi je bil v obdobju 2010 do vključno 2012 začet stečajni postopek (skupaj 69 družb). S tem želim ugotoviti, ali obstajajo med družbami, nad katerimi je bil začet stečajni postopek, kakšne podobnosti pri računovodskem poročanju v času pred začetkom stečaja (računovodske postavke, ki jih revizor navaja kot neustrezno predstavljene, druga opozorila revizorja, vrsta mnenja, menjave revizorja). Zaradi omejitve javne objave letnih poročil na spletni strani Agencije Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve lahko analiziram letna poročila oz. revizorjeva mnenja zgolj za zadnji dve leti pred stečajnim postopkom. Nadalje naredim še primerjavo bilančne vsote zadnje javno objavljene bilance stanja pred začetkom stečaja, bilančne vsote zaključne bilance stanja in višine premoženja, izkazane v začetni bilanci stanja (otvoritveno poročilo stečajnega upravitelja). Namen primerjave je ugotoviti vrednostno razliko med izkazanim premoženjem v navedenih bilancah stanja, ki bi lahko nakazovala tudi neustrezno vrednotenje računovodskih kategorij pred začetkom stečajnega postopka. V drugem delu poglavja podam analizo računovodenja in računovodskega poročanja za izbrano družbo za obdobje pet let pred začetkom stečajnega postopka. Pri tem ugotavljam: 1) ali je družba v tem obdobju spreminjala svoje računovodske usmeritve, 2) ali so bili računovodski izkazi pripravljeni in predstavljeni po načelih in pravilih računovodskega okvira, 3) ali so bila razkritja v letnih poročilih zadostna in primerna.

V petem poglavju so v prvem delu podane posledice neustreznega računovodskega poročanja za upnike, delničarje, in kredibilnost računovodskega poročanja, v drugem pa so obravnavani dejavniki, ki dopuščajo neustrezno računovodenje in računovodsko poročanje v Sloveniji.

## **1 VLOGA RAČUNOVODSTVA**

### **1.1 Računovodska funkcija v družbi**

#### **Računovodska funkcija**

Računovodstvo je gospodarski jezik, v katerem tisti, ki pripravljajo računovodske informacije, sporočajo tistim, ki se zanje zanimajo in jih uporabljajo pri poslovnem odločanju, kakšna je

velikost posameznih gospodarskih kategorij (Kavčič, Klobučar Mirovič & Vidic, 2007, str. 7). Kodeks računovodskih načel, v nadaljevanju KRN (Slovenski inštitut za revizijo, 1998b), v tretjem izhodiščnem načelu opredeljuje računovodstvo kot temeljno informacijsko dejavnost, ki obsega usklajeno celoto računovodskega informiranja na podlagi knjigovodstva, računovodskega predračunavanja, računovodskega nadziranja ter računovodskega analiziranja sredstev, obveznosti do virov sredstev, prihodkov, stroškov in odhodkov. Znotraj računovodstva se zbirajo, urejajo, obdelujejo, prikazujejo in shranjujejo podatki ter prikazujejo in shranjujejo informacije o preteklih in prihodnjih pojavih (Slovenski inštitut za revizijo, 1998b).

Računovodstvo je v družbi edina informacijska funkcija, ki spremlja poslovne dogodke, ki na kakršenkoli način vplivajo na sredstva in obveznosti do virov sredstev, stroške, odhodke, prihodke in poslovni izid (Kavčič, 1997b, str. 305). Tako je najcelovitejša in najobsežnejša informacijska dejavnost v družbi ter predstavlja osrednji del informacijskega sistema. Slednji obsega štiri informacijske funkcije (Kavčič et al., 2007, str. 3):

- funkcijo obravnavanja podatkov o preteklosti, katere del je knjigovodstvo;
- funkcijo obravnavanja podatkov o prihodnosti, katere del je računovodsko predračunavanje;
- funkcijo nadziranja obravnavanja podatkov, katere del je računovodsko nadziranje; ter
- funkcijo analiziranja podatkov, katere del je računovodsko analiziranje.

V informacijskem sistemu računovodstvo prevzema tisti del, ki je vezan na izražanje podatkov v denarju. Vanj vstopa tok podatkov, ki se pri računovodenju preoblikujejo v podatke višje stopnje ali informacije. Računovodski podatki nepristransko izražajo dejstva, računovodske informacije pa so že problemsko usmerjene in predstavljajo podlago za odločanje (Turk, Kavčič, Kokotec – Novak, Koželj & Odar, 2004, str. 32-33). Namen pregledovanja, izbiranja, urejanja in obdelovanja podatkov v računovodstvu je pridobiti ustrezno informacijo. Ta mora biti oblikovana glede na odločitev, ki se bo na njeni osnovi sprejemala (Hirsch, 2000, str. 2-3). Računovodstvo tako pomembno vpliva na ustreznost poslovnih odločitev (Kavčič, 1997a, str. 144).

Računovodstvo oblikuje informacije za potrebe upravljanja, poslovanja in izvajanja v poslovni celoti ter za potrebe zunanjih uporabnikov, da bi gospodarsko čim bolj smotrno poslovali ter ohranjali in povečevali kapital (Slovenski inštitut za revizijo, 1998b). Glede na temeljnega uporabnika informacij razlikujemo finančno in poslovodno računovodstvo. Informacije finančnega računovodstva so namenjene predvsem odločitvam, ki jih sprejemajo zunanji uporabniki, informacije poslovodnega pa predvsem poslovodstvu družbe oz. notranjim uporabnikom (Kavčič et al., 2007, str. 9).

## **Računovodja**

Turk (2011, str. 199–202) pravi, da mora računovodja skrbeti za ustrezno notranjo in zunanjo informiranost. Pri notranjem računovodskem poročanju mora zasledovati pomembne gospodarske in finančne pojave ter poskrbeti, da računovodske informacije o njih pravilno

razumejo tisti, ki se na njihovi podlagi odločajo. Z razmišljanjem in kritiko mora oblikovati informacije, ki so optimalne rešitve v pogledu računovodskih spoznanj in omogočajo poslovodstvu dobre odločitve. Z vidika doseganja plačilne sposobnosti mora poskrbeti za takšno razvidovanje predvidenih izdatkov in pričakovanih prejemkov, ki bo omogočalo pravočasno ukrepanje. Pri zunanjem računovodskem poročanju si mora prizadevati, da dobijo zunanji deležniki resnične in poštene informacije o vseh dejstvih, ki jih zanimajo v zvezi s svojimi vložki v družbo.

Pravila, po katerih naj se ravnajo računovodje pri opravljanju strokovnih nalog, so podana v Kodeksu poklicne etike računovodje, ki ga je izdal Slovenski inštitut za revizijo, in Kodeksu etike za računovodske strokovnjake, ki ga je izdala Mednarodna zveza računovodskih strokovnjakov – IFAC. Pravila ravnanja, podana v Kodeksu etike za računovodske strokovnjake, naj bi se uporabljala po vsem svetu, pravila ravnanja, podana v Kodeksu poklicne etike računovodje, pa zavezujejo računovodje, ki so člani Zveze računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije ali vpisani v register pri Slovenskem inštitutu za revizijo.

Po Kodeksu poklicne etike računovodje (Slovenski inštitut za revizijo, 1998a) temeljna načela poklicne etike obsegajo:

- vzdrževanje visokih standardov strokovne sposobnosti, morale in dostojanstva ter delovanje po smernicah Zveze računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije;
- učinkovito opravljanje strokovnih nalog in dolžnosti ter spoštovanje načel osebne in strokovne etike;
- spremljanje strokovnih dosežkov na računovodskem področju in strokovno izpopolnjevanje;
- sodelovanje med računovodji (prenašanje izkušenj, usposabljanje mlajših kolegov).

Načela obnašanja računovodje po Kodeksu poklicne etike računovodje (Slovenski inštitut za revizijo, 1998a) so: strokovnost in odgovornost, zaupnost, poštenost, resničnost in prizadevnost. Med opredelitvijo navedenih načel je zapisano tudi, da je računovodja dolžan delovati po predpisih, sprejetih računovodskih standardih in drugih računovodskih pravilih. Pristojne v družbi pa opozarjati na vsako opaženo kršitev/nespoštovanje teh pravil (točka 3.1.4). Zavestno ne sme sodelovati v nobeni nezakoniti oz. nedovoljeni dejavnosti in dejavnostih, ki mečejo slabo luč na poklic računovodje (točka 3.1.5). O informacijah mora poročati pristojnim v družbi in v okolju resnično in pošteno (točka 3.4.2.). Popolnoma mora razkriti vse pomembne informacije, ki bi utegnile slabo vplivati na uporabnikovo razumevanje poročil, pripomb in predlogov (točka 3.4.3). Notranja in zunanja računovodska poročila pa mora vsebinsko poenotiti (točka 3.5.3). Kavčičeva et al. (2007, str. 5) pravijo, da Kodeks poklicne etike računovodje brani pred preveliko subjektivnostjo računovodje.

Temeljna načela, po katerih se mora ravnati računovodski strokovnjak po Kodeksu etike za računovodske strokovnjake (Odbor za mednarodne standarde etike za računovodske strokovnjake, 2010, str. 8), so: neoporečnost, nepristranskost, strokovna usposobljenost in potrebna skrbnost, zaupnost in poklicu primerno obnašanje. Informacije, za katere je zadolžen,

mora računovodja po Kodeksu etike za računovodske strokovnjake (Odbor za mednarodne standarde etike za računovodske strokovnjake, 2010, str. 158) pripraviti in predstaviti odkrito, pošteno in po ustreznih strokovnih standardih. Jasno mora opisati resnično naravo poslov, sredstev ali obveznosti, informacije pravočasno in pravilno razvrstiti in evidentirati ter dejstva v vseh pomembnih pogledih predstaviti točno in popolno. Po točki 110.2 Kodeksa etike za računovodske strokovnjake (Odbor za mednarodne standarde etike za računovodske strokovnjake, 2010, str. 14) ne sme biti vedé udeležen pri poročilih, obračunih, sporočilih ali drugih informacijah, če meni, da informacije:

- vsebujejo pomembno napačne ali zavajajoče navedbe;
- vsebujejo brezbrizno pripravljene ugotovitve ali informacije;
- opuščajo ali prikrivajo informacije, ki bi morale biti navedene, in sta taka opustitev ali prikrivanje lahko zavajajoča.

Če računovodja ugotovi, da družba podaja zavajajoče informacije, Kodeks etike za računovodske strokovnjake (Odbor za mednarodne standarde etike za računovodske strokovnjake, 2010, str. 159) svetuje, da naj glede tega poišče pravni nasvet. Poleg tega lahko razmisli tudi o odpovedi. Svojega strokovnega in poslovnega mnenja ne sme spreminjati zaradi pristranskosti, navzkrižja interesov ali vplivanja drugih.

Po Kodeksu etike za računovodske strokovnjake (Odbor za mednarodne standarde etike za računovodske strokovnjake, 2010, str. 7) je značilna poteza računovodskega poklica njegovo sprejemanje odgovornosti, da bo deloval v javnem interesu (in ne zgolj v interesu posameznega naročnika ali delodajalca). Računovodski strokovnjak v družbi je sicer dolžan uveljavljati legitimne cilje svoje delodajalske organizacije, vendar le, če njegovi računovodski izkazi niso niti napačni niti zavajajoči (Odbor za mednarodne standarde etike za računovodske strokovnjake, 2010, str. 153-154). Thomadakis (2009, str. 4) meni, da delovanje v javnem interesu predstavlja poslanstvo računovodje. Pravi, da so računovodjem potrebne izkušnje, močan karakter ter objektivnost in neodvisnost sodb.

## **1.2 Zahteve pri pripravljanju in predstavljanju računovodskih izkazov**

V poslovnih knjigah se beležijo vsi poslovni dogodki, z njihovo obdelavo pa nastanejo računovodska poročila, ki so namenjena zunanjim ali notranjim uporabnikom. Med pomembnejšimi računovodskimi poročili so letni računovodski izkazi, ki predstavljajo osrednji del računovodskega poročanja (Mayr, b.l., str. 1-2).

Slovenske družbe morajo po Zakonu o gospodarskih družbah 1 (Ur.l. RS, št. 65/2009-UPB3, 83/2009; Odl.US: U-I-165/08-10, Up-1772/08-14, Up-379/09-8, 33/2011, 91/2011, 100/2011, Skl.US: U-I-311/11-5, 32/2012, 57/2012, 44/2013; Odl.US: U-I-311/11-16, 82/2013, v nadaljevanju ZGD-1) voditi poslovne knjige in jih enkrat letno zaključiti v skladu s Slovenskimi računovodskimi standardi (v nadaljevanju SRS) ali Mednarodnimi standardi računovodskega poročanja (v nadaljevanju MSRP). Računovodski izkazi, priloga s pojasnili k izkazu in

poslovno poročilo sestavljajo zakonsko predpisano letno poročilo. Obseg zakonsko predpisanega računovodskega poročanja družb je odvisen od interesov javnosti za informacije o družbi (velikost družbe, trgovanje z njenimi vrednostnimi papirji). ZGD-1 določa tudi obvezo družb predložiti letne računovodske izkaze oz. letno poročilo Agenciji Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve (v nadaljevanju AJPES), ki jih objavi na svoji spletni strani.

MSRP so usmerjeni zgolj v zunanje računovodsko poročanje o dosežkih v preteklosti, SRS pa obravnavajo računovodenje kot celoto za notranje in zunanje potrebe. SRS predstavljajo združitev domače računovodske teorije z mednarodnimi zahtevami, zlasti MSRP in direktivami Evropske unije; v svoji zasnovi ne smejo biti v nasprotju z MSRP (Slovenski računovodski standardi, Ur.l. RS, št. 118/2005, 10/2006 popr., 112/2006 popr., 90/2010 popr., 9/2006, 20/2006, 70/2006, 75/2006, 3/2007, 12/2008, 1/2010, 80/2011, 2/2012, 64/2012).

Računovodska okvira MSRP in SRS temeljita na načelih. Osnovo SRS predstavlja KRN, osnovo MSRP pa Okvirna navodila za zunanje računovodsko poročanje Mednarodnega odbora za računovodske standarde (angl. *Conceptual Framework for Financial Reporting*<sup>1</sup>, v nadaljevanju Okvirna navodila za zunanje računovodsko poročanje IASB) oz. Okvirna navodila za pripravljavanje in predstavljanje računovodskih izkazov (angl. *Framework for the Preparation and Presentation of Financial Statements*). KRN (Slovenski inštitut za revizijo, 1998b) v 1. izhodiščnem načelu pravi, da računovodska načela opredeljujejo pojmovanje računovodenja, podajajo njegove temeljne značilnosti in predstavljajo podlago za računovodske standarde. Računovodski standardi so izpeljava računovodskih načel o metodah zajemanja in obdelovanja računovodskih podatkov, oblikovanja računovodskih informacij ter predstavljanja in shranjevanja računovodskih podatkov in informacij. Okvirna navodila za zunanje računovodsko poročanje IASB (IASB, 2010) podobno pravijo, da Okvirna navodila podajajo načela (angl. *concepts*), ki predstavljajo podlago pripravljavanju in predstavljanju računovodskih izkazov. Njihov namen je (med drugim) pomagati pripravljavcem računovodskih izkazov pri ustrezni uporabi računovodskih standardov (načela predstavljajo podlago oblikovanju ocen, presoje). Opredeljena načela predstavljajo cilj, h kateremu bi morali stremeti pripravljavci računovodskih standardov in pripravljavci računovodskih poročil (IASB, 2010).

Računovodska okvira MSRP in SRS izhajata iz osnovnega namena računovodenja. Opredeljena računovodska načela, kakovostne značilnosti računovodenja ter pravila računovodenja in predstavljanja računovodskih izkazov pa so zasnovani tako, da omogočajo dosego tega namena oz. iz njega logično izhajajo (IASB, 2008, str. 12).

### **Namen pripravljavanja in predstavljanja računovodskih izkazov**

KRN (Slovenski inštitut za revizijo, 1998b) namen opredeljuje v načelu smotrnosti (9. izhodiščno načelo), ki pravi, da računovodenje oblikuje informacije za potrebe odločanja in

---

<sup>1</sup> Skupna okvirna navodila za (zunanje) računovodsko poročanje naj bi postopoma v celoti nadomestila Okvirna navodila FASB oz. FASB zamisli finančnega računovodstva (angl. *FASB Financial Accounting Concepts*) ter Okvirna navodila za pripravljavanje in predstavljanje računovodskih izkazov IASB.

izvajanja v poslovni celoti ter za potrebe zunanjih uporabnikov, da bi gospodarsko čim bolj smotrno poslovali ter ohranjali in povečevali kapital.

Okvirna navodila za zunanje računovodsko poročanje IASB opredeljujejo namen zunanjega računovodskega poročanja kot zagotavljanje računovodskih informacij o družbi, ki so koristne sedanjim in možnim vlagateljem, posojilodajalcem in drugim dajalcem (blagovnih) kreditov za sprejemanje odločitev o zagotavljanju sredstev družbi (IASB, 2010). Računovodski izkazi za splošen namen (angl. *general purpose financial statements*) so pripravljeni, upoštevajoč potrebe tistih uporabnikov, ki jim računovodski izkazi predstavljajo osnovni vir informacij (IASB, 2008, str. 14). Osredotočenje zunanjega računovodskega poročanja na informacijske potrebe financerjev (vlagateljev, posojilodajalcev in drugih dajalcev kreditov) izvira iz tega, da imajo slednji najbolj neposreden interes v družbi (družbi priskrbijo sredstva v zameno za pravico prejeti denar ali kakšno drugo sredstvo družbe). Meni se, da bodo informacije, potrebne financerjem, uporabne tudi drugim uporabnikom računovodskih poročil (IASB, 2008, str. 15).

### **Temeljne predpostavke računovodenja**

Uvod v SRS (Ur.l. RS, št. 118/2005, 10/2006 popr., 112/2006 popr., 90/2010 popr., 9/2006, 20/2006, 70/2006, 75/2006, 3/2007, 12/2008, 1/2010, 80/2011, 2/2012, 64/2012) kot temeljni računovodski predpostavki določa upoštevanje nastanka poslovnega dogodka in upoštevanje časovne neomejenosti delovanja. MSRP podajajo to zahtevo v standardu IAS 1 (IASB, 2007). Zahtevi sta postavljeni tudi v KRN in Okvirnih navodilih za zunanje računovodsko poročanje IASB.

**Predpostavka upoštevanja nastanka poslovnega dogodka** pomeni, da je računovodenje zasnovano na poslovnih dogodkih. Ti se pripoznajo, ko se pojavijo, in ne šele ob plačilu; o njih se poroča v računovodskih izkazih obdobja, na katero se nanašajo. Odhodki se pripoznajo v izkazu poslovnega izida (in prej v računovodskih razvidih) na podlagi neposredne povezave nastanka stroškov in pridobitve prihodkov (Turk et al., 2004, str. 40-41).

**Predpostavka časovne neomejenosti delovanja** zahteva, da je treba računovodske izkaze sestavljati tako, kot da bo družba nadaljevala poslovanje oz. da nima namena ali potrebe, da bi ga ustavila ali pomembno skrčila. Pri vrednotenju računovodskih kategorij se upošteva, da bo družba sposobna unovčevati svoja sredstva in poravnati svoje obveznosti v okviru običajnega poslovanja. Gospodarske kategorije so ovrednotene drugače, kot bi bile, če bi družba opustila poslovanje (Turk et al., 2004, str. 41-42). Družba, pri kateri se postavlja upravičen dvom o nadaljevanju poslovanja, se ne more opirati na splošne SRS ali MSRP – izkaze mora po MSR 570 (Odbor za mednarodne standarde revidiranja in dajanja zagotovil, 2009c, str. 22) pripraviti na drugi možni osnovi (npr. likvidacijski osnovi).

## **Resnična in poštena predstavitev**

Ena temeljnih zahtev, ki jo je treba pri računovodenju upoštevati, je tudi resnična in poštena predstavitev. Nobena izmed ureditev računovodenja ne definira pojma "resnično in pošteno," (IASB, 2008, str. 54). V Okvirnih navodilih za pripravljane in predstavljanje računovodskih izkazov (IASC, 1989) je v 46. odstavku zapisano, da se Okvirna navodila s pojmom resnične in poštene predstavitve neposredno ne ukvarjajo, da pa naj bi se uporaba kakovostnih značilnosti in ustreznih računovodskih standardov navadno kazala v računovodskih izkazih, ki ponujajo tisto, kar je v splošnem razumljeno kot resnična in poštena predstavitev. Nova Okvirna navodila za zunanje računovodsko poročanje pojma "resnično in pošteno," ne omenjajo. Po mnenju pripraviljavcev Okvirnih navodil naj bi bila vsebina pojma sicer tesno povezana oz. enaka zvesti predstavitvi (angl. *faithful representation*), ki predstavlja eno od kakovostnih značilnosti (IASB, 2008, str. 55). Po IAS 1 (IASB, 2007) resnična in poštena predstavitev zahteva:

- izbor in uporabo računovodskih usmeritev, upoštevajoč napotke, podane v MRS 8 – Računovodske usmeritve, spremembe računovodskih ocen in napake;
- predstavitev informacij na način, da so podane informacije razumljive, ustrezne, zanesljive in primerljive (velja tudi za računovodske usmeritve);
- dodatna razkritja, če skladnost z zahtevami MSRP ne zadostuje, da bi uporabniki razumeli vpliv posameznih transakcij, drugih poslovnih dogodkov ali določenih stanj na finančno stanje in uspešnost družbe.

V KRN (Slovenski inštitut za revizijo, 1998b) je zahteva resnične in poštene predstavitve podana v 21. izhodiščnem načelu – načelu objektivnosti, ki pravi: "Računovodski podatki in informacije morajo biti objektivni. To se doseže s pravilnim izražanjem poslovnih stanj in procesov, s popolnostjo podatkov in tudi z enako korektnostjo pri njih predočanju vsem uporabnikom, to je brez kakršnih koli vsebinskih razlik in sprememb pomena pri predočanju različnim vrstam uporabnikov., Turk et al. (2004, str. 42-43) pravijo, da računovodske podatke in informacije lahko opredelimo kot objektivne, če so pripravljene z najboljšim znanjem, upoštevajo vsa odločujoča dejstva in hkrati nanje niso vplivali osebni interesi tistih, ki so jih pripravili. Za resničen in pošten prikaz pa je potrebno tudi nenehno prevrednotovanje gospodarskih kategorij (upoštevanje njihove vsakokratne resnične in poštene vrednosti).

## **Kakovostne značilnosti računovodenja**

Kakovostne značilnosti računovodskih izkazov so tiste lastnosti, zaradi katerih so informacije, ki jih uporabnikom ponujajo računovodski izkazi, zanje koristne (IASC, 1989). V nasprotju z Okvirnimi navodili IASC iz leta 1989 in Uvodom v SRS (Ur.l. RS, št. 118/2005, 10/2006 popr., 112/2006 popr., 90/2010 popr., 9/2006, 20/2006, 70/2006, 75/2006, 3/2007, 12/2008, 1/2010, 80/2011, 2/2012, 64/2012), kjer so (bile) kot glavne kakovostne značilnosti opredeljene: ustreznost (angl. *relevance*), primerljivost (angl. *comparability*), razumljivost (angl. *understandability*) in zanesljivost (angl. *reliability*), nova Okvirna navodila za zunanje računovodsko poročanje IASB (IASB, 2010) kot temeljni kakovostni značilnosti izpostavljajo

ustreznost (angl. *relevance*) in zvesto predstavitev (angl. *faithful representation*). Da bi bila računovodska informacija koristna, mora biti hkrati ustrezna in zvesto predstavljati tisto, kar naj bi predstavljala (IASB, 2010).

Nova Okvirna navodila za zunanje računovodsko poročanje IASB (IASB, 2010) opredeljujejo računovodske informacije kot ustrezne, če so zmožne vplivati na odločitve uporabnikov. Informacije so zmožne spremeniti odločitve uporabnikov, če imajo napovedovalno ali potrjevalno vrednost ali oboje. Računovodske informacije imajo napovedovalno vrednost, če jih lahko uporabniki uporabijo kot vložek v modele za napovedovanje prihodnjih stanj, izidov. Računovodske informacije imajo potrjevalno vrednost, če uporabnikom pomagajo potrditi ali popraviti njihove pretekle ocene.

Popolnoma zvesta predstavitev je celovita (angl. *complete*), nepristranska (angl. *neutral*) in brez napak (angl. *free from error*). Celovita predstavitev vsebuje vse informacije, ki so potrebne, da uporabnik razume predstavljeni pojav, vključno z vsemi opisi in pojasnili. Nepristranska predstavitev izključuje pristranskost pri izbiri in predstavljanju računovodskih informacij. Brez napak pomeni, da ni napak ali izpustov pri opisu pojava ter da je bil proces pri pridobivanju informacij izbran in uporabljen brez napak. Tako da brez napak ne pomeni natančno v vseh pogledih (IASB, 2010).

Ob uporabi temeljnih kakovostnih značilnosti je nujno upoštevati tudi bistvenost, kot njihov omejitveni vidik. Informacije so bistvene, ko lahko njihova opustitev ali napačna navedba vpliva na poslovne odločitve uporabnikov, zasnovane na računovodskih izkazih. Bistvenost predstavlja družbi lasten vidik ustreznosti, ki temelji na naravi posamezne postavke ali velikosti te postavke ali obojem (IASB, 2010).

Koristnost računovodskih informacij, ki so ustrezne in zvesto predstavljene, se še poveča, če so primerljive (angl. *comparable*), preverljive (angl. *verifiable*), pravočasne (angl. *timely*) in razumljive (angl. *understandable*). Velja, da večja prisotnost posamezne kakovostne značilnosti pomeni bolj kakovostno računovodsko informacijo (Rutherford, 2000, str. 31). Uporaba navedenih štirih kakovostnih značilnosti sicer ne more imeti za posledico koristne informacije, če le-te niso tudi ustrezne in zvesto predstavljene (IASB, 2010).

Omejitveni dejavnik koristnosti informacije predstavljajo tudi stroški njene priprave. Koristi informacij morajo upravičiti stroške njihove priprave (IASB, 2010).

### **1.3 Računovodenje in cilji družbe**

Računovodska okvira SRS in MSRP pri računovodenju dopuščata določeno mero diskrecije, s čimer naj bi se v računovodskih izkazih odrazile notranje informacije, ki jih imajo posloводства, oz. ustrezno prikazalo stanje in uspešnost posamezne družbe (Palepu, Healy, Bernard & Peek, 2007, str. 7). Ker je poslovanje vsake družbe edinstveno, naj bi to omogočilo tudi razlikovanje med družbami (tudi presojo primerjalne uspešnosti poslovanja). Financerji in drugi deležniki naj



bi tako imeli ustrezno podlago za odločanje o razporejanju svojih virov ter druge odločitve, ki jih sprejemajo na podlagi računovodskih izkazov (Healy & Wahlen, 1998, str. 1).

Primeri diskrecijskih odločitev, ki vplivajo na računovodske izkaze, so (Healy & Wahlen, 1998, str. 6-7):

- presoja prihodnjih dogodkov, ki se odražajo že v izkazih trenutnega obračunskega obdobja, kot so: opredelitev dobe koristnosti in preostale vrednosti sredstev, potrebnih rezervacij za prihodnje obveze (jubilejne nagrade in odpravnine idr.), oslabitve ter prevrednotenja sredstev ipd.;
- potreba po izboru med dovoljenimi računovodskimi usmeritvami, s katerimi je mogoče prikazati isto transakcijo, denimo: enakomerno časovno amortiziranje, padajoče amortiziranje ali amortiziranje glede na število proizvedenih enot, izbira metode ovrednotenja enote zaloge, metode zmanjševanja količine zaloge idr.;
- odločitve pri gospodarjenju s sredstvi, kot so: raven zalog, datum nabave zalog (pred bilančnim datumom/po njem), nabava ali odložitev nakupa blaga, storitev, ki so diskrecijske narave (raziskave in razvoj, oglaševanje, vzdrževanje idr.);
- odločitve, povezane s poslovnimi združitvami, ki vplivajo na način obračuna združitve in s tem prikaza v računovodskih izkazih idr.

Dovoljena fleksibilnost daje poslovodstvu priložnost za izbor računovodskih metod in pripravo ocen, ki v zadostni meri ne ustrezajo dejanskemu stanju in delovanju družbe ter imajo predvsem namen vplivanja na odločitve, ki bodo na podlagi računovodskih podatkov sprejete (Healy & Wahlen, 1998, str. 1-2). Pfeffer (1981) pravi, da večina definicij moči temelji na ideji, da lahko neka oseba doseže, da druga oseba stori neko dejanje kljub njenemu siceršnjemu nasprotovanju. Računovodsko poročanje ima tako izjemno moč saj vpliva na odločitve (Hirsch, 2000, str. 23).

V tržnem gospodarstvu je temeljni (tipični) cilj delovanja družbe njena dolgoročna rast ob doseganju največje tržne vrednosti enote navadnega lastniškega kapitala (Slovenski inštitut za revizijo, 1997, str. 7). Istočasno je treba zagotavljati dolgoročno plačilno sposobnost družbe (Bergant, 2006, str. 2). Tipični cilj delovanja družbe lahko v kriznih razmerah nadomesti tudi cilj prikritega prenehanja družbe. Poslovodstvo sicer teoretično v svojih odločitvah za delujočo družbo ne sme načrtovati plačilne nesposobnosti družbe. Zaradi koristi, ki nastanejo z oškodovanjem upnikov, pa se lahko dogodi, da poslovodstvo in lastniki izkoristijo nastale razmere ter delujejo v to smer (Bergant, 2003, str. 4-5). Če družba postane insolventna, morajo sicer interesi upnikov prevladati nad sicer prevladujočim interesom (cilji) lastnikov. Interese lastnikov je dovoljeno uresničevati zgolj v obsegu, pri katerem niso ogroženi interesi upnikov, da prejmejo plačilo svojih terjatev v največjem možnem deležu (Plavšak, 2008, str. 51).

Družbe imajo tako interes prikazati računovodske informacije tako, da je njihovim ciljem v največji možni meri zadoščeno. Interesi družb pri pripravi in predstavitvi računovodskih izkazov so lahko (Healy & Wahlen, 1998, str. 9–26; Leach, 2007, str. 125):

- zniževanje davčnih obveznosti;
- prikrievanje slabe poslovne uspešnosti in kapitalske neustreznosti;
- zadostitev dolžniškim zavezam iz posojilnih pogodb;
- vplivanje na ceno delnice na trgu vrednostnih papirjev oz. izpolnjevanje pričakovanj trga;
- povišanje nagrade posloводства, katere višina je vezana na računovodske podatke;
- zadostitev protimonopolnim ali drugim zakonskim zahtevam.

## **1.4 Računovodenje v poslabšanem ekonomsko-finančnem položaju**

### **Zunanje računovodsko poročanje**

Pri računovodenju v poslabšanem ekonomsko-finančnem položaju veljajo za družbe enaka pravila zunanjega računovodskega poročanja kot sicer. Poslabšan ekonomsko-finančni položaj je sicer širok pojem in lahko zajema stanja od tistega, ko ima družba zgolj trenutne izgube, a realen in dosegljiv izhod iz krize, do tistega, ko je družba insolventna. V prvem primeru bi še bilo mogoče tolerirati, da računovodenje družbe ni v vseh pogledih natančno takšno, kot bi bilo, če bi dosledno upoštevali načela in pravila računovodskega okvira. Odstopanja pri tem seveda ne smejo povzročiti bistvenih sprememb v računovodskih izkazih oz. pomembno vplivati na odločitve posameznikov, ki se na njihovi podlagi odločajo. Perfekcija pri računovodenju je tudi sicer redko (če sploh) dosežena. Bolj kot se bližamo drugi skrajni točki (insolventnosti), bolj pomembno je, da računovodenje skrbno upošteva zapovrstnost namen poročanja (potrebe uporabnikov računovodskih izkazov) – računovodsko poročilo in upošteva računovodska načela.

Pri zunanjem računovodskem poročanju morajo družbe ob poslabšanem ekonomsko-finančnem položaju (enako kot sicer) izhajati iz informacijskih potreb uporabnikov računovodskih poročil in jim zagotavljati koristne informacije. V tem primeru so še posebej pomembne informacijske potrebe obstoječih upnikov družbe. Upnike družbe in druge zunanje deležnike zanimajo odgovori na vprašanja o finančni stabilnosti, likvidnosti, zmožnosti odplačati obstoječe dolgove, varnosti prodaje družbi na odloženo plačilo idr. V končni fazi pa tudi, ali družbi grozi stečaj in kolikšno bi bilo poplačilo iz stečajne mase. Interes tako imajo za informacije o višini, času in verjetnosti nastanka denarnih tokov, iz katerih bodo poplačani (dividende, obresti, vračila glavnice, poplačilo terjatve idr.), hkrati pa tudi za informacije o zmožnosti družbe ustvarjati denarne tokove v prihodnjem delovanju.

Obstoječi model računovodskega poročanja omogoča, da družbe z računovodskimi izkazi zadostijo navedenim informacijskim potrebam. Poročajoče družbe morajo pri računovodenju presojati, ali pripravljene informacije odražajo dejanski ekonomsko-finančni položaj oz. ali bo uporabnik računovodskega poročila lahko le-to razbral. Pri računovodenju je tako treba vrednotiti na način, da so razvidni predvideni obeti (upoštevajoč vsa tveganja). Izredno

pomembna so tudi pojasnila k računovodskim izkazom, v katerih bi morale družbe razkriti vsa obvezna razkritja (po SRS in ZGD-1), pa tudi dodatna razkritja, če skladnost z računovodskimi standardi ne zadostuje, da bi uporabniki razumeli vpliv posameznih transakcij, drugih poslovnih dogodkov ali določenih stanj na finančno stanje in uspešnost družbe (IASB, 2007). Če obstaja pomembna negotovost, povezana z dogodki ali okoliščinami, ki utegnejo povzročiti precejšen dvom o sposobnosti družbe za nadaljevanje delovanja, pa bi morale družbe takšne negotovosti razkriti (IASB, 2007).

Z vidika uporabnikov je izredno pomembno, da družba ugotovi in poroča o poslabšanju ekonomsko-finančnega stanja in uspešnosti ob pravem času – tj. takrat, ko le-ti lahko še spremenijo svoje odločitve o zagotavljanju sredstev družbi oz. se izognejo morebitni škodi. Na drugi strani imajo družbe interes poslabšanje ekonomsko-finančnega položaja in uspešnosti čim dlje skrivati (do morebitnega preobrata ali stečaja). S poročanjem negativnih informacij o družbi se namreč boniteta družbe zmanjšuje, zunanji deležniki pa navadno zaostrijo pogoje poslovanja s takšno družbo ali pa ga povsem prekinajo. S tem se ekonomsko-finančno stanje družbe lahko še poslabša. Kljub nasprotju interesov bi se morale družbe osredotočiti na zagotavljanje informacij, ki bodo uporabnikom računovodskih izkazov koristne (oz. poročati pravočasno).

Če obstaja pomembna negotovost glede sposobnosti družbe za nadaljevanje poslovanja, bi bile z vidika informacijskih potreb upnika po mojem mnenju koristne informacije sanacijske bilance, ki se sicer navadno ne uporabljajo za zunanje računovodsko poročanje. Gre za računovodske izkaze, pripravljene v krizi oz. za potrebe sanacije, ki se uvrščajo med t. i. posebne računovodske izkaze (Koletnik & Koželj, 2008, str. 297). Glede na način njihove priprave lahko ti izkazi namreč dajo jasnejši pogled na višino kapitala v poslovnofinančnem pomenu.

Posebni predpisi o pripravljanju sanacijskih bilanc v Sloveniji nimamo (Koletnik & Koželj, 2008, str. 299). Običajno je sanacijska bilanca stanja sestavljena enako kot redna bilanca, le da so vrednosti sredstev in obveznosti do virov sredstev prilagojene glede na učinke sanacijskih ukrepov. Lahko pa se uporabi posebno razvrščanje bilančnih postavk, npr.: ločitev obremenjenih in neobremenjenih sredstev, ločitev poslovno potrebnih in poslovno nepotrebnih sredstev, razvrstitev obveznosti po zapadlosti. Pripoznavanje in vrednotenje postavk sta odvisna od njihovega namena in uporabe. Vrednosti sredstev se največkrat prikažejo po aktualni nabavni vrednosti, dolgovi pa v poravnalni vrednosti. Likvidacijska vrednost se uporabi pri tistih sredstvih, ki jih namerava družba v procesu sanacije prodati. Na ta način naj bi se razkrile tudi vse tihe rezerve in skrite izgube. Sanacijska bilanca stanja bi bila sicer v času pomembne negotovosti glede prihodnjega delovanja družbe zelo informativna, vendar se tedaj upniki nastali škodi navadno ne morejo več izogniti.

### **Računovodenje za notranje potrebe – poslovodni vidik računovodstva**

Računovodstvo je temeljna informacijska funkcija v družbi (Slovenski inštitut za revizijo, 1998b). V času poslabšanega ekonomsko-finančnega položaja postanejo še posebej pomembne računovodske informacije za finančne odločitve. Po Kodeksu poslovnofinančnih načel

(Slovenski inštitut za revizijo, 1997, str. 104, v nadaljevanju Kodeks PFN) poslabšan ekonomsko-finančni položaj zahteva močan finančni nadzor, ki pomeni napovedovanje denarnih tokov, strateško načrtovanje, podrobno poznavanje proizvodjalnih in režijskih stroškov ter nadzor nad izdatki za naložbe. Bistvo računovodske funkcije v tej zvezi je, dati finančni funkciji ustrezne računovodske informacije za zagotavljanje kratkoročne in dolgoročne plačilne sposobnosti.

Posebna pomena z vidika zagotavljanja potrebnih informacij sta računovodsko predračunavanje in računovodsko analiziranje (proučevanje). Pomembno je tudi načrtovanje prihodnjih poslovnih dogodkov. Načrtovanje (kot odločevalna funkcija) je na predvidevanju prihodnosti zasnovano določanje prihodnjega delovanja, ki zajema zastavljanje poslovnih ciljev in postopkov za njihovo uresničevanje (Slovenski inštitut za revizijo, 1998b). Načrtovanje ne sme biti občasno, ampak mora v vsakem trenutku poslovnega odločanja zagotavljati informacije o posledicah poslovnih odločitev na plačilno sposobnost družbe (Slovenski inštitut za revizijo, 1997, str. 41). Načrtovati pa ni mogoče brez dobrega predračunavanja. Računovodski predračuni omogočajo tudi nadziranje, tj. primerjanje uresničenih izidov z načrtovanimi, ugotavljanje razlik in sprejemanje ukrepov za odpravo razlik (Kavčič et al., 2007, str. 115). Po Kodeksu PFN (Slovenski inštitut za revizijo, 1997, str. 41) temeljne informacije za odločanje o dolgoročni plačilni sposobnosti izhajajo iz analize uresničene in načrtovane dolgoročne plačilne sposobnosti.

**Računovodsko predračunavanje** je evidentiranje, zasnovano na zbiranju in urejanju podatkov o predvidenih posamičnih ali množičnih poslovnih procesih in stanjih, ki z uporabo denarne merske enote prikazuje prihodnje poslovanje poslovne celote. Posledek računovodskega predračunavanja so računovodski predračuni, ki obsegajo podatke o predvidenih stanjih in spremembah v prihodnosti (Slovenski inštitut za revizijo, 1998b). Kavčičeva (2002, str. 159) pravi, da predračunavanje predstavlja podlago za doseganje ciljev družbe. Brez njega družba ne bi imela ciljev in tako tudi ne sodila za presojo, ali je doseženo ustrezno ali ne. Za poslovno celoto se sestavljajo računovodski predračuni, kot so (Slovenski inštitut za revizijo, 1998b): predračunska bilanca stanja, predračunski izkaz poslovnega izida, predračunski izkaz finančnih tokov in predračun denarnih tokov. Za zagotavljanje kratkoročne plačilne sposobnosti je pomemben predvsem predračunski izkaz denarnih tokov za krajše obdobje (po neposredni metodi), v katerem se usklajujejo prejemi in izdatki. Računovodski predračuni (računovodski obračuni in njihova primerjava) predstavljajo tudi temeljne informacije v zvezi z dolgoročno plačilno sposobnostjo. Predračunavanje naj bi opozorilo tudi na negativne trende in možnosti nastanka finančnih težav. Prve znake krize je namreč mogoče ugotoviti že, ko iz predračuna izhaja, da bo družba dosegla slabše rezultate od predvidenih ali da kratkoročne plačilne sposobnosti ne bo mogoče zagotoviti (Kavčič, 1996, str. 39–42).

**Računovodsko analiziranje** je presojanje in pojasnjevanje stanja in uspešnosti poslovanja, zasnovano na primerjanju podatkov v računovodskih obračunih in predračunih, ugotavljanje odmikov ter vzrokov za te odmike in njihovih posledic. Računovodsko analiziranje daje informacijsko podlago za odločanje pri nadziranju in načrtovanju (odločevalni funkciji).

Poznavanje vzrokov za odmike in obsega njihovega delovanja omogoča pri nadziranju popravne in represivne ukrepe, pri načrtovanju pa zastavljanje stvarnejših ciljev (Slovenski inštitut za revizijo, 1998b).

Računovodsko predračunavanje in analiziranje sta dela računovodstva, ne glede na to, katera služba se z njima ukvarja (Slovenski inštitut za revizijo, 1998b). Kodeks PFN (Slovenski inštitut za revizijo, 1997, str. 8) govori o aktivnostih finančnega analiziranja in načrtovanja, saj naj bi računovodstvo zagotavljalo pomemben del podatkov, ne pa vseh. Računovodska analiza le deloma prekriva finančno analizo, deloma pa jo presega. In obratno, finančna analiza le deloma pokriva računovodsko analizo, deloma pa jo presega. Računovodsko analizo finančnega položaja je tako treba ločiti od finančne analize finančnega položaja družbe (praviloma širša). Razlika med njima je tudi področje njunega prekrivanja (različne kategorije). Računovodske kategorije so le približki finančnih oz. ekonomskih kategorij (Bergant, 2005, str. 274-275). Pri analiziranju in oblikovanju informacij o dolgoročni plačilni sposobnosti je po Kodeksu PFN (Slovenski inštitut za revizijo, 1997, str. 43) treba dosledno razločevati med formalnimi računovodskimi opredelitvami in finančnim tolmačenjem posameznih računovodskih kategorij. Pri opredeljevanju plačilne sposobnosti družbe se uporablja finančna analiza, kljub razlikam v opredelitvah kategorij (finančne proti računovodskim kategorijam) pa ustrezne računovodske informacije predstavljajo ključne vložke v finančno analizo.

Ob sanaciji – reševanju družbe – se po Kokotec - Novakovi (1997, str. 161) računovodstvo vključuje na treh področjih, pri:

- oblikovanju informacij o možnostih sanacije družbe (presoja gospodarskega položaja družbe);
- izdelavi informacij za oblikovanje koncepta sanacije družbe;
- nadzoru poteka sanacije družbe.

Računovodstvo se pri oblikovanju informacij za sanacijo vključuje z vsemi svojimi sestavinami: knjigovodstvom, računovodskim predračunavanjem, računovodskim analiziranjem in računovodskim nadziranjem.

## **2 INSOLVENTNOST**

### **2.1 Prepoznavanje krize v družbi**

Po Kodeksu PFN (Slovenski inštitut za revizijo, 1997, str. 100) je družba v težavah, ko njene finančne zmogljivosti kažejo, da bo v bližnji prihodnosti prišlo do finančnega zloma, če vodstvo ne bo ustrezno ukrepalo. Različni avtorji različno opredeljujejo pojem krize v družbi, najpogosteje se opredeljuje glede na ogroženost ciljev družbe. Po Kokotec - Novakovi (1997, str. 156) je kriza v družbi stanje, ki je rezultat nezaželenega procesa, med katerim so se uspešnostni potenciali, čisto premoženje ali plačilna sposobnost razvili tako neugodno, da je ogrožen obstoj družbe. Novak (2000, str. 34) trdi, da kriza onemogoča doseganje ciljev, lahko pa tudi obstoj družbe. Po Koletniku in Koželju (2008, str. 291) velja, da je družba v krizi, ko se pri

uresničevanju poslovnih ciljev sooča s spletom problemov, ki so lahko še nevidni ali pa jih je mogoče opaziti v raznih neobičajnih pojavnih oblikah. Kavčičeva (1996, str. 30) na podlagi rezultatov raziskav ugotavlja, da je družba v krizi takrat, kadar ne more poravnati svojih obveznosti ali/in kadar posluje z izgubo. Po Bergantu (2006, str. 2) je v krizi ogroženo uresničevanje dominantnih ciljev družbe, tj. večanja vrednosti enote navadnega lastniškega kapitala ob hkratnem zagotavljanju dolgoročne plačilne sposobnosti. Z vidika ogroženosti ciljev družbe in glede na časovno razsežnost Bergant (2006, str. 3) loči vrste kriz, prikazane v Tabeli 1.

*Tabela 1: Vrste kriz glede na ogroženost ciljev družbe in časovno razsežnost*

<b>Vrsta cilja</b>	<b>Kratkoročni vidik</b>	<b>Dolgoročni vidik</b>
<b>Vrednost družbe</b>	uspešnostna kriza	strateška kriza
<b>Plačilna sposobnost</b>	kriza kratkoročne plačilne sposobnosti	kriza dolgoročne plačilne sposobnosti

*Vir: Ž. Bergant, Prvi znaki krize in njihovo ugotavljanje, 2006.*

Vse vrste kriz vodijo v finančne težave oz. do krize plačilne sposobnosti družbe (Bergant, 2006, str. 3). Po ugotovitvah Kokotec - Novakove (1991, str. 133) se 60 % vseh kriz v družbah začne s strateško krizo, ki ji sledita kriza plačilne sposobnosti in kriza prezadolžitve. Naslednjih 30 % kriz se začne s krizo na uspešnostnem področju, ki ji sledi kriza plačilne sposobnosti. Zgolj v 10 % nastopi najprej kriza plačilne sposobnosti (brez spremljave strateške in uspešnostne krize). Ob prepoznavnem odkrivanju in ustreznem ukrepanju vodi kriza v postopke zaradi insolventnosti. V času do izbruha najtežje krize so težave pri poslovanju vse številčnejše (Bergant, 2006, str. 6). Po Kodeksu PFN (Slovenski inštitut za revizijo, 1997, str. 101) so glavni razpoznavni znaki težav v družbi finančni kazalniki, in sicer:

- zmanjševanje donosnosti,
- zmanjševanje obsega prodaje (izraženega v stalnih cenah),
- zviševanje stopnje zadolženosti,
- zniževanje plačilne sposobnosti,
- restriktivna politika dividend,
- spremembe v računovodski politiki,
- zmanjševanje tržnega deleža,
- pomanjkanje strateškega načrtovanja.

Po Kavčičevi (1996, str. 39) se krizne razmere v družbi kažejo z dvema dejavnikoma, ki pa se na dolgi rok povezujeta, tj.:

- plačilna (ne)sposobnost,
- poslovni izid.

Prve znake krize po Bergantu (2006, str. 7–9) predstavljajo vse informacije, ki kažejo na nevarnosti in negativne trende v poslovanju v predkriznem obdobju družbe (fluktucija, zmanjševanje zadovoljstva kupcev, zmanjševanje koeficienta obračanja zalog surovin, slabša izkoriščenost zmogljivosti, porast odpisanosti osnovnih sredstev idr.). O prihodnjem poslovanju

in vplivu zunanjih dejavnikov na prihodnji razvoj ima navadno največ podatkov poslovodstvo. Prve znake krize je po Bergantu (2006, str. 6) treba iskati in ugotoviti že v predkriznem obdobju, saj je tedaj še mogoče učinkovito ukrepati. Večina podatkov se sicer nahaja znotraj informacijskega sistema družbe, ki mora pravočasno odkrivati negativne trende in možnosti nastanka finančnih težav ter obveščati poslovodstvo družbe (Bergant, 2006, str. 4).

Glede na to, da vzroki krize vplivajo na finančni položaj družbe in njeno plačilno sposobnost, Bergant (2006, str. 10) ločuje med znaki dolgoročne plačilne nesposobnosti, kot kazalci tveganja pri zagotavljanju tekoče plačilne sposobnosti (uvršča jih med prve znake krize), in znaki kratkoročne plačilne nesposobnosti, ki po njegovem kažejo že na akutno krizo v družbi. Kritična točka kratkoročne plačilne nesposobnosti je po Bergant (2008, str. 4) že dosežena, ko predvideni prejemki ne zadoščajo za pokritje predvidenih izdatkov in hkrati z običajnimi ukrepi ni mogoče pravočasno zagotoviti kratkoročne plačilne sposobnosti. O prvih znakih krize pa po Kavčičevi (1996, str. 39–42) lahko govorimo, ko predvideni dosežki na področju poslovnega izida in plačilne sposobnosti odstopajo od načrtovanih. Sodilo krize tako predstavlja odmik od načrtovanega. Prve znake krize tako lahko ugotovimo ne le na osnovi historičnih knjigovodskih podatkov, temveč že iz sistema načrtovanja, tj. še preden so se sploh dogodili. Računovodsko predračunavanje, računovodsko analiziranje, načrtovanje in izvedba načrtovanega so tako ključni za preživetje družbe.

Pri ugotavljanju nastanka krize pride pogosto do težav, ker poslovodstvo (Bergant, 2006, str. 6–7):

- ne razmišlja dovolj o možnih nevarnostih oz. ne vidi potreb po spremembi svojega načina delovanja;
- zanemari prva opozorila negativnih trendov kot nepomembna in pretiravanje.

Bergant (2006, str. 7) meni, da v času, ko se slabo poslovanje vedno bolj kaže, pogosto pride do njegovega prikrivanja (podrobno analiziranje nastale situacije je nezaželeno, neprikazovanje določenih podatkov, zamolčanje »nepomembnih dejstev«, namerno predstavljanje nepravilnih računovodskih in drugih podatkov). Do spoznanja o nastopu krize lahko traja več mesecev ali let. Ko pride do vidnih kriznih znakov (izguba, tekoča plačilna nesposobnost), družbi pogosto ni več pomoči in je nad njo začet stečajni postopek. Obdobje delovanja družbe od ustanovitve do propada je mogoče razvrstiti v več faz (Five Phases of Business Failure, 2013):

- **Vzpon:** za fazo je značilna zaverovanost lastnikov, poslovodstva v uspeh družbe; družbe so navadno kapitalsko podhranjene; ugodne razmere poslovanja.
- **Vrh:** razmere poslovanja se zaostrujejo – družbe se morajo prilagoditi na nove razmere, sicer sledi faza upada.
- **Upad:** faza zaznamuje resne finančne in likvidnostne težave, družba je že praktično insolventna.
  - Upad prometa, marž, dobička;
  - družba nima obratnega kapitala, denarne pritoke v celoti zagotavljajo zunanji financerji;

- kupci si zagotovijo zanesljivejše dobavitelje;
  - dolgovi se ne odplačujejo;
  - dobavitelji zahtevajo predplačila za dobave in hkratna odplačila obstoječega dolga;
  - prevarantsko računovodsko poročanje;
  - načrtovanje se izvaja zgolj za en dan vnaprej;
  - lastniki in poslovodstvo se ukvarjajo predvsem z zagotovitvijo denarnih sredstev za poplačilo nujnih dolgov (zadolževanje, obremenjevanje lastnega premoženja in premoženja družbe s hipotekami idr.);
  - nasveti računovodstva in strokovnjakov se ne upoštevajo.
- **Zanikanje:** poslovanje se nadaljuje v veri, da se bodo težave rešile oz. da se bodo razmere poslovanja kmalu izboljšale. Poslovodstvo ne upošteva informacij, ki jih dajejo računovodski izkazi, projekcije denarnih tokov idr. Zatem se računovodski izkazi ne pripravljajo več, poslovodstvo ni več seznanjeno z višino obstoječega dolga. Davki in druge dajatve se ne plačujejo že več mesecev. Denarni tok je popolnoma odvisen od višine pritoka od dolžnikov. Zaposleni začnejo iskati varnejše zaposlitve. Financerji iščejo načine zmanjšanja izpostavljenosti tveganju (zahteve po zavarovanjih, plačilu idr.). Krivda za nastalo situacijo se vali na druge (računovodje, banke idr.).
  - **Zlom:** dokončno izčrpanje vseh denarnih virov in odhod zaposlenih ali pa kar začetek insolventnega postopka. Poslovodstvo in lastniki se zavedo resnosti situacije, za rešitev je navadno prepozno.

Ugotavljanje in zgodnje odkrivanje plačilnosposobnostne krize sta sicer uzakonjena z Zakonom o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju (Ur.l. RS, št. 63/2013-UPB7, v nadaljevanju ZFPPIPP), zato bi morala biti že po zakonu izvajana. ZFPPIPP (28. člen) kot temeljno obveznost poslovodstva določa, da mora le-to zagotoviti, da družba posluje po njegovih določilih in pravilih poslovnofinančne stroke. Pri vodenju poslova mora ravnati s profesionalno skrbnostjo poslovnofinančne stroke ter si pri tem prizadevati, da je družba vedno kratkoročno in dolgoročno plačilno sposobna. Temeljna obveznost članov nadzornega sveta pa je (29. člen) redno preverjati, ali je družba kratkoročno in dolgoročno plačilno sposobna in ali poslovodstvo ravna po pravilih ZFPPIPP. Zaradi kršenja obveznosti sta poslovodstvo in nadzorni svet odškodninsko odgovorna.

ZFPPIPP (Ur.l. RS, št. 63/2013-UPB7) določa tudi obveznost obvladovanja tveganj, s katerim naj bi se zagotovilo, da se tveganja, ki jim je (ali bi jim lahko bila) družba izpostavljena, ugotavljajo, merijo, ocenjujejo, obvladujejo in spremljajo. Za ukrepe obvladovanja tveganj je odgovorno poslovodstvo, izvajati jih mora redno. Tveganja vključujejo zlasti kreditno, tržno, operativno in likvidnostno tveganje.

Naloge poslovodstva pri obvladovanju likvidnostnega tveganja po 31. členu ZFPPIPP so (Ur.l. RS, št. 63/2013-UPB7):

- Poslovodstvo mora gospodariti z viri in naložbami tako, da je družba v vsakem trenutku sposobna izpolniti vse svoje zapadle obveznosti.



- Poslovodstvo mora za obvladovanje likvidnostnega tveganja oblikovati in izvajati politiko rednega obvladovanja likvidnosti, ki vključuje:
  - načrtovanje pričakovanih znanih in morebitnih denarnih odtokov in zadostnih denarnih pritokov zanje ob upoštevanju normalnega poteka poslovanja in morebitnih položajev likvidnostnih kriz,
  - redno spremljanje in obvladovanje likvidnosti,
  - opredelitev ustreznih ukrepov za preprečitev oz. odpravo vzrokov za nastanek nelikvidnosti in opredelitev drugih možnosti zanje.

Naloge poslovodstva pri spremljanju in zagotavljanju kapitalske ustreznosti po 32. členu ZFPPIPP so (Ur.l. RS, št. 63/2013-UPB7):

- Poslovodstvo mora zagotoviti, da družba vedno razpolaga z dovolj dolgoročnih virov financiranja glede na obseg in vrste poslov, ki jih opravlja, ter tveganja, ki jim je izpostavljena pri njihovem opravljanju.
- Poslovodstvo mora redno spremljati in preverjati, ali družba dosega kapitalsko ustreznost.

Če bi poslovodstva ravnala po zakonskih določilih, bi tako s sistemom načrtovanja zagotovila tudi zgodnje odkrivanje plačilnosposobnostne krize ter v največji možni meri zagotavljala, da do nelikvidnosti in kapitalske neustreznosti sploh ne bi prišlo.

## **2.2 Postopki zaradi insolventnosti po Zakonu o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju - ZFPPIPP**

ZFPPIPP ureja finančno poslovanje pravnih oseb, postopke zaradi insolventnosti nad pravnimi in fizičnimi osebami ter postopke prisilnega prenehanja pravnih oseb (Ur.l. RS, št. 63/2013-UPB7).

Po 5. členu ZFPPIPP (Ur.l. RS, št. 63/2013-UPB7) postopki zaradi insolventnosti obsegajo postopek prisilne poravnave, postopek poenostavljene prisilne poravnave in stečajne postopke. Postopek zaradi insolventnosti se po ZFPPIPP začne, če dolžnik postane insolventen in so izpolnjeni drugi pogoji, ki jih za posamezno vrsto postopka določa ZFPPIPP.

### **2.2.1 Postopek prisilne poravnave**

Po 136. členu ZFPPIPP (Ur.l. RS, št. 63/2013-UPB7) se postopek prisilne poravnave vodi z namenom, da se dolžniku, ki je postal insolventen, omogoči finančno prestrukturiranje, na podlagi katerega postane kratkoročno in dolgoročno plačilno sposoben, ter hkrati upnikom zagotovijo ugodnejši pogoji plačila njihovih terjatev, kot če bi bil nad dolžnikom začel stečajni postopek (najmanj 50-odstotna verjetnost). Insolventni dolžnik mora dokazati obe predpostavki s predložitvijo poročila pooblaščenega ocenjevalca vrednosti podjetij s pritrdilnim mnenjem (ZFPPIPP, Ur.l. RS, št. 63/2013-UPB7).

Če je dolžnik organiziran kot kapitalska družba, lahko s predlogom prisilne poravnave ponudi upnikom, da po svoji izbiri: bodisi pristanejo na zmanjšanje in odložitev zapadlosti svojih navadnih terjatev bodisi te terjatve prenesejo na dolžnika kot stvarni vložek na podlagi povečanja osnovnega kapitala dolžnika. Po začetku lahko upniški odbor tudi samostojno sprejme sklep o povečanju osnovnega kapitala insolventnega dolžnika z novimi stvarnimi vložki, katerih predmet so terjatve upnikov do insolventnega dolžnika (ZFPPIPP, Ur.l. RS, št. 63/2013-UPB7).

Osrednje procesno dejanje v postopku prisilne poravnave je glasovanje upnikov o sprejetju prisilne poravnave. Upniki (in upravitelj) imajo v postopku prisilne poravnave tudi možnost ugovora proti vodenju postopka prisilne poravnave. Upniki tako v postopku neposredno uveljavljajo svoje interese.

Če upniki sprejmejo prisilno poravnavo, ugovor proti vodenju postopka prisilne poravnave ni bil vložen (ali je bil zavržen ali zavrnjen), in če je bil v primeru alternativne ponudbe po 144. členu ZFPPIPP postopek vpisa in vplačila novih delnic uspešen, sodišče izda sklep, s katerim potrdi prisilno poravnavo. Dolžniku se naloži, da mora upnikom plačati terjatve, ugotovljene v postopku prisilne poravnave, v deležu, rokih in z obrestmi, določenimi v potrjeni prisilni poravnavi (ZFPPIPP, Ur.l. RS, št. 63/2013-UPB7).

V postopku prisilne poravnave mora upravitelj nadzorovati poslovanje insolventnega dolžnika in preverjati, ali le-ta izpolnjuje obveznosti, ki jih ima v postopku prisilne poravnave. Insolventni dolžnik je dolžan med postopkom prisilne poravnave mesečno poročati o svojem poslovanju. Po uvedbi prisilne poravnave sme dolžnik opravljati samo redne posle v zvezi z opravljanjem svoje dejavnosti in poravnavanjem svojih obveznosti iz teh poslov. Po začetku postopka prisilne poravnave lahko dolžnik ob pridobitvi soglasja sodišča proda poslovno nepotrebno premoženje (če je prodaja tega premoženja določena kot ukrep finančnega prestrukturiranja) in v omejenem obsegu najema posojila (ZFPPIPP, Ur.l. RS, št. 63/2013-UPB7).

### **2.2.2 Postopek poenostavljene prisilne poravnave**

Postopek poenostavljene prisilne poravnave je namenjen samostojnim podjetnikom in mikro družbam (ZFPPIPP, Ur.l. RS, št. 63/2013-UPB7). V primerjavi s postopkom prisilne poravnave je cenejši, saj v njem ni treba pritegniti upravitelja, revizorja in ocenjevalca. V poenostavljenem postopku prisilne poravnave tudi ni oblikovan upniški odbor in ni postopka preizkusa terjatev. Predlog za poenostavljeno prisilno poravnavo tudi ne vsebuje podrejenega zahtevka za stečaj v primeru, če bi bil predlog za prisilno poravnavo zavrnjen ali zavržen, kot to velja pri prisilni poravnavi. Sodišče ima nalogo zgolj preveriti, ali je dolžnikov predlog za prisilno poravnavo formalno popoln, ali je predlog dovoljen in ali so njegova procesna dejanja opravljena v rokih. O predlogu dolžnika odločajo upniki, razkriti v seznamu navadnih terjatev; ostali upniki, ki v seznamu niso upoštevani, lahko izpodbijajo postopek poenostavljene prisilne poravnave s tožbo. Glede na postopek prisilne poravnave je spremenjen tudi način glasovanja (Postopek poenostavljene prisilne poravnave, 2013).

### **2.2.3 Stečajni postopki**

Stečaj je posebna oblika izvršilnega postopka, ki se vodi zaradi uresničitve interesa upnikov za plačilo terjatev, ki jih uveljavljajo v stečajnem postopku. Predlog stečajnega postopka se poda, kadar bi bilo zaradi dolžnikove insolventnosti nadaljevanje dolžnikovega poslovanja v nespremenjenem obsegu škodljivo, ker bi se z njim zmanjševalo premoženje ter s tem tudi možnosti za poplačilo upnikov in družbenikov (Novak, 2011, str. 6). Namen stečajnega postopka je unovčenje celotnega premoženja stečajnega dolžnika in plačilo terjatev upnikov, hkrati pa tudi dokončno prenehanje dolžnikovih pravnih razmerij in dolžnika samega (Hieng, 2008, str. 27).

Z začetkom stečajnega postopka prenehajo pooblastila članov posloводства ter drugih zastopnikov za zastopanje stečajnega dolžnika in vodenje njegovih poslov – ta pooblastila pridobi stečajni upravitelj. Upravitelj takoj po začetku postopka prevzame vse premoženje, ki ga ima stečajni dolžnik v posesti, ali opremo ali listine, potrebne za prevzem tega premoženja. Prav tako prevzame vso poslovno in drugo dokumentacijo, ki se nanaša na poslovanje stečajnega dolžnika. Upravitelj v postopku opravlja svoje pristojnosti in naloge, določene v zakonu, zaradi varovanja in uresničitve interesov upnikov (ZFPPIPP, Ur.l. RS, št. 63/2013-UPB7).

V postopku se unovči vse premoženje stečajnega dolžnika. Iz denarnega dobroimetja, doseženega z unovčenjem premoženja, ki ga pridobi stečajni dolžnik med trajanjem stečajnega postopka, se poravnava obveznosti do upnikov. Stečajni postopki so stečajni postopek nad pravno osebo, postopek osebnega stečaja in postopek stečaja zapuščine (ZFPPIPP, Ur.l. RS, št. 63/2013-UPB7).

### **2.4 Insolventnost po določilih ZFPPIPP**

Oprelitev insolventnosti je podana v 14. členu ZFPPIPP (Ur.l. RS, št. 63/2013-UPB7), ki pravi, da insolventnosti nastane, če dolžnik v daljšem obdobju ni sposoben poravnati vseh svojih obveznosti – postane trajneje nelikviden ali postane dolgoročno plačilno nesposoben. Nastanek insolventnosti z vidika posloводства družbe opredeljuje 33. člen ZFPPIPP (Ur.l. RS, št. 63/2013-UPB7), po katerem velja, in nasprotni dokaz ni dovoljen, da je družba postala insolventna takrat, ko bi tak položaj družbe lahko ugotovilo posloводство, če bi člani posloводства ravnali s profesionalno skrbnostjo poslovnofinančne stroke in stroke upravljanja družb.

### **2.4.1 Trajnejša nelikvidnost**

ZFPPIPP obravnava trajnejšo nelikvidnost v drugem in četrtem odstavku 14. člena. Po prvi točki drugega odstavka 14. člena ZFPPIPP (Ur.l. RS, št. 63/2013-UPB7) so domneve trajnejše nelikvidnosti (za pravne osebe, nad katerimi ni tekel postopek (poenostavljene) prisilne poravnave, končan s pravnomočno potrditvijo le-te) opredeljene s stanjem, ko:

- dolжник več kot dva meseca zamuja z izpolnitvijo ene ali več obveznosti v skupnem znesku, ki presega 20 % zneska dolžnikovih obveznosti, izkazanih v zadnjem javno objavljenem letnem poročilu;
- dolžnikova sredstva na njegovih računih ne zadoščajo za izvršitev sklepa o izvršbi ali poplačilo izvršnice in tako stanje traja neprekinjeno zadnjih 60 dni ali s prekinitvami več kot 60 dni v obdobju zadnjih 90 dni, in takšno stanje traja na dan pred vložitvijo predloga za začetek stečajnega postopka; ali
- dolжник nima odprtega najmanj enega bančnega računa pri ponudnikih plačilnih storitev v Sloveniji in po preteku 60 dni od pravnomočnosti sklepa o izvršbi ni poravnal svoje obveznosti, ki izhaja iz sklepa o izvršbi.

Domnev ne gre razumeti kot edinega sodila, saj je trajnejša nelikvidnost najverjetneje nastopila že pred doseganjem zakonskih sodil. Hkrati pa tudi ne kot dokončnih sodil, saj je mogoče domneve ovreči, če se dokaže drugače (Bergant, 2008, str. 5).

Po četrtem odstavku 14. člena ZFPPIPP (Ur.l. RS, št. 63/2013-UPB7) velja, in nasproten dokaz ni dovoljen, da je pravna oseba postala trajneje nelikvidna, če za več kot tri mesece zamuja s plačilom plač delavcem do višine minimalne plače ali s plačilom davkov in prispevkov. Tudi v tem primeru je trajnejša nelikvidnost verjetno nastopila že pred koncem trimesečja, v katerem izplačilo ni bilo izvedeno.

Trajnejša likvidnost (plačilna sposobnost) se sicer realizira s stalno kratkoročno plačilno sposobnostjo. Je stanje, ki ga lahko ugotovimo le za nazaj (Bergant, 2008, str. 5). ZFPPIPP (Ur.l. RS, št. 63/2013-UPB7) jo opredeljuje kot trajno sposobnost pravne ali fizične osebe izpolniti vse obveznosti ob njihovi zapadlosti.

### **2.4.2 Dolgoročna plačilna nesposobnost**

ZFPPIPP (Ur.l. RS, št. 63/2013-UPB7) v 14. členu (3. odstavek) podaja domnevi dolgoročne plačilne nesposobnosti. Prva domneva je opredeljena kot položaj prezadolženosti, ki nastane, ko je vrednost premoženja osebe manjša od vsote njenih obveznosti. V tem primeru gre za skrajno obliko dolgoročne plačilne nesposobnosti. Druga domneva je opredeljena kot položaj, ko je nepokrita izguba dosegla polovico osnovnega kapitala družbe in te izgube ni mogoče pokriti v breme prenesenega dobička ali rezerv. Gre za domnevi, ki ju je mogoče ovreči, če se dokaže drugače. Določilo ne opredeljuje, kdaj do dolgoročne plačilne nesposobnosti dejansko pride (Bergant, 2008, str. 7).

ZFPPIPP (Ur.l. RS, št. 63/2013-UPB7) v 11. členu podaja podrobnejšo razlago dolgoročne plačilne sposobnosti, ki pravi, da je pravna oseba ali podjetnik dolgoročno plačilno sposoben, če je obseg njegovih dolgoročnih virov financiranja zadosten glede na obseg in vrste poslov, ki jih opravlja, ter tveganja, ki jim je izpostavljen pri opravljanju teh poslov. Kot sinonim za dolgoročno plačilno sposobnost v tem členu določa kapitalsko ustreznost. Dolgoročne vire financiranja ZFPPIPP v četrtem odstavku 11. člena opredeljuje kot:

- kapital kot lastni vir financiranja ter
- tiste tuje dolgoročne vire financiranja, ki so po svojih lastnostih in namenu po pravilih poslovnofinančne stroke primerni za kritje obveznosti iz poslovanja in izgub zaradi tveganj, ki jim je pravna oseba ali podjetnik izpostavljen pri svojem poslovanju.

Da bi lahko opredelila kapitalsko ustreznost družbe, moram najprej opredeliti vire financiranja, ki so primerni za zagotavljanje dolgoročne plačilne sposobnosti. Upoštevajoč podano opredelitev dolgoročnih virov financiranja, bi (računovodsko gledano) dolgoročne vire financiranja opredelila kot kapital in vse dolgoročne obveznosti do virov sredstev. Vendar po ZFPPIPP ni tako. ZFPPIPP, kot to izhaja iz 11. člena, opira utemeljitev dolgoročnih virov financiranja in s tem kapitalske ustreznosti na pravila poslovnofinančne stroke. Le-ta so v 12. členu ZFPPIPP (Ur.l. RS, št. 63/2013-UPB7) opredeljena kot poslovnofinančna načela in standardi, ki jih sprejme Slovenski inštitut za revizijo, ter druga izkustvena pravila skrbnega finančnega poslovanja, ki so splošno uveljavljena v poslovnofinančni stroki. Opredelitev kapitalske ustreznosti je tudi strokovno možna le na način, ki temelji na Kodeksu PFN (Bergant, 2008, str. 7).

### **Kapital v poslovnofinančnem pomenu**

Po Kodeksu PFN (Slovenski inštitut za revizijo, 1997, str. 22) temeljno strukturo kapitala predstavlja delitev na:

- lastniški kapital in
- dolgovani (dolžniški) kapital.

**Lastniški kapital** predstavlja obveznost do lastnikov družbe, ki zapade v plačilo, če družba preneha delovati (Slovenski inštitut za revizijo, 1997, str. 22). Kodeks PFN (Slovenski inštitut za revizijo, 1997, str. 24), kot eno izmed delitev, ločuje lastniški kapital na pogojni in nepogojni.

Pogojni lastniški kapital je kapital, ki postane lastniški, če so izpolnjeni določeni pogoji (Slovenski inštitut za revizijo, 1997, str. 24). Ima zunajbilančno naravo, saj je lahko izkazan kot dolžniški, lahko je izkazan v pojasnilih k računovodskim izkazom ali sploh ni izkazan. Načelno ima najpogosteje obliko zamenljivih dolgoročnih vrednostnih papirjev, pravic za nakup delnic in pogodb o pogojni izdaji delnic (Slovenski inštitut za revizijo, 1997, str. 27). Kot posebno obliko pogojnega (vendar bilančnega) lastniškega kapitala lahko štejemo dolgoročne rezervacije, ki jih

obravnavamo podobno kot tiho rezervo (ob predpostavki njihovega stalnega obnavljanja je nekaj kapitala stalno rezerviranega za prihodnje odhodke) (Slovenski inštitut za revizijo, 1997, str. 28).

Nepogojni lastniški kapital ima lahko npr. obliko navadnih ali prednostnih delnic (Slovenski inštitut za revizijo, 1997, str. 24). Računovodsko gledano, je nepogojni lastniški kapital lahko (Slovenski inštitut za revizijo, 1997, str. 26):

- bilančni lastniški kapital (izkazan v bilanci stanja družbe kot postavka kapitala);
- zunajbilančni lastniški kapital, ki
  - je izkazan zabilančno,
  - je izkazan v pojasnilih k računovodskim izkazom,
  - sploh ni izkazan.

Kot zunajbilančni lastniški kapital lahko obravnavamo skrite in tihe rezerve ter skrite izgube, do katerih lahko prihaja tako zaradi zavestnih odločitev družbe kot tudi nehotenih vzrokov. Pri skritih izgubah je nepogojni lastniški kapital manjši od bilančnega (Slovenski inštitut za revizijo, 1997, str. 26).

**Dolgovani (dolžniški) kapital** zajema dolgoročne dolgove in druge dolgoročne obveznosti družbe. Temeljne skupine dolgovanega kapitala predstavljajo (Slovenski inštitut za revizijo, 1997, str. 28-29):

- dolgoročna posojila,
- dolgoročni komercialni krediti,
- izdani dolgoročni dolžniški vrednostni papirji,
- zunajbilančno dolgoročno dolgovno (dolžniško) financiranje.

### **Kapitalska ustreznost**

Kapitalska ustreznost pomeni zakonsko določen način obvladovanja tveganj pri zagotavljanju plačilne sposobnosti družbe v prihodnosti. Gre za ustreznost kapitala, pri čemer je treba upoštevati opredelitev kapitala v poslovnofinančnem (in ne računovodskem) pomenu. Gre za vzpostavljanje dolgoročnega finančnega ravnotežja (Bergant, 2008, str. 5-6).

Za lažje obvladovanje tveganja kapitalske neustreznosti ZFPPIPP (Ur.l. RS, št. 63/2013-UPB7) v 11. členu določa, da mora imeti družba ustrezni obseg dolgoročnih sredstev. Kodeks PFN (Slovenski inštitut za revizijo, 1997, str. 40) kot ustrezni obseg dolgoročnih sredstev ter kot temeljni pogoj za zagotavljanje dolgoročne plačilne sposobnosti zahteva oblikovanje in stalno vzpostavljanje takšnega razmerja med strukturo ročnosti naložb in strukturo ročnosti financiranja, kakršna omogoča ustrezno obvladovanje tveganja, da bi prišlo do kratkoročne plačilne nesposobnosti. Natančneje je za zagotovitev kapitalske ustreznosti in s tem dolgoročne plačilne sposobnosti po Kodeksu PFN zahtevano dolgoročno financiranje kratkoročnih naložb oz. zagotovitev ustreznega obratnega kapitala.

Obratni kapital predstavlja del dolgoročnih obveznosti do virov sredstev, ki financira del kratkoročnih naložb. Ustrezni obratni kapital zajema potrebni obratni kapital in dodatni rezervni obratni kapital. Potrebni obratni kapital je namenjen dolgoročnemu financiranju tistega dela kratkoročnih sredstev, ki so ob danem obsegu poslovanja s finančnega vidika dolgoročno vezana, kljub temu da jih računovodstvo obravnava kot kratkoročna. Gre za postavke kratkoročnih sredstev, v katerih je dolgoročno vezan denar, razen v delu, ki ga ne financirajo obveznosti do dobaviteljev. Pri danem obsegu poslovanja je odvisen od koeficientov obračanja zalog, samodejnih kratkoročnih terjatev in samodejnih kratkoročnih obveznosti (Bergant, 2008, str. 8–10). Potrebni obratni kapital omogoča normalno poravnavanje obveznosti družbe (brez presežkov na transakcijskih računih in nujnih obnavljanj kratkoročnih posojil) ob njihovi zapadlosti pri predvidenih rokih plačil kupcev, predvideni vezavi zalog in predvidenih rokih plačil dobaviteljem (Bergant, 2003, str. 6). Z dodatnim obratnim kapitalom družba zadosti zahtevam ZFPPIPP o ustreznosti dolgoročnih virov glede na tveganja (Bergant, 2008, str. 10). Na družbo delujejo številna tveganja, zaradi česar je ocena ustreznega dodatnega kapitala otežena.

Ob upoštevanju 11. člena ZFPPIPP in Kodeksa PFN se tako dolgoročna plačilna sposobnost oz. kapitalska neustreznost ugotavlja s primerjavo dejanskega in potrebnega obsega dolgoročnih virov oz. obratnega kapitala. Primanjkljaj dolgoročnih virov sicer še ne pomeni kapitalske neustreznosti, saj to pomeni le, da je družba prisiljena del kratkoročnih posojil (ki financirajo dolgoročne naložbe) stalno obnavljati, če noče zmanjšati obsega poslovanja. Če družba kratkoročna posojila zmore obnavljati, je tveganje plačilne sposobnosti majhno (Bergant, 2008, str. 15). Sposobnost obnavljanja kratkoročnih posojil je odvisna od bonitete družbe, razvojne faze, v kateri se nahaja, dejavnosti idr., ki pa jih je zunanjim analitikom pogosto težko oceniti. Rast primanjkljaja obratnega kapitala pa po Bergantu (2008, str. 15) nedvomno kaže na povečanje tveganja plačilne sposobnosti.

## **2.5 Ugotavljanje insolventnosti (kot kapitalske neustreznosti) na podlagi računovodskih izkazov s strani zunanjih deležnikov**

Kot izhaja iz opredelitve insolventnosti po ZFPPIPP, predstavljajo računovodski izkazi oz. računovodski podatki pomembno podlago za izvajanje določil ZFPPIPP. Tudi zunanji deležniki lahko sklepajo o insolventnosti družbe predvsem na podlagi javno objavljenih računovodskih izkazov, saj jim verodostojni podatki o drugih znakih (zamude plačil) navadno niso dostopni. Zunanji deležniki bi sicer lahko v daljšem obdobju spremljali, ali imajo te družbe blokirane transakcijske račune.

Domnevi o insolventnosti kot dolgoročni plačilni nesposobnosti, podani v ZFPPIPP, predstavljata točki, na katerih bi bilo smiselno preveriti, ali je družba dolgoročno plačilno nesposobna, pri čemer domneva o prezadolženosti predstavlja že skrajno obliko dolgoročne plačilne nesposobnosti. Določili pa ne opredeljujeta, kdaj do dolgoročne plačilne nesposobnosti

dejansko pride. Predpostavljam, da bi zunanji deležniki želeli za insolventnost vedeti, še preden je družba tik pred insolventnim postopkom (ali v njem).

Opredelitev kapitalske ustreznosti zajema potrebo po dolgoročnem financiranju dolgoročno vezanih sredstev in potrebo po obvladovanju tveganj. Pri tem je treba na računovodske podatke gledati s finančnega vidika in upoštevati poslovnofinančno opredelitev kapitala oz. dolgoročnih virov financiranja. Kapitala v računovodskem in poslovnofinančnem smislu se namreč lahko pomembno razlikujeta. Kodeks PFN (Slovenski inštitut za revizijo, 1997, str. 44) v točki 5.55 poudarja, da so za oblikovanje informacij o dolgoročni plačilni sposobnosti posebej pomembne kategorije, ki jih obravnavamo kot zunajbilančne in ki morda niti v zabilančni evidenci družbe niso prikazane. Informacije o zunajbilančnih kategorijah (skrite izgube, nastale pri vrednotenju sredstev, dana poročstva idr.) navadno zunanjim deležnikom niso dostopne, zato jih niti ne morejo upoštevati pri ugotavljanju insolventnosti. Brez notranjih informacij pa bi zunanji deležnik tudi težko pravilno opredelil obseg dolgoročnih sredstev (upoštevanje dolgoročno vezanih kratkoročnih sredstev). Vsaka informacija, oblikovana zgolj na podlagi računovodskih podatkov, je tako lahko le ocena (Bergant, 2003, str. 6).

Tudi če zunanji deležnik na podlagi javno objavljenih računovodskih podatkov z zadostno gotovostjo oblikuje sklep o primanjkljaju dolgoročnih virov financiranja, to ne pomeni nujno tudi insolventnosti poročajoče družbe (sposobnost obnavljanja kratkoročnih posojil). Sklepanje o dolgoročni plačilni sposobnosti družbe zgolj na podlagi javno objavljenih računovodskih podatkov tako ne daje nujno ustrezne informacije o insolventnosti družbe. Upoštevajoč pomembnost vsakršne informacije v tej zvezi, pa bi bile tudi informacije, oblikovane na podlagi računovodskih podatkov, koristne. Temeljne informacije o zmanjšani dolgoročni plačilni sposobnosti po Bergantu (2006, str. 10) predstavljajo:

- zmanjševanje trajnega kapitala;
- zmanjševanje dobičkonosnosti poslovanja iz osnovne dejavnosti;
- poslovanje z izgubo;
- zmanjševanje denarnega toka;
- povečevanje neto stopnje zadolženosti (neto dolg/materialna sredstva);
- zmanjševanje stopnje dolgoročnega financiranja kratkoročnih naložb (obratni kapital/kratkoročna sredstva);
- povečevanje potrebe po obratnem kapitalu;
- povečevanje primanjkljaja obratnega kapitala (kapitalska neustreznost);
- povečevanje tveganj v poslovanju.

Na podlagi izkušenj iz prakse lahko trdim, da se insolventnost v Sloveniji utemeljuje predvsem kot prezadolženost, ki je že skrajna oblika dolgoročne plačilne nesposobnosti. Pri tem se kapital ne utemeljuje po pravih poslovnofinančne stroke, temveč se upoštevajo računovodsko prikazani podatki. S tem v zvezi se mi zdi problematično, da je insolventnost, kot bi bilo sicer ustrezno, po pravih poslovnofinančne stroke v pravnem postopku tudi skoraj nemogoče dokazati. Morda bi bilo to mogoče z angažiranjem sodnega izvedenca, če bi le-ta imel vpogled v vso dokumentacijo.



Na drugi strani pa se računovodskim podatkom mnogokrat slepo zaupa, brez preudarka o tem, ali izražajo resnično in pošteno stanje ter uspešnost poročajoče družbe. Posledično imajo slovenske družbe pri prikrivanju insolventnosti razmeroma lahko delo. Z uporabo različnih računovodskih manevrov zagotovijo, da iz računovodskih izkazov dolgoročna plačilna nesposobnost ni razvidna. Izkazujejo pozitiven kapital in zagotovijo, da nepokrita izguba ne doseže polovice osnovnega kapitala družbe. Če na takšen računovodski izkaz poda ustrezno mnenje še revizor računovodskih izkazov, postane insolventnost družbe skoraj nedokazljiva.

### **3 RAČUNOVODENJE IN RAČUNOVODSKO POROČANJE DRUŽB V POSLABŠANEM EKONOMSKO-FINANČNEM POLOŽAJU**

Mayr (2011) pravi: »Vsaka kriza ali stiska povzroči, da ljudje iščejo stranpoti. Te se lahko začnejo z bilančnimi ali poročevalskimi slabostmi, z drugačnim prikazovanjem stanja, kot je v resnici. Na ta način se problemi odložijo.«

#### **3.1 Praksa pri računovodenju in računovodskem poročanju družb v poslabšanem ekonomsko-finančnem položaju – ugotovitve tujih avtorjev**

Raziskava, ki jo je izvedel Leach (2007, str. 128–136) na 114 javnih delniških družbah, nad katerimi je bil začet stečajni postopek, je pokazala, da so družbe v letih pred začetkom stečaja manipulirale z računovodskimi podatki, da bi njihovi računovodski izkazi podali boljšo sliko o ekonomsko-finančnem položaju. Po Leachu je verjetna razlaga za prevarantsko računovodsko poročanje v družbah, nad katerimi je kasneje začet stečajni postopek, prikrivanje njihove slabe poslovne uspešnosti. S prevarantskim računovodskim poročanjem naj bi uporabnike računovodskih izkazov prepričali, da so finančne težave družbe neznatnega pomena (ali da jih celo ni). Rezultati analize podpirajo tudi idejo, da družbe uravnavaajo prihodke več let, preden je nad njimi začet stečajni postopek.

The National Commission on Fraudulent Financial Reporting (1987, str. 160, v nadaljevanju NCFFR) v poročilu o prevarantskem računovodskem poročanju navaja, da se le-to že tradicionalno povezuje z družbami v finančnih težavah. Na podlagi izvedenih študij so ugotovili, da so bile družbe v večini proučevanih primerov prevarantskega računovodskega poročanja v finančnih težavah. Želja po odložitvi reševanja finančnih težav lahko po NCFFR predstavlja pomemben povod za prevarantsko računovodsko poročanje.

Študija COSO Fraudulent Financial Reporting 1998–2007 je proučevala prevarantsko računovodsko poročanje v ZDA v obdobju 1998–2007. Osnovo analizi so predstavljala obvestila o ugotovitvah preiskav povezanih z nepravilnostmi pri računovodenju ali revidiranju (angl. *Accounting and Auditing Enforcement Release - AAER*, v nadaljevanju AAER), ki jih je zaradi kršenja ključnih določil o prevarah, uzakonjenih z Zakonom o trgovanju z vrednostnimi papirji (angl. *Securities Exchange Act*) in Zakonom o vrednostnih papirjih (angl. *Securities Act*), v obdobju 1998–2007 izdala Ameriška komisija za trg vrednostnih papirjev in za nadzor nad poslovanjem z vrednostnimi papirji (angl. *Securities and Exchange Commission*, v nadaljevanju

SEC). Študija COSO (2010, str. 14) navaja, da je prikrivanje slabšanja finančnega stanja in uspešnosti družbe eden izmed najpogostejših vzrokov za prevarantsko računovodsko poročanje, ki jih je v AAER navedel SEC. Nekatere proučevane družbe so pred izvedbo prevare realizirale čisto izgubo (ali pa so bile v meji med dobičkom in izgubo) ter imele negativni denarni tok iz poslovanja (COSO, 2010, str. 2). Nad družbami, ki so uporabljale prevarantsko računovodsko poročanje, je bil pogosto kasneje začel stečajni postopek (COSO, 2010, str. 40). Povprečna dolžina obdobja, v katerem se je družba posluževala prevarantskega računovodskega poročanja, je znašala 31,4 meseca, mediana pa 24 mesecev (COSO, 2010, str. 17). Do podobnih ugotovitev je COSO prišel tudi v študiji izdanih AAER s strani SEC v obdobju 1987–1997 (COSO, 1999).

Forenzični center Deloitte (2008) je na podlagi analize izdanih AAER s strani SEC v obdobju 2001–2007 ugotovil, da so bile družbe, nad katerimi je bil začel stečaj, trikrat pogosteje obtožene prevarantskega računovodskega poročanja kot še delujoče družbe. Nad 35 % družb, ki so bile v postopku preiskave prevarantskega računovodskega poročanja, se je začel stečaj, v primeru družb, ki niso bile preiskovane zaradi suma prevare, pa se je stečaj začel v 14 % primerov.

Persons (1995, str. 39–41) skuša na podlagi podatkov računovodskih izkazov identificirati prevarantsko računovodsko poročanje. Pri tem izhaja iz teze, da je prevarantsko računovodsko poročanje predvsem v družbah v slabem finančnem položaju. Ugotavlja razlike v vrednostih računovodskih kazalnikov vzorca družb s prevarantskim računovodskim poročanjem in vzorca družb, ki se ga niso posluževale. Ugotovil je, da so družbe s prevarantskim računovodskim poročanjem: 1) bolj zadolžene, 2) imajo nižjo dobičkonosnost, 3) imajo večji delež obratnih sredstev v bilančni vsoti (predvsem kratkoročnih terjatev in zalog), 4) so slabše plačilno sposobne kot zdrave družbe, 5) imajo nižji promet glede na sredstva, 6) so v povprečju manjše od družb, ki se prevarantskega računovodskega poročanja ne poslužujejo, 7) je njihov vsesplošni finančni položaj, merjen z modelom Z-score, ki meri verjetnost nastopa stečaja, slabši. Skoraj vse izmed navedenih ugotovitev neposredno dokazujejo, da je prevarantsko računovodsko poročanje tesno povezano s slabim finančnim stanjem.

V raziskavi E du Toit (2008, str. 12–25), ki povzema ugotovitve različnih študij, se ugotavljajo značilnosti družb, za katere obstaja višje tveganje prevarantskega računovodskega poročanja. Izmed nabora vseh značilnosti, ki bi lahko nakazovale tveganje prevarantskega računovodskega poročanja (22), je bilo z analizo ugotovljeno, da je od teh 18 značilnih (nedvomno jih lahko povezujemo z nepravilnostmi pri računovodskem poročanju). Med njimi so tudi:

- denarni tok (nizek denarni tok, posebno v primerjavi s prihodki);
- dolg (visoka zadolženost);
- finančna stiska (pogosto so te družbe v velikih pritiskih zaradi finančnih težav);
- likvidnost (pogosto slaba likvidnost).

Iz študije sprememb uporabe računovodskih pravil, ki so jih izvedle družbe v finančnih težavah v letih 1974–1980, izhaja, da so te družbe v primerjavi s finančno stabilnimi družbami naredile približno dvakrat toliko sprememb pri uporabi računovodskih pravil, ki so materialno vplivale na

računovodske izkaze (v splošnem), in več kot štirikrat toliko sprememb, ki so neposredno vplivale na povečanje prihodkov (Management Fraud Indicators, 2011).

Mednarodni standard revidiranja MSR 315 – Prepoznavanje in ocenjevanje tveganj med okoliščinami in dogodki, ki lahko nakazujejo tveganja pomembno napačne navedbe (Odbor za mednarodne standarde revidiranja in dajanja zagotovil, 2009b, str. 64-65), navaja tudi vprašanje nemotenega nadaljnega poslovanja družbe in plačilne sposobnosti ter ovire pri razpoložljivosti kapitala in posojila. Podobno Stališča o standardih revidiranja, veljavna v ZDA (angl. *Statements on Auditing Standards*), ki jih je izdal Ameriški inštitut potrjenih računovodskih strokovnjakov (angl. *American Institute of Certified Public Accountants - AICPA*) leta 2002, med drugimi navajajo naslednje dejavnike tveganja napačne navedbe (kot posledice prevare): izgube iz poslovanja, ki kažejo na veliko verjetnost uvedbe stečajnega postopka nad družbo, ponavljajoče se negativne denarne tokove iz poslovanja kljub poročanim dobičkom in rasti dobička.

### **3.2 Praksa pri računovodenju in računovodskem poročanju slovenskih družb v poslabšanem ekonomsko-finančnem položaju – ugotovitve domačih avtorjev**

Po pregledu literature ne ugotavljam, da bi kateri od slovenskih računovodskih strokovnjakov neposredno proučeval računovodenje družb v poslabšanem ekonomsko-finančnem položaju. Mnogi avtorji sicer omenjajo povezavo med slabostmi pri računovodskem poročanju in poslabšanim ekonomsko-finančnim položajem (navadno družbami, nad katerimi je bil začet insolventni postopek).

Žnidaršič Kranjčeva (1993, str. 88–117) je na podlagi vzorca 100 stečajev slovenskih družb, začelih v obdobju 1989–1991, analizirala razloge (I. elementi makroekonomske politike, II. poslovanje v družbi, III. nepravilnosti pri poslovanju v družbi) in ugotavljala faktorje, ki so vplivali na stečaje slovenskih družb v obravnavanem obdobju. Ugotovila je, da je razlog »nepravilnosti pri poslovanju v družbi« kar v 57 % primerov vplival na stečaj. Med »nepravilnosti pri poslovanju v družbi« se uvrščajo: prikazovanje neresničnih podatkov o poslovanju, trošenje prek možnosti, goljufije, speljevanje poslovanja prek zasebnih družb, lahkomišno sklepanje in obnavljanje pogodb, nesmotrno trošenje sredstev. Na podlagi faktorjske analize je avtorica opredelila faktorje stečajev slovenskih družb (I. neracionalno poslovanje, II. prikrivanje neracionalnega poslovanja, III. kriminal in posebej kriminal zaradi privatizacije; IV. nesaniranje največjih dolžnikov, V. reševanje presežka zaposlenih s stečajem; VI. padeč prodaje ob neznanju, da bi padeč preprečili; VII. nerealen tečaj in nezmožnost dobiti kredite). O faktorju »prikrivanje neracionalnega poslovanja« je zapisala, da so posledica neracionalnega poslovanja prilagojeni računovodski izkazi, v katerih se (z namenom, da bi bilo omogočeno večje trošenje tudi v prihodnje) prikazuje poslovanje uspešnejše, kot dejansko je. Če bi se prikazalo dejansko stanje, bi namreč prišlo do manjšega trošenja (če ne drugega, bi bili manjši osebni dohodki) – pod pritiski upnikov bi morala družba zmanjševati določene stroške oz. začeti ukrepe za sanacijo. Če sanacija ne bi bila izpeljana (ali ne bi bila uspešna), bi se pod pritiskom zaposlenih, okolja, lastnikov zamenjalo poslovanje in/ali lastnik. Zaradi prikazovanja lažnih podatkov se problem odlaga do trenutka, ko sanacija brez stečaja ni možna.

Žnidaršič Kranjčeva (1993, str. 149–151) povezavo med prikazovanjem neresničnih podatkov o poslovanju in družbami v stečaju utemeljuje (tudi):

- nepravilnost »prikazovanje neresničnih podatkov o poslovanju« je bila opredeljena kot osnovni razlog za stečaj družbe v kar 16 % primerov stečajev (ne gre torej zgolj za napačno knjiženje);
- neresnični podatki pri poslovanju se pogosto povezujejo z nesmotrnim trošenjem sredstev (pogost pojav pred stečajem);
- neresnični podatki pri poslovanju predstavljajo znak, da gre za namensko povzročitev stečaja;
- neresnično poročanje pomeni nezmožnost upnikov spoznati verjetnost neuspeha; zato so lahko neresnični podatki pri poslovanju eden od znakov za naklep goljufije (pogost pojav pred stečajem);
- neresnični podatki pri poslovanju pomenijo lahko tudi izogibanje plačevanju davkov.

Čokelčeva (2011, str. 36–42) je v svojem delu diplomskega seminarja naredila raziskavo o obstoju prevar v družbah, ki so v stečajnem postopku. Pri tem se je oprla na mnenje stečajnih upraviteljev, ki jim je poslala vprašalnik (pridobila je 23 odgovorov od tedaj vpisanih 118 stečajnih upraviteljev). Vprašalnik je sicer sestavljen tako, kot da upravitelja sprašuje glede poljubno izbrane družbe; predvidevam pa, da so stečajni upravitelji odgovarjali tako, da so prikazali sliko, ki so si jo pridobili med vodenjem več stečajnih postopkov. Povzemam ključne ugotovitve:

- stečajni upravitelj je zaznal prevaro v 86,96 % stečajnih postopkov;
- ugotovljene prevare: korupcija (27,14 %), prevarantsko računovodsko poročanje (30 %), neupravičena pridobitev sredstev (42,86 %);
- med vzroki prevar navajajo tudi »doseči financiranje« v 9,68 % in »manjkajoča likvidnost« v 12,9 %;
- povzročitelj prevar je bilo v 50 % poslovodstvo, sledijo lastniki s 46,87 %, zaposleni pa s 3,13 %;
- prevara je bila vzrok stečaja v 69,57 % primerov;
- le v 30,43 % primerov so bili prisotni posebni postopki preiskovanja prevar;
- kot organe sodelovanja pri odkrivanju prevar stečajni upravitelji navajajo predvsem (82,06 %) sodišče in policijo, v 15,38 % davčno upravo in 2,56 % drugo;
- časovno je bila prevara v največ primerih odkrita med stečajnim postopkom (65,22 %);
- prevaro je odkril stečajni upravitelj v 47,22 %, zaposleni in računovodje v 25 %, davčna inšpekcija v 13,89 %, drugi v 8,33 % ter poslovodstvo in lastniki v 5,56 %;
- 85 % stečajnih upraviteljev je izrazilo potrebo po preiskovalcu prevar.

Avtorici ni uspelo pridobiti večjega vzorca, ki bi bil bolj reprezentativen. Ne vemo namreč, koliko izkušenj imajo stečajni upravitelji, ki so odgovorili na vprašalnik, kako velike stečaje so vodili, in tudi ne, kakšna je njihova osnovna izobrazba (stečajni upravitelj iz ekonomske stroke lažje odkrije prevaro pri računovodskem poročanju kot pravnik). Upravitelj sicer pregleda preteklo poslovanje z namenom ugotovitve obstoja morebitnega drugega premoženja, ki spada v

stečajno maso ter bi ga bilo mogoče pridobiti z vložitvijo odškodninskih in izpodbojnih tožb. Nima pa neposrednega interesa za pregled pravilnosti preteklega računovodskega poročanja, zaradi česar se to podrobneje ne proučuje. Če ima stečajni upravitelj dovolj računovodskega znanja, bi sicer prevarantsko računovodsko poročanje lahko zaznal. Kot izhaja iz odgovorov, pri pregledu poslovanja stečajnega dolžnika tudi ni bil angažiran preiskovalec prevar. Glede na vse navedeno lahko sklepam, da je dejanski obseg prevarantskega računovodskega poročanja večji od prikazanega z rezultati raziskave (30 % primerov).

Po Slapničarjevi (2011, str. 12) previsoka zadolženost, finančna kriza in slabi poslovni rezultati predstavljajo pomembne razloge za prevarantsko računovodsko poročanje. V zvezi z visoko zadolženostjo opozarja na nadpovprečno zadolženost slovenskih družb (glede na družbe v ostalih članicah EU), ki predstavlja pomemben dejavnik tveganja napačnih navedb v računovodskih izkazih. Pomemben povod za prevarantsko računovodsko poročanje je po njenem mnenju tudi potreba po izpolnitvi dolžniških zavez iz pogodb za bančna posojila.

Sklenem lahko, da je prevarantsko računovodsko poročanje tesno povezano s slabim finančnim stanjem poročajočih družb. Ko postane za družbo izboljšanje finančnega stanja in uspešnosti s poslovanjem težko dosegljivo, se za prikaz primerne stanja in uspešnosti uporabi prevarantsko računovodsko poročanje.

### **3.3 Prevare**

Po opredelitvi MSR 240 – Revizorjeve naloge, povezane z obravnavanjem prevar pri reviziji računovodskih izkazov (Odbor za mednarodne standarde revidiranja in dajanja zagotovil, 2009a, str. 7), je prevara namerno dejanje enega ali več članov posloводства, pristojnih za upravljanje, zaposlenih ali tretjih oseb, da z goljufijo pridobijo neupravičene ali nezakonite koristi. MSR 240 (Odbor za mednarodne standarde revidiranja in dajanja zagotovil, 2009a, str. 5) ločuje dve vrsti prevare (glede na pridobljene koristi): napačne navedbe zaradi prevarantskega računovodskega poročanja in napačne navedbe zaradi poneverbe sredstev.

**Prevarantsko računovodsko poročanje** (Odbor za mednarodne standarde revidiranja in dajanja zagotovil, 2009a, str. 18) vsebuje namerne napačne navedbe, vključno z opustitvami zneskov ali razkritij v računovodskih izkazih, katerih namen je zavesti uporabnike računovodskih izkazov.

**Poneverba sredstev** (Odbor za mednarodne standarde revidiranja in dajanja zagotovil, 2009a, str. 19) pomeni krajo sredstev družbe, ki jo zakrivijo zaposleni ali posloводство družbe. Izvede se lahko na več načinov, npr.: z utajo prejemkov, tatvino opredmetenih sredstev ali intelektualnega premoženja, uporabo sredstev družbe za osebne potrebe, s tem da družba plača proizvode in storitve, ki jih ni prejela. Poneverbo sredstev pogosto spremljajo ponarejene ali zavajajoče vknjižbe ali listine, ki naj bi prevaro prikrile.

Glede na storilca se prevare ločujejo na poslovodske in zaposlenske. Po Skitku (2010) poslovodske prevare nastajajo predvsem zaradi izpostavljenosti njih samih ali družbe določenim

pritiskom (lastniki zahtevajo ustrezno rast vrednosti premoženja, upniki zahtevajo poplačilo terjatev, banke za odobritev posojil pričakujejo ustrezno ekonomsko-finančno stanje družbe idr.). Če zelenega ni mogoče doseči s poslovanjem, naj bi se poslovodstvo posluževalo tudi prevar, katerih učinki se zaključijo v računovodskih izkazih. V takem primeru ne moremo več govoriti o resničnem in poštenem prikazu stanja in uspešnosti družbe.

Številni avtorji opredeljujejo del prilagajanja računovodskih izkazov, ki ga izvedejo družbe pri pripravi in predstavitvi računovodskih izkazov, kot dopusten oz. ga ne štejejo kot prevaro. Enotna definicija in poimenovanje dopustnega prilagajanja računovodskih izkazov ne obstajata. Pri dopustnem prilagajanju računovodskih izkazov gre za izkoriščanje fleksibilnosti, ki jo daje računovodski okvir. Meja med »dopustnim« in prevaro se pogosto postavlja pri kršenju računovodskih pravil, neupoštevajoč računovodska načela. Če se pri računovodenju upoštevajo pravila računovodenja (in ne tudi računovodska načela), so poslovni dogodki sicer, tehnično gledano, lahko prikazani pravilno, vendar pa zmotno prikazani glede na vsebino poslovnega dogodka (Brennan, 2003, str. 8). Tako v ozadju prevar kot dopustnega prilagajanja računovodskih izkazov so koristi določenih oseb ali interesnih skupin (Slapničar, 2011, str. 10). Glede na to, da imajo tako dopustno prilagajanje računovodskih izkazov kot prevare isti namen in so v nasprotju z interesi uporabnikov računovodskih izkazov, jih v tem magistrskem delu obravnavam enako.

### **3.3.1 Metode prevarantskega računovodskega poročanja**

Prevarantsko računovodsko poročanje se po MSR 240 (Odbor za mednarodne standarde revidiranja in dajanja zagotovil, 2009a, str. 18) navadno začne z neznatnimi dejanji ali neprimernimi prilagoditvami predpostavk in spremembami ocen poslovodstva. Pritiski in spodbude lahko povečajo obseg takih dejanj. Po MSR 240 (Odbor za mednarodne standarde revidiranja in dajanja zagotovil, 2009a, str. 18) se lahko izvede na naslednje načine:

- s prikrojevanjem, prirejanjem (vključno s ponarejanjem) ali spreminjanjem računovodskih evidenc ali podpornih dokumentov, na podlagi katerih so pripravljene računovodski izkazi;
- z napačnim prikazovanjem ali namerno opustitvijo dogodkov, poslov ali drugih pomembnih informacij v računovodskih izkazih;
- z namerno napačno uporabo računovodskih načel, ki se nanašajo na vrednotenje, razvrščanje, način predstavljanja ali razkrivanje.

Poslovodstvo se pri tem izogiba vzpostavljenim kontrolam predvsem na naslednje načine (Odbor za mednarodne standarde revidiranja in dajanja zagotovil, 2009a, str. 19):

- z vnašanjem izmišljenih vpisov v dnevnik;
- z neumestnim prilagajanjem predpostavkam in spreminjanjem presoj, uporabljenih pri oceni saldov na kontih;
- z izpuščanjem, zakasnelim priznavanjem dogodkov in poslov, do katerih je prišlo v obračunskem obdobju, v računovodskih izkazih;

- z zatajitvijo ali prikrivanjem dejstev, ki bi lahko vplivala na zneske v računovodskih izkazih;
- z vključevanjem v zapletene posle, ki so organizirani z namenom, da bi napačno predstavili finančno stanje ali poslovni izid družbe;
- s spreminjanjem zapisov in pogojev, ki so povezani s pomembnimi in nenavadnimi posli.

Združenje ameriških pooblaščenih preiskovalcev prevar (angl. *Association of Certified Fraud Examiners*, v nadaljevanju ACFE) navaja naslednje primere prevar v računovodskih izkazih (Petejan, 2010):

- fiktivni ali previsoko obračunani prihodki;
- nepravilno izkazane transakcije med povezanimi osebami;
- neizkazane reklamacije ali odškodnine;
- previsoko ali fiktivno izkazovanje vrednosti zalog, osnovnih sredstev;
- skrite obveznosti, skrite ali previsoke terjatve;
- neustrezne metode obračunavanja amortizacije;
- fiktivna plačila;
- časovna neuskkljenost prihodkov in odhodkov;
- neprimerna razkritja;
- spreminjanje računovodskih ocen;
- skrite davčne obveznosti.

Spathis (2002, str. 180) navaja, da je mogoče večino metod prevarantskega računovodskega poročanja razvrstiti v naslednje tri skupine:

- sprememba računovodskih metod,
- prilagajanje ocen,
- neustrezna časovna pripoznava prihodkov in odhodkov.

### **3.3.2 Najpogostejši načini prevarantskega računovodskega poročanja**

Pri prevarantskem računovodskem poročanju so prihodki tipično prevrednoteni, stroški/odhodki pa podvrednoteni. Lahko je tudi obratno, če poročajoča družba želi znižati davčne obveznosti. Mednarodni standardi revidiranja v standardu MSR 240 (Odbor za mednarodne standarde revidiranja in dajanja zagotovil, 2009a, str. 27, 34) kot pogosta načina prevarantskega računovodskega poročanja izpostavljajo izkazovanje previsokih prihodkov in namerno napačno navedbo računovodskih ocen.

Študija COSO (2010, str. 17-18), ki je proučevala vseh 347 AAER, ki jih je zaradi kršenja ključnih določil o prevarah v obdobju 1998–2007 izdal SEC, ugotavlja, da so bile prevare (prevarantsko računovodsko poročanje, poneverba sredstev) izvedene na načine in s pogostostjo, prikazano v Tabeli 2.

Tabela 2: Metode prevarantskega računovodskega poročanja, ugotovljene v analizi COSO

Uporabljena metoda	Odstotek proučevanih družb, ki je uporabil metodo (v %)
<b>Neustrezna pripoznava prihodkov</b>	61
<b>Prevrednotenje sredstev</b> (brez terjatev, ki so previsoko izkazane zaradi neustrezne pripoznave prihodkov)	51
<b>Podvrednotenje odhodkov/obveznosti</b>	31
<b>Poneverba sredstev</b>	14
<b>Neustrezna razkritja</b>	1
<b>Druge tehnike</b> (prevzem, skupni podvig, idr.)	20
<b>Prikrivanje prek poslov s povezanimi osebami</b>	18
<b>Notranje trgovanje</b>	24

Vir: COSO, *Fraudulent Financial Reporting: 1998-2007. Analysis of U.S. Public Companies*, 2010, str. 17.

Neustrezna pripoznava prihodkov je bila izvedena z uporabo raznovrstnih tehnik (COSO, 2010, str. 18), med drugimi:

- navidezna (fiktivna) prodaja (npr. evidentiranje prihodkov za prodajo blaga, ki ga je družba zgolj prepeljala/odposlala na drugo lokacijo);
- pogojna prodaja (evidentiranje prihodkov kljub dogovoru, da kupec ni obvezan k nakupu prejetega blaga);
- konsignacijska prodaja (evidentiranje prihodkov ob izdaji blaga na konsignacijo);
- neavtorizirane pošiljke (evidentiranje prihodkov ob odpošiljanju blaga osebami, ki ga niso naročile, ter evidentiranje prihodkov ob odpošiljanju poškodovanega blaga po polni (in ne znižani) ceni);
- neustrezna uporaba odstotka dokončanja del (previsoke ocene dokončanosti nedokončane proizvodnje);
- zaključevanje poslovnih knjig po zaključku poročevalskega obdobja (z namenom prikaza višjih prihodkov se poslovne knjige na bilančni presečni datum ne zaključijo, s čimer se dopusti evidentiranje prihodkov, realiziranih v obdobju po bilančnem datumu znotraj poslovnega leta, za katerega se izdeluje bilanca);
- pripoznava prihodkov pred zaključkom posla prodaje (pripoznava prihodkov po prejemu kupčevega naročila, a pred odpošiljanjem blaga);
- napačna pripoznava prihodkov pri prodaji po načelu zaračunaj in zadrži (angl. *bill and hold transactions*);
- pripoznava prihodkov ob izvedbi kroženja kapitala (angl. *round tripping*).

Prevrednotenje sredstev je bilo (COSO, 2010, str. 18), kljub izločitvi terjatev, previsoko izkazanih zaradi neustrezne pripoznave prihodkov, najpogosteje izvedeno pri postavkah zalog in terjatev. Po pogostosti pojavljanja so sledile postavke zemljišč, zgradb in opreme, denarnih sredstev, tržnih vrednostnih papirjev, posojil, drugih finančnih naložb in aktivnih časovnih razmejitev.

Predhodna raziskava NCFR (1987), ki je proučevala vzorec 200 AAER, ki jih je zaradi kršenja ključnih določil o prevarah v obdobju 1998–2007 izdal SEC, je podala podobne ugotovitve.



Na podlagi določil Sarbanes-Oxleyjevega zakona je SEC pregledal vse izrečene izvršilne ukrepe za obdobje 5 let pred njegovo uveljavitvijo. Namen je bil ugotoviti področja računovodskega poročanja, ki so najbolj dovzetna za prevare. Izdano je bilo poročilo: Report Pursuant to Section 704 of the Sarbanes-Oxley Act of 2002 (SEC, 2003). Pregledanih je bilo 515 izvršilnih ukrepov, izrečenih v 227 izvršilnih zadevah. V večini izvršilnih ukrepov je bilo navedenih več različnih metod prevarantskega računovodskega poročanja.

*Tabela 3: Metode prevarantskega računovodskega poročanja, ugotovljene v analizi SEC*

Uporabljena metoda	Število izvršilnih zadev pri katerih je bila metoda uporabljena	v %	Pojasnilo *
<b>Neustrezna pripoznava prihodkov</b>	<b>126</b>	<b>56</b>	
- Neustrezen čas pripoznave prihodkov (prelaganje prihodkov med obdobji)	81	36	1
- Navidezna (fiktivna) prodaja	80	35	2
- Neustrezno vrednotenje	21	9	3
<b>Neustrezna pripoznava odhodkov</b>	<b>101</b>	<b>44</b>	
- Usredstvenje stroškov, ki bi morali takoj bremeniti poslovni izid, nepravilno časovno razmejevanje	49	22	
- Previsoko vrednotenje zaloge po stanju na bilančni datum z namenom znižanja stroška prodanega materiala in blaga	25	11	4
- Previsoko vrednotenje neizterljivih posojil, terjatev	19	8	
- Neustrezno izkazovanje rezervacij	17	7	5
- Neknjžjenje popravkov vrednosti sredstev	5	2	
<b>Neustrezno računovodenje poslovnih združenj</b>	<b>23</b>	<b>10</b>	
- Neustrezno vrednotenje sredstev	8	4	
- Neustrezno izkazovanje rezervacij	8	4	
- Neustrezna uporaba nakupne (angl. <i>purchase method</i> )/spajalne (angl. <i>pooling method</i> ) metode	4	2	
<b>Drugo</b>	<b>137</b>	<b>60</b>	
- Nezadostna razkritja k računovodskim izkazom	43	19	
- Nerazkritje razkritje poslov s povezanimi pravnimi osebami	23	10	
- Neustrezno računovodenje nedenarnih transakcij in kroženja kapitala (angl. <i>round tripping</i> )	19	8	6
- Neustrezno računovodenje podkupnin, ki jih prepoveduje ameriški zakon o prepovedi podkupovanja po svetu	6	3	
- Neustrezna raba zabilančnih postavk	3	1	
- Zavajajoča razkritja podatkov in informacij, ki s strani računovodskih standardov in zakonodaje niso zahtevani (angl. <i>Non-GAAP Financial Measures</i> )	2	1	

*Vir: Securities and Exchange Commission, Report Pursuant to Section 704 of the Sarbanes-Oxley Act of 2002, 2003.*

\* Dodatna pojasnila v Tabeli 3 se nanašajo na (SEC, 2003, str. 6–27):

- Pojasnilo št. 1 - Neustrezen čas pripoznave prihodkov (prelaganje prihodkov med obdobji): Najpogosteje je šlo za prelaganje prihodkov prihodnjega računovodskega obdobja v tekoče obdobje. Prelaganje prihodkov se je izvedlo na naslednje načine:
  - z zaključevanjem poslovnih knjig po zaključku poročevalnega obdobja;
  - z neustreznim računovodenjem poslov s tretjimi osebami:

- s prodajo po načelu zaračunaj in zadrži (angl. *bill and hold transactions*), pri kateri so se prihodki evidentirali kljub temu, da kupec še ni prevzel lastninske pravice (npr. evidentiranje prihodkov pred odpošiljanjem blaga ali ob odpošiljanju na drugo lokacijo, ki pa ni kupčeva);
  - s konsignacijsko prodajo, pri kateri so se prihodki evidentirali ob odpošiljanju blaga na konsignacijo (in ne šele ob njegovi prodaji);
  - z naknadnim spreminjanjem pogojev prodaje, ki v spremnih pismih (angl. *side-letter agreements*) niso bili dogovorjeni; prihodki so se evidentirali kljub temu, da glede na spremenjeno vsebino posla ne bi smeli biti;
  - z drugimi nezaključenimi/negotovimi prodajni posli;
  - z neustrezno pripoznavo prihodkov iz prodajnih pogodb z več elementi prodaje (angl. *multiple element or bundled contracts*).
- Pojasnilo št. 2 - Navidezna (fiktivna) prodaja: Najpogosteje je šlo za ponarejanje prodajne dokumentacije, spremna pisma, ki niso bila upoštevana pri knjiženju prihodkov, in prilagajanje prihodkov s strani posloводства.
  - Pojasnilo št. 3 - Neustrezno vrednotenje: Pri tem je do prodaje dejansko prišlo, vendar so bili prihodki neustrezno izkazani glede na določila prodaje (npr. neupoštevanje dogovorjene pravice vračila blaga).
  - Pojasnilo št. 4 - Previsoko vrednotenje zaloge po stanju na bilančni datum z namenom znižanja stroška prodanega materiala in blaga. Izvedeno je bilo na naslednje načine:
    - s povečanjem števila enot zaloge, ugotovljene na inventuri;
    - s knjiženjem neobstoječe zaloge, ki naj bi bila na poti v skladišče;
    - z neoslabitvijo nekurantne zaloge oz. zaloge, katere tržna vrednost je padla pod knjigovodsko.
  - Pojasnilo št. 5 - Neustrezno izkazovanje rezervacij: Rezervacije so se pogosto uporabljale za uravnavanje prihodkov. Pri tem so družbe prvotno oblikovale presežek rezervacij, v kasnejših računovodskih obdobjih (ko so bili prihodki nizki) pa so jih zniževale, s čimer so prikazale želeno višino prihodkov.
  - Pojasnilo št. 6 - Neustrezno računovodenje nedenarnih transakcij in kroženja kapitala: Pri nedenarnih transakcijah gre za menjave blaga ali storitev (denarna sredstva niso predmet transakcije). Pojavljal se je problem ovrednotenja transakcije. Pri kroženju kapitala gre za obliko menjave, v kateri družba proda neko sredstvo, ki ga sicer ne potrebuje, drugi družbi, pri čemer je hkrati sklenjen dogovor o povratnem nakupu tega istega (ali podobnega) sredstva po enaki/podobni ceni. S tem se navidezno povečajo prihodki družbe; pri poslih s tujino se krožna prodaja uporablja tudi za davčne utaje in pranje denarja (kroženje kapitala zaradi izkoriščanja davčnih ugodnosti).

Šimunaci Boškinova (2005, str. 84–89) je v magistrskem delu analizirala 102 revizijski mnenji k računovodskim izkazom slovenskih družb, ki sta različni od pozitivnega. Zajeto zaradi majhnosti vzorca, domnevne odprave nekaterih nepravilnosti pred javno objavo računovodskih izkazov (po opozorilu revizije), in dejstva, da tudi revizorjem ostanejo mnoge prevare prikrite, sicer ne more dati splošno veljavnih zaključkov. Kljub temu daje vpogled v metode prevarantskega računovodskega poročanja v Sloveniji. Ugotovitve (Tabela 4) podajam na način, kot je podan v

magistrskem delu; opozorila revizorja, ki se nanašajo na prihodke in odhodke (ter tudi nekatera »ostala opozorila«), bi sicer lahko umestila k sredstvom/obveznostim do virov sredstev, v zvezi s katerimi so nastali.

*Tabela 4: Opozorila revizorja po postavkah računovodskih izkazov, na katere se nepravilnost nanaša – ugotovitve magistrskega dela Šimunaci Boškinove*

<b>Postavka v računovodskih izkazih, v zvezi s katero je revizor opozoril na nepravilnosti</b>	<b>Število opozoril</b>	<b>v %</b>
<b>Neopredmetena dolgoročna sredstva</b>	<b>6</b>	<b>6</b>
- Neutemeljeno pripoznavanje dolgoročno odloženih stroškov kot neopredmeteno dolgoročno sredstvo	5	5
- Potrebna oslabitev	1	1
<b>Opredmetena osnovna sredstva</b>	<b>4</b>	<b>4</b>
- Izkazovanje sredstev trajno zunaj uporabe	2	2
- Potrebna oslabitev	2	2
<b>Zaloge</b>	<b>9</b>	<b>9</b>
- Revizor ni sodeloval pri šteju zalog	4	4
- Stanje zalog previsoko izkazano (zastaranost idr.)	4	4
- Stanje nedokončane zaloge nepravilno izkazano	1	1
<b>Terjatve</b>	<b>33</b>	<b>32</b>
- Ni osnove za pripoznanje	4	4
- Potreba po oblikovanju popravka vrednosti za dvomljive, sporne in druge neizterljive terjatve	29	28
<b>Aktivne časovne razmejitev</b>	<b>1</b>	<b>1</b>
- Ni osnove za izkazovanje	1	1
<b>Finančne naložbe</b>	<b>9</b>	<b>9</b>
- Previsoko izkazane finančne naložbe	9	9
<b>Dolgovi</b>	<b>5</b>	<b>5</b>
- Revizor se ni mogel prepričati o njihovem obstoju	4	4
- Družba ni izkazala vseh dolgov	1	1
<b>Prihodki</b>	<b>6</b>	<b>6</b>
- Prezgodnja pripoznava prihodkov	2	2
- Odprava rezervacij, ki ni skladna z zakonom, na podlagi katerega so bile oblikovane	2	2
- Previsoki prihodki, izkazani zaradi slabega finančnega stanja družbe (prisilna poravnava)	2	2
<b>Odhodki</b>	<b>3</b>	<b>3</b>
- Neizločitev opreme, ki je bila prodana	1	1
- Neoslabitev finančnih naložb v odvisne družbe	1	1
- Vrednost nedokončane zaloge ni primerno oblikovana	1	1
<b>OSTALA OPOZORILA</b>	<b>45</b>	<b>44</b>
- Problem delujoče družbe	24	24
- Neustreznost strukture financiranja	5	5
- Neupoštevanje sprememb računovodskega standarda SRS 35, sprejetega leta 2002	6	6
- Prenizke rezerve za lastne deleže	2	2
- Pomanjkljiva razkritja	2	2
- Revizor ni revidiral računovodskih izkazov	6	6

Bajuk Mušičeva (2013, str. 31) meni, da se za prevarantsko računovodsko poročanje najlažje uporabijo gospodarske kategorije, ki so predmet številnih transakcij, npr. prihodki. Najpogostejše prevare na področju prihodkov po Bajuk Mušičevi (2013, str. 31-32) predstavljajo:

- **navidezna (fiktivna) prodaja** (namišljena prodaja blaga in storitev ter prodaja namišljenim kupcem);
- **napačno časovno pripoznavanje prihodkov** (pripoznavanje prihodkov tudi, ko pogoji za njihovo pripoznanje, upoštevaje določbe INCOTERMS, niso izpolnjeni);
- **prodaja povezanim osebam** (izkoriščanje povezanih družb tako, da se prikrije prava vsebina posla ali da posli, ki jih kot podizvajalci opravljajo odvisne družbe, ne potekajo pod pogoji, ki veljajo na trgu za nepovezane osebe);
- **liberalna politika vračil** (previsoko izkazovanje prihodkov zaradi neupoštevanja možnih vračil prodanih izdelkov (če družba omogoča vračilo kupljenega blaga));
- **stopnja dokončnosti** (pri gradbenih in storitvenih družbah, katere prihodke pripoznajo stopenjsko, in ne šele ob zaključku posla (trajanje posla čez več poslovnih obdobj); namerna prehitra pripoznava prihodkov prek spremembe podlage pripoznavanja, ocene ali napačnega prikazovanja realizacije (npr. opravljene ure), od katere je odvisna pripoznava prihodkov določene stopnje).

V skupinskih (konsolidiranih) računovodskih izkazih običajna področja prevar predstavljajo (Bajuk Mušič, 2013, str. 32): 1) posamični izkazi določene družbe se ne vključijo v skupinske računovodske izkaze, pa bi se morali; 2) transakcije z odvisnimi družbami, ki se ne uskupinjajo, so v skupinskem izkazu izkazane kot transakcije s tretjimi osebami, s čimer se takšne transakcije izvajajo za npr. povečevanje prihodkov. Bajuk Mušičeva posebej opozarja še na prevaro kot namerno napačno opustitev določenega razkritja v računovodskih izkazih ali pojasnilih (zlasti pogojnih obveznosti).

Glede prevarantskega računovodskega poročanja v Sloveniji Bajuk Mušičeva (2013, str. 33-34) izpostavlja:

- **nakupne in prodajne opcije ter terminske pogodbe:** opcije in terminske pogodbe se niso izkazovale v računovodskih izkazih, čeprav bi se morale;
- **dana finančna poročila:** ni razkritij ali so pomanjkljiva;
- **dana posojila (tudi za managerske prevzeme):** neobdavčeno prelivanje sredstev v davčne oaze – postavka posojila ne prikazuje dejanske vsebine transakcije;
- **skupinski računovodski izkazi in nagrajevanje posloводства:** posloводство je navadno nagrajeno na podlagi posamičnih računovodskih izkazov obvladujoče družbe, zato se trudi povečevati prihodke in dobiček obvladujoče družbe, npr. s prodajo slabih terjatev, zalog, slabih posojil družbam v skupini (po možnosti izvzetih iz skupinskih izkazov); terjatve in dana posojila družbam v skupini se tudi, napačno, ne slabijo;
- **najemi:** prikazovanje najema, ki je po vsebini finančni, kot poslovni najem;

- **preprodaje delnic:** prilagajanje poslovnega izida konec leta s transferji delnic bodisi prek borze bodisi izven organiziranega borznega trga OTC (angl. *Over the Counter*).

Možnosti glede uporabe metod prevarantskega računovodskega računovodskega poročanja se med ureditvami razlikujejo. Proučevanje obsega prevarantskega računovodskega poročanja in metod, ki se pri njem uporabljajo, otežuje njihovo prikrievanje. V različnih pravnih okoljih je tudi večji/manjši poudarek na preiskovanju prevar.

## **4 ANALIZA SPREMEMB V RAČUNOVODENJU IN RAČUNOVODSKEM POROČANJU SLOVENSКИH DRUŽB V STEČAJNEM POSTOPKU**

### **4.1 Analiza družb v stečajnem postopku v Sloveniji**

Namen analize družb v stečajnem postopku v Sloveniji je predvsem ugotoviti, ali obstajajo med družbami, nad katerimi je bil začet stečajni postopek, kakršnekoli podobnosti pri računovodenju in računovodskem poročanju v obdobju pred začetkom stečaja. To storim s pregledom revizorjevih mnenj, vzrokov, ki jih je revizor navedel ob podaji prilagojenega mnenja, in opozoril, ki jih je podal v odstavku o poudarjanju zadeve, odstavku o drugi zadevi. Tako dobim vpogled v to, katere postavke premoženja so pred stečajem navadno pomembno napačno izkazane. Veliko boljše bi bilo sicer pregledati celotna letna poročila družb, vendar bi bil postopek izredno dolgotrajen. V pregledu revizorjevih mnenj ugotovim tudi, ali je revizor opozoril na težko finančno stanje družbe in ali se je družba v tistem obdobju odločila za menjavo revizorja. Nadalje želim z analizo ugotoviti, kolikšne so vrednostne in odstotkovne razlike med vrednostni bilančnih vsot (oz. vrednostjo premoženja) zadnje javno objavljene bilance stanja, zaključne bilance stanja in začetne bilance stanja.

Enoto proučevanja predstavlja družba, nad katero je bil začet stečajni postopek in katere letne računovodske izkaze je revidiral neodvisni revizor. Vzorec je bil pripravljen tako, da sem s spletne strani AJPES izpisala vse družbe, nad katerimi je bil v obdobju 2010-2012 začet stečaj. In sicer je bil v letu 2010 stečaj začet nad 450, v letu 2011 nad 576, v letu 2012 pa nad 506 družbami. Izmed njih sem izločila vse tiste, katerih računovodske izkaze je revidiral neodvisni revizor. Teh je bilo 20 v letu 2010, 27 v letu 2011 in 22 v letu 2012, skupaj 69 družb.

Za vse navedene družbe sem na spletni strani AJPES pridobila letna poročila za zadnji dve končani leti pred začetkom stečajnega postopka (letna poročila za predhodna leta na spletni strani niso dostopna) in otvoritveno poročilo stečajnega upravitelja. Triletno obdobje proučevanja je posledica tega, da za družbe, ki niso več obvezane k oddaji letnih izkazov AJPES, na spletni strani z letom, v katerem družbi ni treba več oddati računovodskih izkazov, niso prikazani niti več izkazi za pretekla obdobja. Za družbe, nad katerimi je bil začet stečaj v preteklih letih, tako na spletni strani AJPES ni več mogoče dobiti letnih poročil ali računovodskih izkazov.

#### 4.1.1 Družbe v stečajnem postopku glede na pravnoorganizacijsko obliko, dejavnost, velikost

##### Pravnoorganizacijska oblika

Od 69 proučevanih družb je bilo 31 (45 %) delniških družb in 38 (55 %) družb z omejeno odgovornostjo. Pravnoorganizacijska oblika za posamezno družbo je prikazana v Prilogi 1.

##### Dejavnost

Podatek o osnovni dejavnosti, ki so jo opravljale proučevane družbe, sem pridobila na spletni strani AJPES, če na spletni strani podatek ni bil predstavljen, pa v letnem poročilu posamezne družbe. Največ (skupaj 65 %) proučevanih družb se je uvrščalo v dejavnost gradbeništva ali predelovalnih dejavnosti. V Tabeli 5 je podan povzetek ugotovitev glede uvrstitve proučevanih družb po Standardni klasifikaciji dejavnosti 2008. Dejavnost za posamezno družbo je prikazana v Prilogi 1.

Tabela 5: Proučevane družbe glede na dejavnost (SKD 2008)

Dejavnost po SKD 2008	Število družb	v %
B - Rudarstvo	1	1
C - Predelovalne dejavnosti	22	32
F - Gradbeništvo	23	33
G - Trgovina, vzdrževanje in popravila motornih vozil	4	6
H - Promet in skladiščenje	2	3
J - Informacijske in komunikacijske dejavnosti	2	3
K - Finančne in zavarovalniške dejavnosti	6	9
M - Strokovne, znanstvene in tehnične dejavnosti	5	7
N - Druge raznovrstne poslovne dejavnosti	2	3
R - Kulturne, razvedrilne in rekreacijske dejavnosti	2	3
Skupaj	69	100

##### Velikost

Podatek o velikosti proučevanih družb sem pridobila v njihovih letnih poročilih. V Tabeli 6 je podan povzetek ugotovitev glede velikosti proučevanih družb po ZGD-1. Velikost posamezne družbe je prikazana v Prilogi 1.

Tabela 6: Proučevane družbe glede na velikost (ZGD-1)

Velikost po ZGD	Število družb	v %
Mikro družba	7	10
Majhna družba	9	13
Srednja družba	29	42
Velika družba	24	35
Skupaj	69	100

## 4.1.2 Analiza mnenj neodvisnega revizorja

### Vrsta mnenja neodvisnega revizorja

Od 69 proučevanih družb jih 34 (49 %) ni oddalo letnega poročila za zadnje končano poslovno leto pred začetkom stečajnega postopka (zato se seštevka v Tabeli 7 ne ujemata). Ob pregledu mnenj neodvisnega revizorja, podanih v oddanih letnih poročilih, ugotavljam, da je revizor najpogosteje podal neprilagojeno oz. pozitivno mnenje, in sicer na računovodske izkaze za predzadnje končano leto pred začetkom stečaja v 56 primerih (81 %), na računovodske izkaze za zadnje končano leto pred začetkom stečaja pa v 24 primerih (69 %). Mnenje s pridržki na računovodske izkaze je bilo podano v 10 primerih (14 %) za predzadnje končano leto pred začetkom stečaja in v 8 primerih (23 %) za zadnje končano leto pred začetkom stečaja. V obeh od proučevanih let je revizor zavrnil podajo mnenja v enem primeru, odklonilno mnenje pa podal v dveh primerih. Predvidevam, da bi bil, če bi vse proučevane družbe oddale letno poročilo za zadnje končano leto pred začetkom stečaja, odstotek prilagojenih mnenj revizorja v tistem letu višji. Porast odstotka prilagojenih mnenj z bližanjem stečajnemu postopku kaže na porast nepravilnosti oz. prevarantskega računovodskega poročanja pred stečajem. Statistika revizorjevih mnenj za oddana letna poročila (glede na vrsto revizorjevega mnenja) je razvidna iz Tabele 7. Vrsta mnenja neodvisnega revizorja za posamezno družbo je prikazana v Prilogi 2.

*Tabela 7: Vrsta mnenja neodvisnega revizorja, ki ga je le-ta podal na računovodske izkaze proučevanih družb*

Vrsta mnenja neodvisnega revizorja	Letno poročilo za predzadnje končano leto pred začetkom stečaja		Letno poročilo za zadnje končano leto pred začetkom stečaja	
	Število	v %	Število	v %
Neprilagojeno mnenje	56	81	24	69
Mnenje s pridržki	10	14	8	23
Odklonilno mnenje	2	3	2	6
Zavrnitev mnenja	1	1	1	3
Skupaj	69	100	35	100

Za primerjavo podajam podatke o vrsti revizorjevega mnenja, izdanega na računovodske izkaze družb, ki so bile v postopku SEC zaradi prevarantskega računovodskega poročanja – po raziskavi COSO (2010, str. 34). Revizor je v 222 od 224 primerov (za katere je bilo mogoče pridobiti podatke) podal neprilagojeno mnenje (od teh je v 125 primerih dodal odstavek o poudarjanju zadeve), v enem primeru je podal mnenje s pridržkom, v enem pa je zavrnil mnenje. Prilagojeno mnenje je revizor tako podal zgolj v 0,9 % primerov. Višji odstotek prilagojenih mnenj revizorja v opravljeni analizi (19 % za predzadnje leto, 31 % za zadnje leto) je verjetna posledica različnosti situacije družbe in s tem revizorja (pritiski zaradi možnosti uvedbe insolventnega postopka).

Kot zanimivost sem razvrstila revizorjeva mnenja (69 za predzadnje končano leto pred začetkom stečajnega postopka in 35 za zadnje končano leto pred začetkom stečajnega postopka) glede na

velikost revizijske družbe. In sicer ločujem dve skupini: »veliki štirje« (KPMG, PwC, Deloitte, Ernst & Young) in preostale revizijske družbe.

*Tabela 8: Vrsta mnenja neodvisnega revizorja glede na velikost revizijske družbe*

Vrsta mnenja neodvisnega revizorja	Veliki štirje	V % glede na vsa mnenja neodvisnega revizorja (104)	Preostale revizijske družbe	V % glede na vsa mnenja neodvisnega revizorja (104)
Nepriklajeno mnenje	14	13	66	63
Mnenje s pridržki	5	5	13	13
Odklonilno mnenje	0	0	4	4
Zavrnitev mnenja	0	0	2	2
Skupaj	19	18	85	82

### Vzrok za prilagojeno mnenje revizorja

Če je revizor podal prilagojeno mnenje (mnenje s pridržki, odklonilno mnenje, zavrnitev mnenja), sem pregledala vzroke, ki jih je navedel za izdajo takšnega mnenja. S pregledom vzrokov za prilagojena mnenja revizorja dobim vpogled v to, katere računovodske postavke so bolj podvržene prevarantskemu računovodskemu poročanju pri družbah v slabem finančnem stanju v Sloveniji. Vzorec je sicer za splošno veljavne sklepe premajhen. Ker ostanejo nekatere prevare revizorju skrite in so druge do izdaje revizorjevega mnenja odpravljene, na ta način tudi ne morem ugotoviti celotnega obsega uporabe posamezne metode prevarantskega računovodskega poročanja.

Na podlagi opravljene analize ugotavljam, da je revizor kot vzrok prilagoditve najpogosteje navedel potrebno slabitev terjatev (11 primerov), potrebno slabitev finančnih naložb (7 primerov) in dvom o sposobnosti družbe, da nadaljuje kot delujoča družba (6 primerov; v nekaterih primerih je revizor zahteval izdelavo računovodskih izkazov na likvidacijski osnovi). Pogosteje je navedel tudi nepravilnosti v povezavi s postavko zalog, ki naj bi jih bilo treba slabiti (2 primera), ali pa se ni mogel prepričati o njihovem stanju (3 primeri). Preostali vzroki za prilagojeno mnenje se pojavljajo v dveh ali manj primerih. Vzroki (uskupinjeno) so razvidni iz Tabele 9. Vzroki za posamezno revizijsko mnenje oz. posamezno družbo so prikazani v Prilogi 2.

*Tabela 9: Vzroki za podajo prilagojenega mnenja*

Vzrok za prilagojeno mnenje	Število revizorjevih mnenj v katerih je bil vzrok naveden
Potrebna slabitev terjatev	10
Potrebna slabitev finančnih naložb	7
Dvom o sposobnosti družbe, da nadaljuje kot delujoča družba, začetek stečaja, prisilne poravnave (upoštevam tudi opozorilo na slabo finančno stanje družbe)	6
Revizor se ni mogel prepričati o stanju zalog (ni bil prisoten ob štetju)	3
Potrebna slabitev zalog	2
Neutemeljeno izkazovanje terjatev za odloženi davek	2
Neutemeljeno izkazovanje AČR	2

se nadaljuje



nadaljevanje

Vzrok za prilagojeno mnenje	Število revizorjevih mnenj v katerih je bil vzrok naveden
Poslovodstvo ne prevzema odgovornosti za računovodske izkaze; poslovodstvo ni podpisalo poslovske predstavitve, zaradi česar obstaja precejšen dvom, da RI ne vključujejo vseh pomembnih poslovnih dogodkov in okoliščin	1
Revizor ni zmožal potrditi ali preveriti stanja kratkoročnih obveznosti	1
Družba ni evidentirala odloženih obveznosti za davek	1
Cenitev na osnovi katere je bila opravljena krepitev, ni bila pripravljena za namen računovodskega poročanja	1
Neupoštevanje računovodske predpostavke nastanka poslovnega dogodka	1
Družba nima oblikovanih rezervacij za potencialne izgube iz tožb	1
Nepopolna razkritja	1
Družba ni odpravila pripoznanja prodanih zemljišč	1
Družba ni odpravila prevrednotovalnega popravka zemljišč	1
Družba ne izkazuje dela obveznosti do zaposlenih	1
Družba ne izkazuje rezervacij za odpravnine in jubilejne nagrade	2
Skupaj	44

V posameznem mnenju neodvisnega revizorja je podanih več vzrokov za podajo prilagojenega mnenja, zato se skupno število v Tabeli 9 razlikuje od skupnega števila prilagojenih mnenj, tj. 24.

### **Opozorila revizorja, podana v odstavku o poudarjanju zadeve, odstavku o drugi zadevi**

Pregledala sem vsebino opozoril, ki jih je revizor podal v odstavku o poudarjanju zadeve, odstavku o drugi zadevi. Ugotavljam, da je revizor najpogosteje opozoril na tveganje delujoče družbe (27 primerov opozoril za računovodske izkaze zadnjega končanega leta pred začetkom stečaja, 22 primerov za predhodne računovodske izkaze). Glede na to, da je revizor v 32 % vseh proučevanih družb opozoril na tveganje delujoče družbe že v mnenju k računovodskim izkazom predzadnjega končanega leta pred začetkom stečajnega postopka, lahko sklepam, da so stečajni postopki v Sloveniji uvedeni zelo pozno (verjetno so bile vsaj vse družbe, za katere je revizor opozoril na tveganje delujoče družbe, že za časa računovodskih izkazov predzadnjega končanega leta pred začetkom stečaja insolventne). Številčneje se pojavljata še opozorilo na vrednotenje finančnih naložb in opozorilo na verjetno neizterljivost terjatev. Enaka sta tudi najpogostejša vzroka za podajo prilagojenega mnenja, kar dodatno potrjuje razširjenost prevarantskega računovodskega poročanja prek teh dveh postavk. Število opozoril se je za računovodske izkaze zadnjega končanega leta pred začetkom stečaja, glede na predhodne izkaze, povečalo za 77 %. Če poleg tega upoštevam, da skoraj polovica družb ni oddala letnega poročila za zadnje končano leto pred začetkom stečaja (oddalo jih je le 35 od 69), pa bi bil dejanski odstotek še bistveno večji. Ker se večje število opozoril nanaša na domnevne nepravilnosti v računovodskih izkazih, tudi porast števila opozoril kaže, da je bližanje stečaja povezano s porastom nepravilnosti v računovodskih izkazih. Opozorila, ki jih je podal revizor, so (uskupinjeno) razvidna iz Tabele 10.

Opozorila, ki jih je revizor podal k računovodskim izkazom posamezne družbe, so navedena v Prilogi 2.

*Tabela 10: Opozorila revizorja, podana v odstavku o poudarjanju zadeve, odstavku o drugi zadevi*

Odstavek o poudarjanju zadeve, odstavek o drugi zadevi	Število - predzadnje objavljeno letno poročilo	Število - zadnje objavljeno letno poročilo
Dvom o sposobnosti družbe, da nadaljuje kot delujoča družba	22	27
Opozorilo na vrednotenje finančnih naložb	1	6
Družba glede na sprejete računovodske usmeritve ni opravila prerazporeditve finančnih naložb med posameznimi skupinami finančnih naložb		1
Opozorilo na verjetno neizterljivost terjatev		4
Verjetna potreba po slabitvi opredmetenih osnovnih sredstev		1
Morebitna potreba po oslabitvi dolgoročno odloženih stroškov		1
Opozorilo na knjiženi negativni presežek iz prevrednotenja	1	
Potreba po oblikovanju rezervacij za obveznosti iz tožb		1
Nepopolna razkritja	1	
Družba opravljenih popravkov bistvene napake ni prikazala v skladu s točko 9. Uvoda v SRS		1
Opozorilo na realizirano izgubo v času po datumu bilance stanja	1	
Primerjalni podatki za predhodno poslovno leto niso revidirani		1
Opozorilo na predvideno odprodajo nepremičnin družbe in selitve proizvodnje na drugo lokacijo		1
Opozorilo, da družba pretežni del prodaje in nabave realizira v sistemu povezanih družb, kjer se pogoji lahko razlikujejo od tržnih		3
Revizor se ni mogel prepričati, ali so razkrile vse povezane osebe in vsi posli med povezanimi osebami	1	1
Skupaj	27	48

Nadalje sem, upoštevajoč informacije iz revizorjevega mnenja in odstavka o poudarjanju zadeve, odstavka o drugi zadevi, preverila, ali obstajajo družbe, za katere revizor na noben način in v nobenem izmed proučevanih let ni opozoril bralca računovodskih izkazov na dvom o njihovi sposobnosti, da nadaljujejo kot delujoča družba (upoštevam tudi opis težke finančne situacije). Ugotavljam, da je bilo takih primerov 23 (33,33 % vseh primerov). Od teh sicer v 15 primerih družba ni oddala računovodskih izkazov za zadnje končano leto pred začetkom stečajnega postopka. Od preostalih 8 primerov je bilo v 7 v obeh letih izdano neprilagojeno mnenje (eno od teh vsebuje opozorilo na način vrednotenja nekaterih postavk bilance stanja), v enem pa je šlo za zavrnitev mnenja v zadnjem letu pred začetkom stečajnega postopka in neprilagojeno mnenje v predhodnem letu.

### **Menjava revizijske družbe**

Od 69 proučevanih družb jih 34 (49 %) ni oddalo letnega poročila za zadnje končano poslovno leto pred začetkom stečajnega postopka, zaradi česar pri slednjih ne morem ugotavljati, ali so v proučevanem obdobju zamenjale revizijsko družbo. Statistika za preostale družbe (skupaj 35 družb) je podana v Tabeli 11. Menjava revizijske družbe po posamezni družbi je prikazana v Prilogi 2.

*Tabela 11: Menjava revizijske družbe*

<b>Menjava revizijske družbe</b>	<b>Število</b>	<b>v %</b>
DA	4	11
NE	31	89
Skupaj	35	100

Če bi vse proučevane družbe oddale letno poročilo tudi za zadnje končano leto pred stečajem, predvidevam, da bi bil ugotovljeni odstotek menjav višji.

Za primerjavo podajam podatke o menjavi revizijske družbe s strani družb, ki so bile v postopku SEC zaradi prevarantskega računovodskega poročanja – po raziskavi COSO (2010, str. 37). V raziskavi je bilo ugotovljeno, da je 26 % družb, ki so bile v postopku zaradi prevare pri računovodskem poročanju, zamenjalo revizorja računovodskih izkazov v obdobju med zadnjimi ustreznimi računovodskimi izkazi (skladnimi z načeli in pravili računovodskega okvira) in zadnjimi prevarantskimi računovodskimi izkazi. Primerjalno je le 12 % družb, ki niso bile v postopku zaradi prevare, zamenjalo revizorja v tistem času. 60 % menjav revizorja je nastalo v času prevarantskega računovodskega poročanja, preostalih 40 % pa ob zaključku zadnjega poslovnega leta, za katero so bili pripravljene zadnji ustrezni računovodski izkazi. Odstotek menjav revizorja je po raziskavi COSO višji od ugotovljenega v opravljeni analizi. To je verjetna posledica daljšega obdobja pregleda (obdobje med zadnjimi ustreznimi računovodskimi izkazi in zadnjimi prevarantskimi računovodskimi izkazi) – sama nimam na voljo letnih poročil za daljše obdobje od dveh let.

#### **4.1.3 Primerjava bilančnih vsot na bilančne presečne datume zadnje javno objavljene bilance stanja pred začetkom stečaja, bilančne vsote zaključne bilance stanja in višine premoženja v začetni bilanci stanja**

Po SRS 37 (Ur.l. RS, št. 118/2005, 10/2006 popr., 112/2006 popr., 90/2010 popr., 9/2006, 20/2006, 70/2006, 75/2006, 3/2007, 12/2008, 1/2010, 80/2011, 2/2012, 64/2012) družba v stečaju ali likvidaciji na dan pred začetkom postopka sestavi zaključne računovodske izkaze po splošnih SRS. Začetna bilanca stanja na dan začetka postopka se sestavi po SRS 37 – Računovodske rešitve v podjetjih v stečaju ali likvidaciji – posebni SRS (niso upoštevane temeljne računovodske predpostavke, na katerih so zasnovani splošni SRS). V začetni (otvoritveni) bilanci stanja se med sredstvi izkažejo zgolj tista, ki jih je mogoče prodati. Neopredmetena in opredmetena osnovna sredstva se ovrednotijo po likvidacijski vrednosti. Dolgoročne aktivne časovne razmejitve in finančne naložbe v lastne delnice se v začetni bilanci stanja ne izkažejo. Preostala sredstva se ovrednotijo po tržni, čisti iztržljivi ali pogodbeni vrednosti. Oblika začetne bilance stanja je drugačna od bilance stanja, ki jo sestavi delujoča družba po SRS 24. Pozitivna razlika med sredstvi in obveznostmi do njihovih virov se v začetni bilanci izkaže kot obveznost do lastnikov, negativna razlika pa kot izguba med sredstvi začetne bilance.

Vrednostna razlika med aktivo zaključne bilance stanja in vrednostjo premoženja v začetni bilanci stanja je teoretično posledica uporabe različnih vrednosti, obe namreč prikazujeta isto premoženje. V praksi med njima (gledano s strani aktive) pogosto prihaja do presežka vrednosti sredstev bilančne vsote zaključne bilance nad vrednostjo premoženja v začetni bilanci zaradi:

- prikazovanja manjkajočega premoženja v zaključni bilanci stanja (navadno družba na dan bilance stanja ne popiše sredstev in obveznosti, temveč to stori šele stečajni upravitelj; prikazovanje manjkajočega premoženja je lahko tudi namerno);
- prevrednotenega premoženja (neknjižene oslabitve sredstev, neutemeljene okrepitve sredstev).

Prikazovanje prevrednotenega premoženja in namerno prikazovanje manjkajočega premoženja (primeri so sicer manj številni) sta posledica prevarantskega računovodskega poročanja, ki ga je družba izvedla v računovodskih izkazih za leta pred začetkom stečajnega postopka. Razlog za to je navadno prikrivanje dejanskega finančnega stanja družbe. Če pa nepravilnosti izvirajo iz obdobj, ko je bilo finančno stanje družbe dobro, pa prevare družbi v računovodskih izkazih zaradi slabega ekonomsko-finančnega stanja preprosto ni uspelo sanirati.

Stečajni upravitelji (po meni znanih podatkih) poslovodstvo pri sestavi zaključnih računovodskih izkazov navadno spodbujajo k temu, da prikažejo premoženje, kar se da realno, oz. v izkazih upoštevajo obstoječa sredstva (opravijo inventuro), knjižijo potrebne oslabitve terjatev, osnovnih sredstev, finančnih naložb, upoštevajo vse obveznosti idr. Kljub navedenemu pa poslovodstva tega ne storijo, saj si nihče ne upa prevzeti odgovornosti in se podpisati pod takšen izkaz (ki bi sicer prikazoval resnično in pošteno sliko o finančnem stanju družbe).

Obstajajo tudi nekateri (sicer manj številni) primeri, ko vrednost premoženja v začetni bilanci stanja presega bilančno vsoto zaključne bilance. Slednje je navadno posledica tega, da nekateri stečajni upravitelji ovrednotijo terjatve, dana posojila po pogodbenih vrednostih (njihova vrednost je sicer v zaključni bilanci dolžnika že oslabiljena), in presežka ocenjene likvidacijske vrednosti opredmetenih osnovnih sredstev nad knjigovodsko vrednostjo teh istih sredstev v zaključni bilanci stanja. Vrednotenje posojil in terjatev po pogodbenih vrednostih (sicer s standardi dovoljeno) je lahko posledica tega, da 1) stečajni upravitelji ne želijo slabiti terjatev, posojil do povezanih oseb zaradi morebitnih očitkov upnikov; 2) naj bi s slabitvijo dali sporočilo, da sredstvo ni izterljivo in ne bo izterjano; 3) je nagrada stečajnemu upravitelju deloma odvisna od višine sredstev v začetni bilanci stanja.

Glede na navedeno se mi zdi primerjava bilančnih vsot zaključne in začetne bilance smiselna kljub temu, da sta bilanci sestavljeni po različnih standardih. Smiselno bi bilo primerjati še unovčenje stečajne mase, saj je poplačilo upnikov bistvo samega stečajnega postopka. Ker pa se nad večino proučevanih družb stečajni postopek še ni zaključil, to še ni mogoče. Poleg navedenih bom primerjala še bilančno vsoto zadnje javno objavljene bilance stanja – na njeni podlagi si namreč upnik ustvari mnenje o premoženju družbe.

## **Primerjava bilančne vsote bilance stanja zadnjega javno objavljenega letnega poročila in višine premoženja v začetni bilanci stanja**

V 8 primerih (od 62, ki so omogočali primerjavo) je vrednost premoženja v začetni bilanci stanja presegala bilančno vsoto bilance stanja zadnjega javno objavljenega letnega poročila. Po natančnejši primerjavi zaključne in začetne bilance, pregledu otvoritvenega poročila stečajnega upravitelja ugotavljam, da so vzroki za to: višja ocenjena likvidacijska vrednost opredmetenih osnovnih sredstev v začetni bilanci (glede na vrednost teh sredstev v zaključni bilanci ter bilanci stanja zadnjega javno objavljenega letnega poročila), terjatve iz izpodbijanja dolžnikovih pravnih dejanj (v zaključni ter predhodnih bilancah te postavke ni), višja ocenjena vrednost finančnih naložb ter knjiženje terjatev in posojil po pogodbeni vrednosti v začetni bilanci (predhodno oslABLJENE). Statistika razlik za vse proučevane družbe, pri katerih je bila primerjava mogoča, je razvidna iz Tabele 12. Razlike za posamezno družbo so prikazane v Prilogi 3.

*Tabela 12: Primerjava bilančne vsote bilance stanja zadnjega javno objavljenega letnega poročila in višine premoženja v začetni bilanci stanja*

<b>Zadnje javno objavljeno letno poročilo</b>		
<b>Statistika</b>	<b>Vrednost premoženja kot delež bilančne vsote zadnjega javno objavljenega LP (v %)</b>	<b>Vrednostna razlika med bilančno vsoto zadnje objavljenega LP in vrednostjo premoženja (v EUR)</b>
Povprečje	61	13.995.894
Mediana	56	4.870.944
Min	0	-54.500.380
Max	317	219.377.464

Iz Tabele 12 je razvidno, da je premoženje, ugotovljeno v stečaju, v povprečju 39 % nižje (= 100% - 61%) od prikazanega v zadnjem javno objavljenem letnem poročilu (na podlagi katerega si upnik ustvari mnenje o premoženju družbe). Vrednostno to v povprečju znaša 13.995.894 EUR. Celotna razlika med bilančno vsoto bilance stanja zadnjega javno objavljenega letnega poročila in vrednostjo premoženja v začetni bilanci stanja za analiziranih 62 primerov znaša 867.745.416 EUR.

## **Primerjava bilančne vsote zaključne bilance stanja in višine premoženja v začetni bilanci stanja**

V 10 primerih (od 51, ki so omogočali zadevno primerjavo) je vrednost premoženja v začetni bilanci stanja presegala bilančno vsoto zaključne bilance stanja (vzroke sem že opisala). Statistika razlik za vse proučevane družbe, pri katerih je bila primerjava mogoča, je razvidna iz Tabele 13. Razlike za posamezno družbo so prikazane v Prilogi 3.

Tabela 13: Primerjava bilančne vsote zaključne bilance stanja in višine premoženja v začetni bilanci stanja

<b>Zaključna bilanca stanja</b>		
<b>Statistika</b>	<b>Vrednost premoženja kot delež bilančne vsote zaključne bilance stanja (v %)</b>	<b>Vrednostna razlika med bilančno vsoto zaključne bilance stanja in vrednostjo premoženja (v EUR)</b>
Povprečje	84	3.181.232
Mediana	75	1.167.860
Min	4	-56.212.394
Max	340	29.735.336

Iz Tabele 13 je razvidno, da je premoženje, ugotovljeno v stečaju, v povprečju 16 % nižje (= 100% - 84%) od prikazanega v zaključni bilanci stanja. Vrednostno to v povprečju znaša 3.181.232 EUR. Celotna razlika med bilančno vsoto zaključne bilance stanja in vrednostjo premoženja v začetni bilanci stanja za analiziranih 51 primerov znaša 162.242.830 EUR.

Ugotovljena odstotna razlika je po moji oceni nizka. Verjetna razlaga je knjiženje terjatev, posojil v začetni bilanci stanja po pogodbenih vrednostih (predhodno oslABLJENE). Obstajajo sicer tudi drugi možni vzroki, vendar po mojem mnenju nimajo tolikšnega vpliva. Če bi upoštevala samo družbe, pri katerih vrednost premoženja v začetni bilanci stanja ne presega bilančne vsote zaključne bilance, bi bilo premoženje, ugotovljeno v stečaju, v povprečju 38 % nižje od prikazanega v zaključni bilanci stanja. Povprečna vrednostna razlika med premoženjem v zaključni in začetni bilanci bi znašala 6.089.973 EUR. So pa tudi med vključenimi družbami verjetno primeri, v katerih je stečajni upravitelj terjatve in dana posojila evidentiral po pogodbenih vrednostih (ali previsoki čisti iztržljivi vrednosti).

#### **Primerjava bilančne vsote začetne bilance stanja in višine premoženja v začetni bilanci stanja (izguba)**

Če odštejem višino premoženja, izkazano v začetni bilanci, od bilančne vsote začetne bilance (enaka višini obveznosti iz prijavljenih terjatev), dobim izgubo (tudi sicer predstavljena kot postavka na aktivni strani začetne bilance stanja). Možno je tudi, da je premoženje višje od prijavljenih terjatev – v tem primeru je presežek izkazan kot obveznost do lastnikov (na pasivni strani bilance stanja).

V 4 primerih (od 55, ki so omogočali to primerjavo) je vrednost premoženja v začetni bilanci stanja presegala bilančno vsoto začetne bilance stanja. Vzroki so verjetno enaki kot prej navedeni (terjatve, dana posojila po pogodbenih vrednostih). Statistika razlik za vse proučevane družbe, pri katerih je bila primerjava mogoča, je razvidna iz Tabele 14. Razlike za posamezno družbo so prikazane v Prilogi 3.

*Tabela 14: Primerjava bilančne vsote začetne bilance stanja in višine premoženja v začetni bilanci stanja*

<b>Začetna bilanca stanja</b>		
<b>Statistika</b>	<b>Vrednost premoženja kot delež začetne bilance stanja (v %)</b>	<b>Vrednostna razlika med bilančno vsoto začetne bilance stanja in vrednostjo premoženja (v EUR)</b>
Povprečje	38	31.562.004
Mediana	26	9.077.871
Min	0	0
Max	100	495.773.767

Iz Tabele 14 je razvidno, da izguba upnikov v stečaju znaša v povprečju 62 % (= 100% - 38%) prijavljenih in priznanih terjatev. Vrednostno to v povprečju znaša 31.562.004 EUR. Celotna razlika med bilančno vsoto začetne bilance stanja in vrednostjo premoženja v začetni bilanci stanja za analiziranih 55 primerov znaša 1.735.910.219 EUR. Dejanska izguba upnikov se bo sicer razlikovala od izračunanega zneska glede na to, koliko pogojnih terjatev bo dejansko treba poplačati (izračun upošteva, da bi morala biti izplačana celota) in v kakšni višini bo premoženje unovčeno (praviloma nižje od ocenjenih vrednosti v začetni bilanci stanja). Zaradi prioritete pri plačilih tudi upniki niso poplačani v enakem deležu – v danem primeru 38 %.

#### **4.2 Analiza računovodenja in računovodskega poročanja izbrane družbe za obdobje pred začetkom stečajnega postopka**

Za analizo sem izbrala družbo, ki je poslovala v Sloveniji od ustanovitve leta 2003 do začetka stečajnega postopka leta 2009. Ker v zvezi z njenim preteklim poslovanjem (posredno tudi računovodskim poročanjem) tečejo pravdni postopki, imena firme v magistrskem delu ne navajam (v nadaljevanju: izbrana družba). To družbo sem izbrala, ker je po mojem mnenju dober primer za prikaz različnih možnosti uporabe metod prevarantskega računovodskega poročanja. Poleg tega sem v okviru svoje zaposlitve opravljala pregled domnevno izpodbojnih pravnih dejanj za to družbo (na podlagi naročila stečajnega upravitelja) in sodelovala s sodnim izvedencem pri pripravi izvedenskega mnenja v isti zadevi. Od naročnika pregleda in izvedenskega mnenja (stečajnega upravitelja), delodajalca ter sodnega izvedenca sem pridobila pisno dovoljenje za uporabo ugotovitev o računovodenju izbrane družbe (zapisanih v podanem poročilu o pregledu domnevno izpodbojnih pravnih dejanj, izvedenskem mnenju) kot primer v magistrskem delu. Pri pregledu domnevno izpodbojnih dejanj sicer analiza računovodskih izkazov ni nujna – opravi se zgolj, da si lahko ustvarimo sliko o poslovanju stečajnega dolžnika v obdobju pred stečajem, in za morebitno utemeljevanje nastanka insolventnosti stečajnega dolžnika (kot prezadolženosti). Naloga izvedenca je bila ugotoviti, ali je bila družba 31. 12. 2007 insolventna.

Za namen pregleda domnevno izpodbojnih dejanj se navadno podrobneje analizirajo računovodski izkazi za obdobje izpodbojnosti, tj. od začetka zadnjih 12 mesecev pred uvedbo stečajnega postopka/postopka prisilne poravnave do začetka stečajnega postopka (lahko pa je

potrebna analiza več zaporednih poslovnih let). V danem primeru je bila narejena analiza računovodskih izkazov na 31. 12. 2007. Pri prevarantskem računovodskem poročanju je pogosto potrebno, da s prevaro nadaljujemo v naslednjih računovodskih obdobjih. Večina prevar namreč temelji na izposoji v enem obdobju za namen koriščenja v drugem obdobju. Prevarantsko računovodsko poročanje se tako lahko ciklično nadaljuje skozi več računovodskih obdobjih. Iz študije COSO (2010, str. 17) izhaja, da je posamezna prevara v povprečju trajala 31,4 meseca, mediana trajanja prevare pa je znašala 24 mesecev. Glede na vse navedeno sem se odločila, da bom analizirala računovodenje in računovodsko poročanje za zadnjih 5 let pred začetkom stečajnega postopka. Letna poročila sem na podlagi naročila pridobila od AJPES.

Ob izvajanju pregleda domnevno izpodbojnih dejanj in pregleda za namen izdelave izvedenskega mnenja sem imela dostop do dokumentacije stečajnega dolžnika, s čimer sem tudi o računovodenju pridobila več informacij, kot jih je na voljo zgolj v javno objavljenih letnih poročilih. Obseg in popolnost razpoložljive dokumentacije je treba upoštevati kot omejitve izvedenim postopkom in podanim ugotovitvam. Opravljeno delo ne predstavlja revizije računovodskih izkazov, temveč zgolj omejene postopke pregleda določenih računovodskih evidenc, revidiranih letnih poročil in nekaterih drugih poročil revizorjev.

#### **4.2.1 Primerjava računovodenja in računovodskega poročanja izbrane družbe za obdobje 5 let pred začetkom stečajnega postopka**

Izbrana družba je delovala v slovenskem prostoru od ustanovitve leta 2003 do začetka stečaja v letu 2009. Po velikosti se je v zadnjih treh letih pred začetkom stečajnega postopka uvrščala med srednje družbe. Njeno osnovno dejavnost je predstavljala trgovina na debelo in drobno z drugimi izdelki široke porabe. Od ustanovitve do sredine leta 2008 je bila v lasti fizične osebe. Zatem je v njej pridobila večinski delež tuja pravna oseba. V obdobju pregleda so bile k njej pripojene tri družbe.

##### **4.2.1.1 Računovodski izkazi za obdobje od 31. 12. 2003 do 31. 12. 2008**

Izbrana družba je računovodske izkaze pripravljala po SRS. Iz letnih poročil sem izpisala podatke iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida. Na primerljivost računovodskih izkazov med leti vpliva sprememba računovodskih standardov (SRS iz leta 2006 nadomestijo SRS iz leta 2001), z vsebinskega vidika pa:

- računovodski izkazi 2006: pripojitev dveh družb;
- računovodski izkazi 2007: pripojitev družbe in oddelitev dela posla.

Pri izpisu računovodskih izkazov in pregledu seštevkom ugotavljam naslednje nepravilnosti:

- letno poročilo 2004: bilanca stanja 31. 12. 2003 ni izravnana (aktiva: 8.342 EUR, pasiva: 12.519 EUR);



- letno poročilo 2006: v izkazu poslovnega izida za leto 2006 je napačen seštevek finančnih prihodkov;
- letno poročilo 2008:
  - bilanca stanja in izkaz poslovnega izida za leto 2007 (primerjalni podatki) se razlikujeta od prikazanih v letnem poročilu 2007; pojasnil za to ne najdem;
  - v bilanci stanja 31. 12. 2007 je napačen seštevek postavk kapitala;
  - v bilanci stanja 31. 12. 2008 je napačen seštevek postavk dolgoročnih sredstev, postavk kapitala, postavk dolgoročnih obveznosti in kratkoročnih obveznosti.

Vzrokov za navedene nepravilnosti ne ugotavljam.

*Tabela 15: Podatki iz bilance stanja izbrane družbe*

Podatki bilance stanja (v EUR)	31.12.2008	31.12.2007 prilagoditev v LP 2008	31.12.2007	31.12.2006	31.12.2005 prilagoditev v LP 2006	31.12.2005	31.12.2004	31.12.2003
<b>SREDSTVA</b>	25.619.037	32.447.797	36.265.260	17.606.472	5.589.630	5.547.050	4.679.073	8.342
DOLGOROČNA SREDSTVA	15.810.982	20.091.264	20.319.608	11.596.420	2.932.198	5.458.146	4.629.995	0
Neopredmetna sredstva in dolgoročne AČR	3.434.343	3.888.465	3.888.465	840.381	0	0	0	0
- Neopredmetna sredstva	3.434.343	3.888.465	3.888.465	840.381	0	0	0	0
- Dolgoročne aktivne časovne razmejitev	0	0	0	0	0	0	0	0
Opredmetena osnovna sredstva	12.206.217	12.765.084	12.945.330	7.663.587	3.689	14.376	0	0
Naložbene nepremičnine	0	0	47.380	47.379	71.274	0	0	0
Dolgoročne finančne naložbe	12.075	3.222	3.941	2.817.985	2.814.655	5.443.770	4.629.995	0
Dolgoročne poslovne terjatve	0	3.364.027	3.364.027	78.380	0	0	0	0
Odložene terjatve za davke	79.967	70.466	70.465	148.706	42.581	0	0	0
<b>KRA TKOROČNA SREDSTVA</b>	9.776.204	12.241.745	15.830.864	6.010.053	2.657.432	88.904	49.078	8.342
Sredstva (skupine za odtujitev) za prodajo	0	0	0	0	1.929.148	0	0	0
Zaloge	3.571.901	3.955.201	7.549.340	2.965.352	639.380	0	37.556	0
Kratkoročne finančne naložbe	242.153	219.721	221.881	23.973	20.865	20.865	0	0
Kratkoročne poslovne terjatve	5.921.087	7.054.563	7.046.817	2.836.868	55.170	55.170	11.396	0
Denarna sredstva	41.064	1.012.260	1.012.826	183.859	12.869	12.869	125	8.342
KRA TKOROČNE AČR	31.852	114.788	114.788	0	0	0	0	0
<b>OBVEZNOSTI DO VIROV SREDSTEV</b>	<b>25.619.038</b>	<b>32.447.797</b>	<b>36.265.260</b>	<b>17.606.472</b>	<b>5.589.630</b>	<b>5.547.050</b>	<b>4.679.073</b>	<b>12.515</b>
<b>KAPITAL</b>	4.016.176	7.282.521	7.511.361	1.537.068	-60.637	-103.213	12.869	12.515
Vpoklicani kapital	2.050.493	59.267	66.767	66.767	66.767	66.767	12.519	12.519
- Osnovni kapital	2.050.493	59.267	66.767	66.767	66.767	66.767	12.519	12.519
- Nevpoklicani kapital (odbitna postavka)	0	0	0	0	0	0	0	0
Kapitalske rezerve	0	0	0	0	0	0	0	0
Rezerve iz dobička	0	0	0	0	0	0	0	0
Presežek iz prevrednotenja	4.432.964	5.631.352	5.428.945	0	0	0	0	0
Preneseni čisti poslovni izid	133.961	2.075.973	2.075.973	1.470.301	0	351	-4	0
Čisti poslovni izid poslovnega leta	-2.600.763	214.071	-60.324	0	-127.404	-170.330	355	-4
<b>REZERVACIJE IN DOLGOROČNE PČR</b>	107.616	176.957	176.957	204.628	0	0	0	0
<b>DOLGOROČNE OBVEZNOSTI</b>	10.204.810	7.673.600	9.848.309	7.014.522	1.613.867	1.613.867	2.151.665	0
Dolgoročne finančne obveznosti	5.253.133	2.914.665	5.069.184	7.014.522	0	0	0	0
Dolgoročne poslovne obveznosti	2.849.297	3.247.884	3.247.884	0	1.613.867	1.613.867	2.151.665	0
Odložene obveznosti za davke	2.025.483	1.511.051	1.531.241	0	0	0	0	0
<b>KRA TKOROČNE OBVEZNOSTI</b>	11.290.439	17.314.719	18.728.633	8.836.642	4.036.400	4.036.396	2.514.538	0
Obveznosti, vključene v skupine za odtujitev	0	0	0	0	300.096	0	0	0
Kratkoročne finančne obveznosti	4.753.906	9.031.595	10.260.172	3.726.164	2.865.644	2.335.737	1.922.951	0
Kratkoročne poslovne obveznosti	6.410.530	8.283.124	8.468.461	5.110.478	870.660	1.700.659	591.587	0
<b>KRA TKOROČNE PČR</b>	0	0	0	13.612	0	0	0	0

Tabela 16: Podatki iz izkaza poslovnega izida izbrane družbe

Podatki izkaza poslovnega izida (v EUR)	2008	2007 prilagoditev v LP 2008	2007	2006	2005 prilagoditev v LP 2006	2005	2004	2003
ČISTI PRIHODKI OD PRODAJE	12.343.510	18.792.114	19.402.258	5.244.871	0	0	18.778	0
- Čisti prihodki na domačem trgu	6.446.557	8.248.671	8.858.815	5.103.981	0	0	0	0
- Čisti prihodki na trgu EU	682.484	4.639.115	4.639.115	57.753	0	0	0	0
- Čisti prihodki od prodaje na trgu izven EU	5.214.469	5.904.328	5.904.328	83.137	0	0	0	0
POVEČANJE VREDNOSTI ZALOG PROIZVODOV IN NEDOK. PROIZV.	-2.871	-377.179	2.364.378	135.808	0	0	0	0
USREDSTVENI LASTNI PROIZVODI IN LASTNE STORITVE	0	0	0		0	0	0	0
SUBVENCIJE, DOTACIJE, REGRESI, KOMPENZACIJE IN DRUGI PRIH. POVEZANI S POSLOVNIMI UČINKI	0	939	939		0	0	0	0
DRUGI POSLOVNI PRIHODKI	383.308	1.796.951	1.796.951	638	0	0	0	0
<b>KOSMATI DONOS OD POSLOVANJA</b>	<b>12.723.947</b>	<b>20.212.825</b>	<b>23.564.526</b>	<b>5.381.317</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>18.778</b>	<b>0</b>
POSLOVNI ODHODKI	14.872.065	19.319.786	22.452.649	3.421.065	45.080	45.080	6.101	33
- Stroški blaga, materiala in storitev	10.516.366	15.165.424	18.298.287	3.124.241	44.901	44.901	5.880	33
- Stroški dela	1.519.815	1.945.381	1.945.381	208.738	0	0	0	0
- Odpisi vrednosti	2.693.733	2.004.937	2.004.937	71.624	21	21	0	0
- Drugi poslovni odhodki	142.151	204.044	204.044	16.462	159	159	221	0
<b>DOBIČEK IZ POSLOVANJA</b>	<b>-2.148.118</b>	<b>893.039</b>	<b>1.111.877</b>	<b>1.960.252</b>	<b>-45.080</b>	<b>-45.080</b>	<b>12.677</b>	<b>-33</b>
FINANČNI PRIHODKI	63.168	100.133	100.133	9.861	213	213	117	29
- Finančni prihodki iz deležev	212	32	32	4	0	0	0	0
- Finančni prihodki iz danih posojil	21.900	11.110	11.110	8.980	0	0	0	0
- Finančni prihodki iz poslovnih terjatev	41.056	88.991	88.991	7.090	213	213	117	29
FINANČNI ODHODKI	1.058.466	1.443.440	1.463.153	147.713	125.463	125.463	12.323	0
- Finančni odhodki iz oslabitve in odpisov fin.na	0	40.000	40.000	6.952	0	0	0	0
- Finančni odhodki iz finančnih obveznosti	764.258	959.540	979.252	94.350	125.463	125.463	12.323	0
- Finančni odhodki iz poslovnih obveznosti	294.208	443.900	443.901	46.411	0	0	0	0
DRUGI PRIHODKI	647.606	293.386	293.386	305.604	0	0	0	0
- Subvencije, dotacije in podobni prihodki, ki niso povezani s poslovnimi učinki	80.991	109.469	109.469	0	0	0	0	0
- Drugi finančni prihodki in ostali prihodki	566.615	183.917	183.917		0	0	0	0
DRUGI ODHODKI	188.708	16.384	16.384	8	0	0	0	0
<b>CELOTNI DOBIČEK</b>	<b>-2.684.518</b>	<b>-173.266</b>	<b>25.859</b>	<b>2.127.996</b>	<b>-170.330</b>	<b>-170.330</b>	<b>472</b>	<b>-4</b>
DAVEK IZ DOBIČKA	0	127.260	172.638		0	0	117	0
ODLOŽENI DAVKI	-83.755	-86.455	-86.455	526.890	0	0	0	0
<b>ČISTI DOBIČEK</b>	<b>-2.600.763</b>	<b>-214.071</b>	<b>-60.324</b>	<b>1.601.105</b>	<b>-170.330</b>	<b>-170.330</b>	<b>355</b>	<b>-4</b>

Prilagoditvi računovodskih izkazov, razvidni iz Tabele 15 in Tabele 16, sta posledica:

- prilagoditev računovodskih izkazov za leto 2005 v letnem poročilu 2006: sprememba računovodskih standardov (v veljavo stopijo SRS 2006);
- prilagoditev računovodskih izkazov za leto 2007 v letnem poročilu 2008: v letnem poročilu ni pojasnila opravljenih prilagoditev.

#### 4.2.1.2 Ugotovljene spremembe računovodskih usmeritev

Po pregledu letnih poročil za poslovna leta 2004 do vključno 2008 ne ugotavljam sprememb računovodskih usmeritev. Iz letnih poročil lahko razberem, da politika vrednotenja za vse postavke računovodskih izkazov ni bila jasno določena. Razkritja računovodskih usmeritev so sicer v obravnavanih letnih poročilih pomanjkljiva (tudi manjkajoča). V primerih, v katerih razkritje računovodske usmeritve ni podano, je teoretično možno, da je družba računovodsko usmeritev med obravnavanimi leti zamenjala. Družba je opise vrednotenja nekaterih postavk računovodskih izkazov z leti dopolnjevala – tudi za dopolnitve se ne ve, ali gre za spremembe računovodskih usmeritev ali ne.

Pomembnejši vpliv na računovodske izkaze je imelo v obravnavanem obdobju (tudi) prevrednotenje zemljišč in zgradb na višjo vrednost (okrepitev po modelu prevrednotenja). V tem primeru velja opozoriti, da družba glede vrednotenja opredmetenih osnovnih sredstev v nobenem izmed letnih poročil ne opisuje načina vrednotenja teh sredstev po pripoznanju (model nabavne vrednosti ali model prevrednotenja). Tudi v letnem poročilu za obdobje, v katerem je bilo prevrednotenje opravljeno, ni razkritja datuma predzadnjega prevrednotenja in knjigovodske vrednosti, ki bi bila pripoznana, če bi se prevrednoteno sredstvo izkazovalo po modelu nabavne vrednosti (zahteva SRS 1.44, veljavnega na datum bilance stanja (Ur.l. RS, št. 118/2005, 10/2006 popr., 112/2006 popr., 9/2006, 20/2006, 70/2006, 75/2006, 3/2007)).

#### **4.2.1.3 Ugotovljena odstopanja računovodenja in računovodskega poročanja od računovodskih načel in pravil računovodskega okvira**

Pri opravljenem pregledu domnevno izpodbojnih pravnih dejanj in pregledu za namen izdelave izvedenskega mnenja se je posebej proučevalo računovodsko poročanje na bilančni datum 31. 12. 2007. Za obdobje od 31. 12. 2007 do začetka stečajnega postopka imam tako na razpolago več informacij, kot jih je na voljo zgolj iz letnih poročil. Ustreznost računovodskega poročanja za obdobje pred 31. 12. 2007 ugotavljam zgolj na podlagi letnih poročil, saj dodatne dokumentacije za to obdobje nimam več na voljo. Ugotovljene nepravilnosti podajam po posameznih postavkah bilance stanja.

##### **4.2.1.4.1 Neopredmetena osnovna sredstva – Dolgoročne premoženjske pravice – Blagovne znamke**

Družba je med dolgoročnimi premoženjskimi pravicami izkazovala blagovno znamko – v pridobivanju. Blagovna znamka je bila v računovodskih izkazih družbe izkazana prvič v računovodskih izkazih 31. 12. 2006. Obstaja verjetnost, da je bila pripoznana v kateri od pripojitev. Nepravilnosti pri izkazovanju postavke so bile ugotovljene po stanju 31. 12. 2007. Za obdobje pred 31. 12. 2007 v letnih poročilih ni znakov, ki bi nakazovali na nepravilnosti pri izkazovanju postavke. Knjigovodska vrednost blagovne znamke je 31. 12. 2007 znašala 329.902 EUR, v letu 2008 je bilo njeno pripoznanje odpravljeno.

Na podlagi dokumentacije, podatkov in letnih poročil je bilo ugotovljeno, da je družba izkazovala neobstoječo blagovno znamko oz. blagovno znamko, iz katere ni bilo pričakovati bodočih koristi.

Poslovodstvo je že v letnem poročilu za leto 2007 izrazilo potrebo po zmanjšanju vrednosti blagovnih znamk. Po pridobljenih informacijah od prejšnjega poslovodstva redna proizvodnja izdelkov te blagovne znamke do konca leta 2007 ni stekla. Družba iz sredstva tudi v letu 2008 ni pridobila gospodarskih koristi. V letu 2008 je bilo pripoznanje znamke zaradi dvomov o njeni verodostojnosti in izginotja pripadajoče dokumentacije odpravljeno. Poslovodstvo je v letnem

poročilu za leto 2008 zapisalo, da blagovna znamka ni odražala realne vrednosti in ni bila zanimiva za proizvodnjo.

#### **4.2.1.4.2 Neopredmetena osnovna sredstva – Dobro ime**

Družba je med neopredmetenimi osnovnimi sredstvi izkazovala dobro ime, pripoznano ob preteklih pripojitvah družb. Večina knjigovodske vrednosti izvira iz pripojitve družbe, pripojene v letu 2007. Knjigovodska vrednost dobrega imena je 31. 12. 2003, 31. 12. 2004 in 31. 12. 2005 znašala 0,00 EUR, 31. 12. 2006 344.061 EUR, 31. 12. 2007 in 31. 12. 2008 pa 2.954.364 EUR. Postavka dobrega imena je bila oslABLJENA v letu 2007 za 65.683 EUR, v preostalih letih slabitev ni bila opravljena.

Na podlagi dokumentacije, podatkov in letnih poročil je bilo ugotovljeno, da je družba izkazovala dobro ime po previsoki vrednosti oz. je bilo izkazovanje dobrega imena celo neutemeljeno.

Iz letnih poročil ne izhaja, da bi družba v katerem izmed let opravila preveritev potrebe po oslABLITVI dobrega imena, kot to zahtevajo SRS in MSRP. To je ugotovil tudi revizor v Poročilu o skrbnem pregledu na dan 30. 4. 2008.

Poslovodstvo je v letnem poročilu 2007 zapisalo, da bo v prihodnje treba poslovni rezultat obremeniti z amortizacijo dobrega imena. Načrtovana bodoča amortizacija (dobro ime se sicer po SRS in MSRP slabi) nakazuje, da je družba ugotavljala, da iz sredstva ne bodo izhajale večje koristi. V letnem poročilu 2008 je poslovodstvo zapisalo, da bo treba dobro ime odpraviti.

Revizor, ki je revidiral računovodske izkaze za poslovno leto 2007, je podal pridržek na dobro ime, saj naj bi ga morala družba slabiti v vrednosti 295.000 EUR. Zneska revizor ni podkrepil z informacijo o preizkusu dobrega imena; glede na njegovo višino gre verjetno za znesek načrtovane amortizacije dobrega imena (10 % knjigovodske vrednosti). Revizor, ki je opravljal skrbni pregled družbe 30. 4. 2008, je ocenil, da postavka dobrega imena ni izkazana po SRS in ZGD-1.

V okviru izvedenskega mnenja je bilo dobro ime po stanju 31. 12. 2007 preizkušeno za potrebno slabitev. Po pravilih bi bilo treba dobro ime preizkusiti za slabitev na ravni denar ustvarjajoče enote, na katero je bilo dobro ime razporejeno. Informacij o razporeditvi dobrega imena ni bilo. Tako je bil pripravljen kratek izračun vrednosti lastniškega kapitala izbrane družbe 31. 12. 2007. Ugotovljeno je bilo, da je vrednost 100-odstotnega deleža lastniškega kapitala izbrane družbe 31. 12. 2007 ob upoštevanju vseh v izračunu navedenih predpostavk znašala -4.959.188 EUR. Iz ocene vrednosti lastniškega kapitala tako izhaja, da prihodnje gospodarske koristi (čisti denarni tokovi, ki bi pričakovano izhajali iz premoženja družbe) niso upravičevale izkazane vrednosti premoženja 31. 12. 2007. Glede na to, da je del premoženja družbe 31. 12. 2007 predstavljalo premoženje, pridobljeno v pripojitvah, je mogoče zaključiti, da bi bila tudi vrednost pripojene

denar ustvarjajoče enote (na katero je bilo dobro ime razporejeno) negativna, kar pomeni, da bi bilo treba dobro ime oslabiti v celoti.

Pomanjkanje bodočih koristi, ki bi utemeljevale izkazano dobro ime, dokazujeta tudi izguba, ki jo je družba izkazovala v letu 2008 (izguba iz poslovanja za leto 2008 je znašala 2.148.118 EUR; čista izguba pa 2.600.763 EUR), in začetek stečajnega postopka nad družbo v letu 2009.

#### **4.2.1.4.3 Opredmetena osnovna sredstva – Zemljišča in zgradbe**

Zemljišča in zgradbe so bili v letu 2007 prevrednoteni na višjo vrednost. Po stanju 31. 12. 2007 je knjigovodska vrednost zemljišč in zgradb znašala 9.989.194 EUR, od tega je okrepitev iz leta 2007 znašala 6.872.403 EUR. Povečanje kapitala (presežka iz prevrednotenja) zaradi okrepitve je na ta dan znašalo 5.361.353 EUR. V letu 2008 prevrednotenje ni bilo opravljeno. Knjigovodska vrednost zemljišč in zgradb je v zaključni bilanci znašala 6.412.881 EUR, njihova ocenjena vrednost v začetni bilanci pa 5.725.000 EUR, v stečaju so bile prodane na podlagi zbiranja nezavezujočih ponudb za 2.850.000 EUR.

Na podlagi dokumentacije, podatkov in letnih poročil je bilo ugotovljeno, da je družba izkazovala okrepljena zemljišča in zgradbe po previsokih vrednostih.

Že v letnem poročilu 2007 je zapisano, da cenitev zemljišč in zgradb ni izdelana po poslovnofinančnemu standardu PSF 2 ter ne upošteva kriterijev, ki so potrebni za cenitev nepremičnin za potrebe računovodstva. Glede na stilsko oblikovanje teksta predvidevam, da je opozorilo v letno poročilo vpisal revizor računovodskih izkazov.

V letnem poročilu 2008 je poslovodstvo zapisalo, da je del prevrednotenih zemljišč družba prodala z izgubo. Zapisano je tudi, da je bilo prevrednotenje zemljišč in zgradb v letu 2007 opravljeno zaradi pridobitve kredita z namenom notranjega poslovskega odkupa družbe.

Okrepljeno knjigovodsko vrednost 31. 12. 2007 v Tabeli 17 primerjam s tržnimi vrednostmi po cenitvah, narejenih v letu 2009, nabavnimi vrednostmi teh sredstev in realizirano prodajno ceno. Zaradi različnih datumov, na katere so bile cenitve pripravljene, ne morem šteti, da so zgradbe in zemljišča prevrednoteni za znesek razlike. Vseeno pa dajejo dobro osnovo za primerjavo, saj se cene nepremičnin v tistem obdobju niso pomembneje spreminjale. Po indeksu cen rabljenih stanovanj za Slovenijo (brez Ljubljane), ki ga objavlja Statistični urad Republike Slovenije (SURS), so se cene glede na prvo četrletje leta 2007 gibale od +7,0 % do -6,7 % (zadnje vključeno obdobje predstavlja zadnje četrletje leta 2009). Na realizirano prodajno ceno nepremičnine 1 iz Tabele 17 je verjetno vplival tudi prizvok stečaja – prodajna cena bi bila sicer morda nekoliko višja. Pri nepremičnini 1 je treba upoštevati, da je bil konec leta 2008 del le-te odtujen. Knjigovodska vrednost odtujenega sredstva je na dan odtujitve znašala 137.068 EUR (od tega 127.098 EUR okrepitev). Tržna vrednost celote sredstev, ki so zajeta v postavki knjigovodska vrednost sredstva 31. 12. 2007 (okrepljeno), bi bila ob odsotnosti te odtujitve

nekoliko višja od predstavljene v postavki cenitev 2009. Realizirana prodajna cena predstavlja seštevek prodajnih cen vseh zemljišč in zgradb, ki so bile evidentirane 31. 12. 2007.

*Tabela 17: Primerjava knjigovodske, nabavne, ocenjene in prodajne cene/vrednosti zemljišč ter zgradb izbrane družbe*

Sredstvo	Nabavna vrednost	Knjigovodska vrednost sredstva na dan 31.12.2007 (okrepljeno)	Cenitev 2009	Realizirana prodajna cena	Datum prodaje
Nepremičnina 1	3.294.928	6.812.239	5.725.000	2.889.379	17.2.2011 v stečaju
Nepremičnina 2	388.889	673.381	463.700	n.a.	n.a.
Nepremičnina 3	1.570.559	2.343.106	1.528.500	n.a.	n.a.
Skupaj	5.254.377	9.828.725	7.719.200	n.a.	

Okrepljene knjigovodske vrednosti 31. 12. 2007 presegajo njihove nabavne, ocenjene tržne vrednosti v letu 2009 in končne prodajne vrednosti. Nepremičnina 3 je bila v letu okrepitve tudi nabavljena, s čimer njena nabavna vrednost predstavlja najbližjo primerljivo tržno vrednost.

Na previsoko vrednotenje zemljišč in zgradb opozarja tudi stečajni upravitelj v svojem otvoritvenem poročilu.

#### **4.2.1.4.4 Opredmetena osnovna sredstva – Opredmetena osnovna sredstva v pridobivanju**

Družba je med opredmetenimi osnovnimi sredstvi izkazovala opredmetena osnovna sredstva v pridobivanju. Ta so bila prvič izkazana v računovodskih izkazih družbe 31. 12. 2006 (v vrednosti 1.597.288 EUR). Knjigovodska vrednost opredmetenih osnovnih sredstev v pridobivanju je 31. 12. 2007 in 31. 12. 2008 znašala 1.338.312 EUR (izkazovanje istih sredstev; oslabitev v letu 2008 ni bila opravljena). Nepravilnosti pri izkazovanju postavke so bile ugotovljene po stanju 31. 12. 2007 in 31. 12. 2008. Na podlagi letnih poročil ni mogoče ugotoviti, iz katerega obdobja nepravilnost izhaja. Obstaja možnost, da so bila ta sredstva pripoznana v kateri od pripojitev. Knjigovodska vrednost opredmetenih osnovnih sredstev v pridobivanju v zaključni bilanci znaša 1.329.436 EUR; njihova ocenjena vrednost iz začetne bilance ni razvidna – verjetno 0,00 EUR.

Na podlagi dokumentacije, podatkov in letnih poročil je bilo ugotovljeno, da je družba med opredmetenimi osnovnimi sredstvi v pridobivanju izkazovala tudi: 1) neobstoječa sredstva in 2) neuporabna sredstva.

Poslovodstvo družbe je v letnem poročilu za leto 2008 v zvezi z opredmetenimi osnovnimi sredstvi v pridobivanju tudi samo zapisalo, da za večino teh sredstev nima prevzemnega zapisnika, bodisi ker ga ni bodisi ker gre za podvojene vrednosti osnovnih sredstev in jih prejšnjemu lastniku do prodaje družbe ni uspelo sanirati.

Revizor, ki je revidiral računovodske izkaze družbe za leto 2008, je podal pridržek na postavko opredmetenih osnovnih sredstev v pridobivanju v znesku 1.085.197 EUR, tj. za znesek sredstev v pridobivanju, ki dejansko ne obstajajo. Revizor, ki je opravljal skrbni pregled družbe po stanju

30. 4. 2008 je v zvezi s postavko opredmetenih osnovnih sredstev v pridobivanju prišel do ugotovitev, da 1) so sredstva, izkazana po knjigovodski vrednosti 362.337 EUR, nedelujoča; 2) se sredstva, izkazana po knjigovodski vrednosti 413.929 EUR, nahajajo pri drugi družbi v tujini; 3) gre pri sredstvih, izkazanih po knjigovodski vrednosti 501.461 EUR, dejansko za podvojena sredstva.

Stečajni upravitelj je v otvoritvenem poročilu družbe zapisal, da je v računovodskih izkazih družbe veliko prevrednotenih osnovnih sredstev, sredstev, ki niso nikoli prišla v družbo ter so se v poslovnih knjigah znašala s pripojitvami, združitvami in drugimi statusnimi preoblikovanji. Med osnovnimi sredstvi pa naj bi bilo tudi veliko takih, ki so bila pripeljana v družbo in poslovne knjige kot nova, a to dejansko niso, veliko osnovnih sredstev tudi ni bilo nikoli aktiviranih, ker so nekompletna.

#### **4.2.1.4.5 Zaloge**

Nepravilnosti pri izkazovanju postavke zalog so bile ugotovljene po stanju 31. 12. 2007 in 31. 12.2008. Knjigovodska vrednost zaloge je 31. 12. 2007 znašala 7.549.340 EUR (oslabitev zalog je v letu 2007 znašala 199.628 EUR), knjigovodska vrednost zaloge 31. 12. 2008 je znašala 3.571.901 EUR (družba v letu 2008 ni oslabil zalog). Iz katerega obdobja izhaja nepravilnost oz. ali so bile zaloge neustrezno izkazane tudi na prejšnje bilančne datume, iz letnih poročil ni mogoče ugotoviti. Obstaja možnost, da so bila ta sredstva pripoznana v kateri od pripojitev. Knjigovodska vrednost zalog je v zaključni bilanci znašala 1.905.759 EUR; njihova ocenjena vrednost v začetni bilanci pa 631.811 EUR.

Na podlagi dokumentacije, podatkov in letnih poročil je bilo ugotovljeno, da je družba med zalogami izkazovala tudi neprodajljivo zalogo (zaloge s pretečenim rokom).

Poslovodstvo je v letnem poročilu 2007 opozorilo na to, da ima za približno 500.000 EUR neprodajljive zaloge, nekatere zaloge naj bi bile tik pred potekom roka uporabe ali pa jim je rok že potekel. Tudi v letnem poročilu za leto 2008 poslovodstvo opozarja na potrebo po inventuri, pregledu tržne aktualnosti in ovrednotenju zalog.

Revizor, ki je revidiral računovodske izkaze družbe za leto 2007, je v poročilu neodvisnega revizorja podal pridržek na zaloge, saj naj bi bila potrebna dodatna slabitev v vrednosti 400.000 EUR.

Med pregledom je bil od stečajnega upravitelja in prejšnjega poslovodstva pridobljen izpis stanja zaloge na dan začetka stečajnega postopka, katere rok uporabe je pretekel že pred 31. 12. 2007. Iz izpisa izhaja, da je imel dolžnik na dan začetka stečajnega postopka in tako tudi 31. 12. 2007 v zalogi za 1.060.959 EUR artiklov, katerih rok uporabe je že pretekel.

Na to, da je bila v računovodskih izkazih izkazana neprodajljiva zaloga, je opozoril tudi stečajni upravitelj v otvoritvenem poročilu.

#### **4.2.1.4.6 Kratkoročne finančne naložbe**

Kratkoročne finančne naložbe so zajemale kratkoročno dana posojila. Posojila, v zvezi s katerimi je bila nepravilnost ugotovljena, so bila v računovodskih izkazih izbrane družbe prvič pripoznana v letu 2007. Obstaja možnost, da so bila pripoznana v kateri od pripojitev. Knjigovodska vrednost kratkoročno danih posojil je 31. 12. 2007 znašala 221.881 EUR.

Na podlagi dokumentacije, podatkov in letnih poročil je bilo ugotovljeno, da je družba izkazovala tudi dana posojila, za katera je obstajal dvom o izterljivosti (posojila v tožbah), oz. jih ni ustrezno oslabila.

V skrbnem pregledu družbe po stanju 30. 4. 2008 je bilo ugotovljeno, da je večji del (181.707 EUR) posojil v tožbi. Kratkoročno dana posojila v znesku 184.224 EUR do začetka stečajnega postopka tudi niso bila vrnjena. Podatkov o morebitni uspešni izterjavi v stečaju nimam.

#### **4.2.1.4.7 Kratkoročne poslovne terjatve – Kratkoročne poslovne terjatve do kupcev**

Nepravilnosti v zvezi s kratkoročnimi terjatvami do kupcev so bile ugotovljene po stanju 31. 12. 2007 in 31. 12. 2008. Knjigovodska vrednost kratkoročnih poslovnih terjatev do kupcev je 31. 12. 2007 znašala 6.825.363 EUR, popravek vrednosti 474.490 EUR, v letu 2007 dodatni popravki vrednosti niso bili oblikovani. Knjigovodska vrednost kratkoročnih poslovnih terjatev do kupcev je 31. 12. 2008 znašala 5.562.140 EUR, popravek vrednosti 1.258.285 EUR, družba je v letu 2008 oblikovala za 718.125 EUR novih popravkov vrednosti terjatev. Obdobja, iz katerega izhaja nepravilnost, na podlagi letnih poročil ni bilo mogoče ugotoviti. Obstaja možnost, da so bile te terjatve pripoznane v kateri od pripojitev. Knjigovodska vrednost terjatev je v zaključni bilanci znašala 4.190.038 EUR; njihova ocenjena vrednost v začetni bilanci pa 2.000.000 EUR.

Na podlagi dokumentacije, podatkov in letnih poročil je bilo ugotovljeno, da je družba izkazovala tudi terjatve, za katere je obstajal dvom glede njihove izterljivosti, oz. terjatev ni ustrezno oslabila.

Poslovodstvo v letnem poročilu 2007 že samo opozarja na neizterljivost terjatev. Podaja namreč starostno strukturo terjatev do kupcev v tujini, iz katere izhaja, da je družba 31. 12. 2007 izkazovala za skupaj 1.150.702 EUR terjatev do kupcev v tujini, ki so bile zapadle nad eno leto, od teh 925.045 EUR terjatev, starejših od treh let. Zastaranost in domnevno neizterljivost nekaterih terjatev izpostavi tudi v besedilu. Podobno v letnem poročilu 2008 razkrije, da ima družba za 877.597 EUR terjatev do določenih kupcev, za katere obstaja nesporno dokazan dvom.

Revizor, ki je revidiral računovodske izkaze družbe za leto 2007, je podal pridržek v zvezi s terjatvami, in sicer naj bi bila potrebna slabitev 450.000 EUR.

V postopku pregleda je bil od stečajnega upravitelja in prejšnjega poslovodstva pridobljen izpis odprtih terjatev do kupcev 31. 12. 2007, zmanjšanih za plačila do začetka stečajnega postopka. Iz



izpisa izhaja, da je bilo takšnih terjatev 31. 12. 2007 za 2.386.664 EUR. V postopku pregleda je bila pridobljena tudi struktura terjatev po zapadlosti, iz katere izhaja, da je imela družba 31. 12. 2007 za skupaj 4.383.443 EUR zapadlih terjatev, od katerih je bilo za 1.393.613 EUR terjatev zapadlih nad eno leto, od teh pa 925.045 EUR starejših od treh let.

V postopku skrbnega pregleda po stanju 30. 4. 2008, ki ga je izvedla ena od revizijskih hiš, so ustreznost terjatev potrjevali prek obrazcev potrditve stanj (IOP). Ugotovili so, da je bilo le 9 % bilančno izkazanih terjatev potrjenih z originalnimi obrazci IOP. Ustrezno potrjenih je bilo skupaj 848.320 EUR terjatev. Revizor je ocenil, da terjatve niso izkazane po SRS in MSRP ter da so glede na starostno strukturo terjatev popravki vrednosti prenizki.

Na neustrezno izkazovanje postavke terjatev nakazujejo tudi zapisi stečajnega upravitelja v otvoritvenem poročilu. In sicer pravi, da se večina dolžnikov na opomine ni odzvala. Med tistimi, ki so se, pa je bilo veliko takšnih, ki so že plačali ali pa so jim bili izdani dobropisi. Tako plačila kot dobropisi niso bili knjiženi v računovodskih razvidih družbe.

#### **4.2.1.4 Zadostnost in primernost razkritij k računovodskim izkazom**

Po velikosti se je izbrana družba, po zapisanem v letnih poročilih, 31. 12. 2004 in 31. 12. 2005 uvrščala med male družbe, 31. 12. 2006, 31. 12. 2007 in 31. 12. 2008 pa med srednje. Obseg razkritij je pogojen z velikostjo družbe. Ali je družba v letnih poročilih podala vsa razkritja, ki jih zahtevajo na posamezni bilančni datum veljavni zakon o gospodarskih družbah (Zakon o gospodarskih družbah (ZGD), sprejet 27. 5. 1993, s spremembami, Zakon o gospodarskih družbah (ZGD-1), sprejet 4. 4. 2006, s spremembami) in slovenski računovodski standardi (Slovenski računovodski standardi, sprejeti 21. 9. 2001, Slovenski računovodski standardi, sprejeti 17. 11. 2005), sem preverjala s preverjalnim seznamom razkritij v letnih poročilih po SRS 2006, objavljenim v vsakoletni številki 4 revije IKS, za letna poročila 2006, 2007 in 2008 ter neposredno z določili veljavnega zakona o gospodarskih družbah in slovenskih računovodskih standardov za letni poročili 2004 in 2005.

Na podlagi pregleda ugotavljam, da v letnih poročilih družbe (za vsa proučevana leta) obstajajo pomembne pomanjkljivosti pri razkritjih računovodskega merjenja (podlag za merjenje, metod vrednotenja in odpisovanja postavk v računovodskih izkazih, sprejetih računovodskih usmeritev). V večini primerov bodisi ni podanega razkritja glede merjenja posamezne postavke bodisi je podano zgolj razkritje glede načina začetnega računovodskega merjenja (in ne tudi merjenja po pripoznanju, od katerega je odvisna izkazana vrednost v računovodskem izkazu). Metode vrednotenja postavk predstavljajo obvezno razkritje tako za male kot srednje družbe, zato bi jih družba morala podati v svojih letnih poročilih. Razkritja, povezana z merjenjem računovodskih kategorij, so sicer najpomembnejša izmed razkritij, saj bralcu omogočajo pravilno razumevanje računovodskih izkazov. Po ZGD (Ur.l. RS, št. 30/1993, 29/1994, 82/1994, 20/1998, 32/1998, 37/1998, 84/1998, 6/1999, 54/1999-ZFPPod, 36/2000-ZPDZC, 45/2001, 59/2001 popr., 50/2002 Skl.US:U-I-135/00-60, 93/2002 Odl.US: U-I-135/00-77, 57/2004, 63/2004-ZZRZI, 124/2004 Odl.US: U-I-199/02-42, 139/2004, 15/2005-UPB1, 24/2005 Odl.US:

U-I-84/03-15, 111/2005 Odl.US:U-I-212-03-14, 61. člen) je bilo treba razkrivati tudi obveznosti iz poroštov in drugih jamstev, ki niso izkazane kot obveznosti v bilanci stanja (vse družbe). Po ZGD-1 (Ur.l. RS, št. 42/2006, 60/2006 popr., 26/2007-ZSDU-B, 33/2007-ZSReg-B, 67/2007-ZTFI, 100/2007 popr., 10/2008, 68/2008, 69. člen) pa skupni znesek finančnih obveznosti, ki niso izkazane v bilanci stanja, če so ti podatki pomembni za oceno finančnega položaja družbe (srednje in velike družbe). Z izjemo razkritja danega poroštva v letnem poročilu 2008 (poroštvo v višini 3.500.000 EUR, dano v letu 2007), v letnih poročilih izbrane družbe ni drugih razkritij o obveznostih, ki niso izkazane v bilanci stanja. Glede na višino prijavljenih in priznanih pogojnih terjatev (skupaj 38.820.992 EUR) obstaja dvom, da so bila razkritja zadostna. Tudi zgoraj navedeno dano poroštvo (razkritje letnega poročila 2008) bi morala družba razkriti že v letnem poročilu za leto 2007. V nadaljevanju po posameznih letnih poročilih podajam preostale ugotovljene pomanjkljivosti glede obveznih razkritij.

#### **4.2.1.5.1 Letno poročilo 2004**

Razmerja z drugimi družbami:

- Družba je bila 31. 12. 2004 lastnica 90 % kapitala druge družbe. V letnem poročilu ni razkritja sedeža družbe, velikosti lastniškega kapitala družbe in njenega poslovnega izida v poslovnem letu, ki ga zahteva 2. točka prvega odstavka 65. člena ZGD (Ur.l. RS, št. 30/1993, 29/1994, 82/1994, 20/1998, 32/1998, 37/1998, 84/1998, 6/1999, 54/1999-ZFPPod, 36/2000-ZPDZC, 45/2001, 59/2001 popr., 50/2002 Skl.US:U-I-135/00-60, 93/2002 Odl.US: U-I-135/00-77, 57/2004, 63/2004-ZZRZI, 124/2004 Odl.US: U-I-199/02-42, 139/2004).

Kapital in obveznosti:

- Ni razkritja višine vseh obveznosti z rokom dospelosti, daljšim od 5 let, ki ga zahteva 9. točka prvega odstavka 65. člena ZGD (Ur.l. RS, št. 30/1993, 29/1994, 82/1994, 20/1998, 32/1998, 37/1998, 84/1998, 6/1999, 54/1999-ZFPPod, 36/2000-ZPDZC, 45/2001, 59/2001 popr., 50/2002 Skl.US:U-I-135/00-60, 93/2002 Odl.US: U-I-135/00-77, 57/2004, 63/2004-ZZRZI, 124/2004 Odl.US: U-I-199/02-42, 139/2004).

Poslovni izid:

- Ni razkritja poslovnega izida po preračunu na podlagi evra in poslovnega izida po preračunu na podlagi cen življenjskih potrebščin, ki ju zahteva SRS 8.40 (Ur.l. RS, št. 107/2001, 67/2003 popr., 13/2003, 43/2004, 83/2004).

#### **4.2.1.5.2 Letno poročilo 2005**

Razmerja z drugimi družbami:

- Družba je bila 31. 12. 2005 lastnica 90 % kapitala druge družbe. V letnem poročilu ni razkritja sedeža družbe, velikosti lastniškega kapitala družbe in njenega poslovnega izida v

poslovnem letu, ki ga zahteva 2. točka prvega odstavka 65. člena ZGD (Ur.l. RS, št. 15/2005-UPB1, 24/2005 Odl.US: U-I-84/03-15, 111/2005 Odl.US:U-I-212-03-14).

Kapital in obveznosti:

- Ni razkritja višine vseh obveznosti z rokom dospelosti, daljšim od 5 let, ki ga zahteva 9. točka prvega odstavka 65. člena ZGD (Ur.l. RS, št. 15/2005-UPB1, 24/2005 Odl.US: U-I-84/03-15, 111/2005 Odl.US:U-I-212-03-14).

Poslovni izid:

- Ni razkritja poslovnega izida po preračunu na podlagi evra in poslovnega izida po preračunu na podlagi cen življenjskih potrebščin, ki ju zahteva SRS 8.40 (Ur.l. RS, št. 107/2001, 67/2003 popr., 13/2003, 43/2004, 83/2004, 28/2005, 89/2005).

#### **4.2.1.5.3 Letno poročilo 2006**

Splošna razkritja:

- V letu 2006 je družba izvedla pripojitev dveh družb. V zvezi s poslovnima združitvama družba v letnem poročilu ne podaja opisa pripojenih družb ter ne razkriva datuma prevzema, nabavne vrednosti združitve in opisa njenih postavk, zneska dobrega imena pripoznanega ob pripojitvi vsake izmed družb ter drugih informacij v skladu z zahtevami MSRP 3, ki jih zahteva uvod v SRS (Ur.l. RS, št. 118/2005, 10/2006 popr., 112/2006 popr., 9/2006, 20/2006, 70/2006, 75/2006).

Razkritja postavk v bilanci stanja:

- Pojasnila k bilanci stanja
  - Ni razkritja datuma odobritve (sprejetja) letnega (računovodskega) poročila, ki ga zahteva SRS 24.17 (Ur.l. RS, št. 118/2005, 10/2006 popr., 112/2006 popr., 9/2006, 20/2006, 70/2006, 75/2006).
- Opredmetena osnovna sredstva
  - Ni razkritja opredmetenih osnovnih sredstev, pridobljenih s finančnim najemom, ki ga zahteva SRS 24.20 (Ur.l. RS, št. 118/2005, 10/2006 popr., 112/2006 popr., 9/2006, 20/2006, 70/2006, 75/2006);
  - ni razkritja zneska finančnih obvez za pridobitev opredmetenih osnovnih sredstev za vsa opredmetena osnovna sredstva skupaj, ki ga zahteva SRS 1.43 (Ur.l. RS, št. 118/2005, 10/2006 popr., 112/2006 popr., 9/2006, 20/2006, 70/2006, 75/2006);
  - ni razkritja opredmetenih osnovnih sredstev, zastavljenih kot jamstvo za dolgove, ki ga zahteva SRS 1.43 (Ur.l. RS, št. 118/2005, 10/2006 popr., 112/2006 popr., 9/2006, 20/2006, 70/2006, 75/2006).

- Neopredmetena sredstva
  - Letno poročilo ne razkriva metode amortiziranja neopredmetenih osnovnih sredstev s končno dobo koristnosti, ki ga zahteva SRS 2.45 (Ur.l. RS, št. 118/2005, 10/2006 popr., 112/2006 popr., 9/2006, 20/2006, 70/2006, 75/2006). Razkritje uporabljenih amortizacijskih stopenj, zahtevano v isti točki SRS, je navedeno v dveh delih letnega poročila, razkrite amortizacijske stopnje v teh dveh delih se med seboj (za iste postavke) razlikujejo.
- Finančne naložbe
  - 31. 12. 2006 je bila družba, po zapisanem v letnem poročilu, lastnica 93% kapitala druge družbe. Knjigovodska vrednost naložbe je 31. 12. 2006 predstavljala 16 % bilančne vsote. V letnem poročilu ni razkritja sedeža družbe, velikosti lastniškega kapitala družbe in njenega poslovnega izida v poslovnem letu, ki ga zahteva 2. točka prvega odstavka 69. člena ZGD-1 (Ur.l. RS, št. 42/2006, 60/2006 popr.);
  - za dolgoročne finančne naložbe ni podane posebne razpredelnice z razkritjem o stanju na začetku poslovnega leta, spremembah med poslovnim letom in stanju na koncu poslovnega leta, ki jo zahteva SRS 24.21 (Ur.l. RS, št. 118/2005, 10/2006 popr., 112/2006 popr., 9/2006, 20/2006, 70/2006, 75/2006);
  - ni razkritja poštene vrednosti finančnih naložb ali razkritja, da le-te ni mogoče ugotoviti dovolj zanesljivo, ki ga zahteva SRS 3.45 (Ur.l. RS, št. 118/2005, 10/2006 popr., 112/2006 popr., 9/2006, 20/2006, 70/2006, 75/2006);
  - ni razkritja o izpostavljenosti tveganjem in obsegu ter vrstah inštrumentov za varovanje pred tveganjem, ki ga zahtevajo SRS 3.42, SRS 3.43 in SRS 3.44 (Ur.l. RS, št. 118/2005, 10/2006 popr., 112/2006 popr., 9/2006, 20/2006, 70/2006, 75/2006).
- Zaloge
  - Ni razkritja čiste iztržljive vrednosti po vrstah zalog, ki ga zahteva SRS 4.32 (Ur.l. RS, št. 118/2005, 10/2006 popr., 112/2006 popr., 9/2006, 20/2006, 70/2006, 75/2006).
- Terjatve
  - Pri poslovnih terjatvah ni razkritja o nezavarovanih in zavarovanih terjatvah do kupcev, ki ga zahteva SRS 5.40 (Ur.l. RS, št. 118/2005, 10/2006 popr., 112/2006 popr., 9/2006, 20/2006, 70/2006, 75/2006);
  - ni razkritja o izpostavljenosti tveganjem in obsegu ter vrstah inštrumentov za varovanje pred tveganjem, ki ga zahteva SRS 5.42 (Ur.l. RS, št. 118/2005, 10/2006 popr., 112/2006 popr., 9/2006, 20/2006, 70/2006, 75/2006);
  - ni razkritja dokazov, ki podpirajo pripoznanje terjatve za odloženi davek, ki ga zahteva SRS 5.45 (Ur.l. RS, št. 118/2005, 10/2006 popr., 112/2006 popr., 9/2006, 20/2006, 70/2006, 75/2006). Terjatev za odloženi davek sicer predstavlja 0,8 % bilančne vsote.
- Naložbene nepremičnine
  - Letno poročilo ne vsebuje nobenih razkritij glede naložbenih nepremičnin. Knjigovodska vrednost naložbenih nepremičnin sicer predstavlja 0,3 % bilančne vsote.
- Denarna sredstva
  - Ni razkritja zneskov dogovorjenih samodejnih zadolžitev na transakcijskih računih pri bankah, ki ga zahteva SRS 7.20 (Ur.l. RS, št. 118/2005, 10/2006 popr., 112/2006 popr., 9/2006, 20/2006, 70/2006, 75/2006).

- Dolgoročni dolgovi
  - Ni ločenega prikaza zavarovanih in nezavarovanih dolgoročnih dolgov, pri zavarovanih niti podatkov o obliki in načinu zagotovitve stvarnega jamstva. Razkritje zahtevajo 10. točka prvega odstavka 69. člena ZGD-1 (Ur.l. RS, št. 42/2006, 60/2006 popr.) in SRS 9.34, 1.43, 2.46, 4.34 (Ur.l. RS, št. 118/2005, 10/2006 popr., 112/2006 popr., 9/2006, 20/2006, 70/2006, 75/2006);
  - ni razkritja obdobja do zapadlosti v plačilo ter obrestne mere in drugih pogojev za posamezno vrsto dolgoročnih dolgov, ki ga zahteva SRS 9.35 (Ur.l. RS, št. 118/2005, 10/2006 popr., 112/2006 popr., 9/2006, 20/2006, 70/2006, 75/2006);
  - ni razkritja zneska vseh obveznosti z rokom zapadlosti v plačilo, daljšim od 5 let, ki ga zahteva 9. točka prvega odstavka 69. člena ZGD-1 (Ur.l. RS, št. 42/2006, 60/2006 popr.).
- Rezervacije
  - Letno poročilo ne vsebuje nobenih razkritij v zvezi z rezervacijami. Knjigovodska vrednost rezervacij in dolgoročnih pasivnih časovnih razmejitev sicer predstavlja 1,2 % bilančne vsote.
- Kratkoročni dolgovi
  - Ni ločenega prikaza zavarovanih in nezavarovanih kratkoročnih dolgov, pri zavarovanih niti podatkov o obliki in načinu zagotovitve stvarnega jamstva, ki ga zahtevajo 10. točka prvega odstavka 69. člena ZGD-1 (Ur.l. RS, št. 42/2006, 60/2006 popr.) in SRS 11.33, 1.43, 2.46, 4.34 (Ur.l. RS, št. 118/2005, 10/2006 popr., 112/2006 popr., 9/2006, 20/2006, 70/2006, 75/2006);
  - ni razkritja obdobja do zapadlosti v plačilo, obrestne mere in drugih pogojev, ki ga zahteva SRS 11.34 (Ur.l. RS, št. 118/2005, 10/2006 popr., 112/2006 popr., 9/2006, 20/2006, 70/2006, 75/2006);
  - pomanjkljivo razkritje podatkov v zvezi z izpostavljenostjo obrestnemu tveganju, ki ga zahteva SRS 11.35 (Ur.l. RS, št. 118/2005, 10/2006 popr., 112/2006 popr., 9/2006, 20/2006, 70/2006, 75/2006).
- Kratkoročne časovne razmejitve
  - Ni razkritja razlik med oblikovanjem in črpanjem kratkoročnih časovnih razmejitev v poslovnem letu, tako načrtovanim kot uresničenim, ki ga zahteva SRS 12.32 (Ur.l. RS, št. 118/2005, 10/2006 popr., 112/2006 popr., 9/2006, 20/2006, 70/2006, 75/2006). Kratkoročne pasivne časovne razmejitve sicer predstavljajo 0,08 % bilančne vsote, kratkoročnih aktivnih časovnih razmejitev družba ne izkazuje.

#### Razkritja postavk v izkazu poslovnega izida:

- Ni razkritij v zvezi z obračunanim in odloženim davkom, ki jih zahteva SRS 19.27 (Ur.l. RS, št. 118/2005, 10/2006 popr., 112/2006 popr., 9/2006, 20/2006, 70/2006, 75/2006).

#### Razkritja postavk v izkazu denarnih tokov:

- Letno poročilo ne vsebuje nobenih razkritij glede izkaza denarnih tokov.

#### Druga razkritja:

- Podatki o skupinah oseb
  - Ni razkritja skupnega zneska vseh prejemkov, ki so jih za opravljanje nalog v družbi v poslovnem letu prejele skupine oseb po ZGD-1, oz. razkritja zaslužkov in deležev v razširjenem dobičku, ki pripadajo članom uprave in drugim organom, ki ga zahtevata 16. točka prvega odstavka 69. člena ZGD-1 (Ur.l. RS, št. 42/2006, 60/2006 popr.) in SRS 15.21 (Ur.l. RS, št. 118/2005, 10/2006 popr., 112/2006 popr., 9/2006, 20/2006, 70/2006, 75/2006).
- Razkritja zneskov za revizorja
  - Ni razkritja zneska, porabljenega za revizorja, ki ga zahteva 20. točka prvega odstavka 69. člena ZGD-1 (Ur.l. RS, št. 42/2006, 60/2006 popr.).

#### 4.2.1.5.4 Letno poročilo 2007

##### Splošna razkritja:

- V letu 2007 je družba izvedla pripojitev družbe (prej njena finančna naložba). V zvezi s poslovno združitvijo družba v letnem poročilu ne podaja opisa pripojene družbe ter ne razkriva datuma prevzema, nabavne vrednosti združitve in opisa njenih postavk ter drugih informacij po zahtevah MSRP 3, ki jih zahteva uvod v SRS (Ur.l. RS, št. 118/2005, 10/2006 popr., 112/2006 popr., 9/2006, 20/2006, 70/2006, 75/2006, 3/2007).

##### Razkritja postavk v bilanci stanja:

- Pojasnila k bilanci stanja
  - Ni razkritja datuma odobritve (sprejetja) letnega (računovodskega) poročila, ki ga zahteva SRS 24.17 (Ur.l. RS, št. 118/2005, 10/2006 popr., 112/2006 popr., 9/2006, 20/2006, 70/2006, 75/2006, 3/2007).
- Opredmetena osnovna sredstva
  - Ni razkritja opredmetenih osnovnih sredstev, pridobljenih s finančnim najemom, ki ga zahteva SRS 24.20 (Ur.l. RS, št. 118/2005, 10/2006 popr., 112/2006 popr., 9/2006, 20/2006, 70/2006, 75/2006, 3/2007);
  - ni razkritja zneska finančnih obvez za pridobitev opredmetenih osnovnih sredstev za vsa opredmetena osnovna sredstva skupaj, ki ga zahteva SRS 1.43 (Ur.l. RS, št. 118/2005, 10/2006 popr., 112/2006 popr., 9/2006, 20/2006, 70/2006, 75/2006, 3/2007);
  - ni razkritja opredmetenih osnovnih sredstev, zastavljenih kot jamstvo za dolgove, ki ga zahteva SRS 1.43 (Ur.l. RS, št. 118/2005, 10/2006 popr., 112/2006 popr., 9/2006, 20/2006, 70/2006, 75/2006, 3/2007);
  - v letu 2007 je bilo izvedeno prevrednotenje nepremičnin na višjo vrednost (okrepitev po modelu prevrednotenja). V letnem poročilu ni razkritja o podlagi, uporabljeni pri vrednotenju, datumu predzadnjega prevrednotenja, knjigovodski vrednosti, ki bi bila pripoznana, če bi se prevrednoteno sredstvo izkazovalo po modelu nabavne vrednosti, ki

- ga zahteva SRS 1.44 (Ur.l. RS, št. 118/2005, 10/2006 popr., 112/2006 popr., 9/2006, 20/2006, 70/2006, 75/2006, 3/2007).
- Neopredmetena sredstva
    - Letno poročilo ne razkriva metode amortiziranja neopredmetenih osnovnih sredstev s končno dobo koristnosti. Razkritje zahteva SRS 2.45 (Ur.l. RS, št. 118/2005, 10/2006 popr., 112/2006 popr., 9/2006, 20/2006, 70/2006, 75/2006, 3/2007). Razkritje uporabljenih amortizacijskih stopenj, zahtevano v isti točki SRS, je navedeno v dveh delih letnega poročila, razkrite amortizacijske stopnje v teh dveh delih se med seboj (za iste postavke) razlikujejo.
  - Finančne naložbe
    - Za dolgoročne finančne naložbe ni podane posebne razpredelnice z razkritjem o stanju na začetku poslovnega leta, spremembah med poslovnim letom in stanju na koncu poslovnega leta, ki jo zahteva SRS 24.21 (Ur.l. RS, št. 118/2005, 10/2006 popr., 112/2006 popr., 9/2006, 20/2006, 70/2006, 75/2006, 3/2007);
    - ni razkritja poštene vrednosti finančnih naložb ali razkritja, da le-te ni mogoče ugotoviti dovolj zanesljivo, ki ga zahteva SRS 3.45 (Ur.l. RS, št. 118/2005, 10/2006 popr., 112/2006 popr., 9/2006, 20/2006, 70/2006, 75/2006, 3/2007);
    - ni razkritja o izpostavljenosti tveganjem in obsegu ter vrstah inštrumentov za varovanje pred tveganjem, ki ga zahtevajo SRS 3.42, SRS 3.43 in SRS 3.44 (Ur.l. RS, št. 118/2005, 10/2006 popr., 112/2006 popr., 9/2006, 20/2006, 70/2006, 75/2006, 3/2007).
  - Zaloge
    - Ni razkritja čiste iztržljive vrednosti po vrstah zalog, ki ga zahteva SRS 4.32 (Ur.l. RS, št. 118/2005, 10/2006 popr., 112/2006 popr., 9/2006, 20/2006, 70/2006, 75/2006, 3/2007).
  - Terjatve
    - Pri poslovnih terjatvah ni razkritja o nezavarovanih in zavarovanih terjatvah do kupcev, ki ga zahteva SRS 5.40 (Ur.l. RS, št. 118/2005, 10/2006 popr., 112/2006 popr., 9/2006, 20/2006, 70/2006, 75/2006, 3/2007);
    - ni razkritja o izpostavljenosti tveganjem in obsegu ter vrstah inštrumentov za varovanje pred tveganjem, ki ga zahteva SRS 5.42 (Ur.l. RS, št. 118/2005, 10/2006 popr., 112/2006 popr., 9/2006, 20/2006, 70/2006, 75/2006, 3/2007);
    - ni razkritja dokazov, ki podpirajo pripoznanje terjatve za odloženi davek, ki ga zahteva SRS 5.45 (Ur.l. RS, št. 118/2005, 10/2006 popr., 112/2006 popr., 9/2006, 20/2006, 70/2006, 75/2006, 3/2007)); terjatev za odloženi davek sicer predstavlja 0,19 % bilančne vsote.
  - Naložbene nepremičnine
    - Letno poročilo ne vsebuje nobenih razkritij glede naložbenih nepremičnin. Knjigovodska vrednost naložbenih nepremičnin sicer predstavlja 0,13 % bilančne vsote.
  - Denarna sredstva
    - Ni razkritja zneskov dogovorjenih samodejnih zadolžitev na transakcijskih računih pri bankah, ki ga zahteva SRS 7.20 (Ur.l. RS, št. 118/2005, 10/2006 popr., 112/2006 popr., 9/2006, 20/2006, 70/2006, 75/2006, 3/2007).

- Dolgoročni dolgovi
  - Ni ločenega prikaza zavarovanih in nezavarovanih dolgoročnih dolgov; pri zavarovanih niti podatkov o obliki in načinu zagotovitve stvarnega jamstva. Razkritje zahtevajo 10. točka prvega odstavka 69. člena ZGD-1 (Ur.l. RS, št. 42/2006, 60/2006 popr., 26/2007-ZSDU-B, 33/2007-ZSReg-B, 67/2007-ZTFI, 100/2007 popr.) in SRS 9.34, 1.43, 2.46, 4.34 (Ur.l. RS, št. 118/2005, 10/2006 popr., 112/2006 popr., 9/2006, 20/2006, 70/2006, 75/2006, 3/2007));
  - ni razkritja zneska vseh obveznosti z rokom zapadlosti v plačilo, daljšim od 5 let, ki ga zahteva 9. točka prvega odstavka 69. člena ZGD-1 (Ur.l. RS, št. 42/2006, 60/2006 popr., 26/2007-ZSDU-B, 33/2007-ZSReg-B, 67/2007-ZTFI, 100/2007 popr.).
- Rezervacije
  - Ni razkritja podatkov v zvezi z oblikovanjem rezervacij in dolgoročnih pasivnih časovnih razmejitev (razlogi, pogoji oblikovanja, metode, predpostavke, način obravnavanja razlik), ki ga zahteva SRS 10.32 (Ur.l. RS, št. 118/2005, 10/2006 popr., 112/2006 popr., 9/2006, 20/2006, 70/2006, 75/2006, 3/2007);
  - ni razkritja razlik med načrtovanim oblikovanjem in črpanjem rezervacij in dolgoročnih pasivnih časovnih razmejitev v poslovnem letu ter njihovim uresničenim oblikovanjem in črpanjem, ki ga zahteva SRS 10.33 (Ur.l. RS, št. 118/2005, 10/2006 popr., 112/2006 popr., 9/2006, 20/2006, 70/2006, 75/2006, 3/2007); rezervacije in dolgoročne pasivne časovne razmejitve sicer predstavljajo 0,49 % bilančne vsote;
  - ni razkritja informacij v zvezi s tveganji: izpostavljenost tveganjem, način varovanja, ki jih zahteva SRS 10.34 (Ur.l. RS, št. 118/2005, 10/2006 popr., 112/2006 popr., 9/2006, 20/2006, 70/2006, 75/2006, 3/2007).
- Kratkoročni dolgovi
  - Ni ločenega prikaza zavarovanih in nezavarovanih kratkoročnih dolgov, pri zavarovanih niti podatkov o obliki in načinu zagotovitve stvarnega jamstva. Razkritje zahtevajo 10. točka prvega odstavka 69. člena ZGD-1 (Ur.l. RS, št. 42/2006, 60/2006 popr., 26/2007-ZSDU-B, 33/2007-ZSReg-B, 67/2007-ZTFI, 100/2007 popr.) in SRS 11.33, 1.43, 2.46, 4.34 (Ur.l. RS, št. 118/2005, 10/2006 popr., 112/2006 popr., 9/2006, 20/2006, 70/2006, 75/2006, 3/2007).
- Kratkoročne časovne razmejitve
  - Ni razkritja razlik med oblikovanjem in črpanjem kratkoročnih časovnih razmejitev v poslovnem letu, tako načrtovanim kot uresničenim, ki ga zahteva SRS 12.32 (Ur.l. RS, št. 118/2005, 10/2006 popr., 112/2006 popr., 9/2006, 20/2006, 70/2006, 75/2006, 3/2007); kratkoročne aktivne časovne razmejitve sicer predstavljajo 0,32 % bilančne vsote, kratkoročnih pasivnih časovnih razmejitev družba ne izkazuje.

Razkritja postavk v izkazu poslovnega izida:

- Ni razkritja ocene glede možne izgube (vrsta možnega pojava, dejavnikov, ki bi lahko vplivali na prihodnji poslovni izid, ocena vrednostno izražene učinka) ali možnega dobička, ki ga zahtevata SRS 25.19 in SRS 25.20 (Ur.l. RS, št. 118/2005, 10/2006 popr., 112/2006 popr., 9/2006, 20/2006, 70/2006, 75/2006, 3/2007));



- ni razkritij v zvezi z obračunanim in odloženim davkom, ki jih zahteva SRS 19.27 (Ur.l. RS, št. 118/2005, 10/2006 popr., 112/2006 popr., 9/2006, 20/2006, 70/2006, 75/2006, 3/2007).

Razkritja postavk v izkazu denarnih tokov:

- Letno poročilo ne vsebuje nobenih razkritij glede izkaza denarnih tokov.

Druga razkritja:

- Podatki o skupinah oseb
  - Ni razkritja skupnega zneska vseh prejemkov, ki so jih za opravljanje nalog v družbi v poslovnem letu prejele skupine oseb po ZGD-1, oz. razkritja zaslužkov in deležev v razširjenem dobičku, ki pripadajo članom uprave in drugim organom, ki ga zahtevata 16. točka prvega odstavka 69. člena ZGD-1 (Ur.l. RS, št. 42/2006, 60/2006 popr., 26/2007-ZSDU-B, 33/2007-ZSReg-B, 67/2007-ZTFI, 100/2007 popr.) in SRS 15.21 (Ur.l. RS, št. 118/2005, 10/2006 popr., 112/2006 popr., 9/2006, 20/2006, 70/2006, 75/2006, 3/2007).
- Razkritja zneskov za revizorja
  - Ni razkritja zneska, porabljenega za revizorja, ki ga zahteva 20. točka prvega odstavka 69. člena ZGD-1 (Ur.l. RS, št. 42/2006, 60/2006 popr., 26/2007-ZSDU-B, 33/2007-ZSReg-B, 67/2007-ZTFI, 100/2007 popr.).

#### **4.2.1.5.5 Letno poročilo 2008**

Skladnost s SRS in druga splošna razkritja:

- Letnega poročila ni podpisalo poslovodstvo. Razkritje zahteva drugi odstavek 60.a člena ZGD-1 (Ur.l. RS, št. 42/2006, 60/2006 popr., 26/2007-ZSDU-B, 33/2007-ZSReg-B, 67/2007-ZTFI, 100/2007 popr., 10/2008, 68/2008).

Razkritja postavk v bilanci stanja:

- Pojasnila k bilanci stanja
  - Ni razkritja datuma odobritve (sprejetja) letnega (računovodskega) poročila, ki ga zahteva SRS 24.17 (Ur.l. RS, št. 118/2005, 10/2006 popr., 112/2006 popr., 9/2006, 20/2006, 70/2006, 75/2006, 3/2007, 12/2008).
- Opredmetena osnovna sredstva
  - Ni razkritja opredmetenih osnovnih sredstvih, pridobljenih s finančnim najemom, ki ga zahteva SRS 24.20 (Ur.l. RS, št. 118/2005, 10/2006 popr., 112/2006 popr., 9/2006, 20/2006, 70/2006, 75/2006, 3/2007, 12/2008);
  - ni razkritja zneska finančnih obvez za pridobitev opredmetenih osnovnih sredstev za vsa opredmetena osnovna sredstva skupaj, ki ga zahteva SRS 1.43 (Ur.l. RS, št. 118/2005, 10/2006 popr., 112/2006 popr., 9/2006, 20/2006, 70/2006, 75/2006, 3/2007, 12/2008);

- ni razkritja opredmetenih osnovnih sredstev, zastavljenih kot jamstvo za dolgove, ki ga zahteva SRS 1.43 (Ur.l. RS, št. 118/2005, 10/2006 popr., 112/2006 popr., 9/2006, 20/2006, 70/2006, 75/2006, 3/2007, 12/2008).
- Neopredmetena sredstva
  - Letno poročilo ne razkriva metode amortiziranja neopredmetenih osnovnih sredstev s končno dobo koristnosti. Razkritje zahteva SRS 2.45 (Ur.l. RS, št. 118/2005, 10/2006 popr., 112/2006 popr., 9/2006, 20/2006, 70/2006, 75/2006, 3/2007, 12/2008). Razkritje uporabljenih amortizacijskih stopenj, zahtevano v isti točki SRS, je navedeno v dveh delih letnega poročila, razkrite amortizacijske stopnje v teh dveh delih se med seboj (za iste postavke) razlikujejo.
- Finančne naložbe
  - Za dolgoročne finančne naložbe ni podane posebne razpredelnice z razkritjem o stanju na začetku poslovnega leta, spremembah med poslovnim letom in stanju na koncu poslovnega leta, ki jo zahteva SRS 24.21 (Ur.l. RS, št. 118/2005, 10/2006 popr., 112/2006 popr., 9/2006, 20/2006, 70/2006, 75/2006, 3/2007, 12/2008);
  - ni razkritja poštene vrednosti finančnih naložb ali razkritja, da le-te ni mogoče ugotoviti dovolj zanesljivo, ki ga zahteva SRS 3.45 (Ur.l. RS, št. 118/2005, 10/2006 popr., 112/2006 popr., 9/2006, 20/2006, 70/2006, 75/2006, 3/2007, 12/2008);
  - ni razkritja o izpostavljenosti tveganjem in obsegu ter vrstah inštrumentov za varovanje pred tveganjem, ki ga zahtevajo SRS 3.42, SRS 3.43 in SRS 3.44 (Ur.l. RS, št. 118/2005, 10/2006 popr., 112/2006 popr., 9/2006, 20/2006, 70/2006, 75/2006, 3/2007, 12/2008).
- Zaloge
  - Ni razkritja čiste iztržljive vrednosti po vrstah zalog, ki ga zahteva SRS 4.32 (Ur.l. RS, št. 118/2005, 10/2006 popr., 112/2006 popr., 9/2006, 20/2006, 70/2006, 75/2006, 3/2007, 12/2008).
- Terjatve
  - Pri poslovnih terjatvah ni razkritja o nezavarovanih in zavarovanih terjatvah do kupcev, ki ga zahteva SRS 5.40 (Ur.l. RS, št. 118/2005, 10/2006 popr., 112/2006 popr., 9/2006, 20/2006, 70/2006, 75/2006, 3/2007, 12/2008);
  - ni razkritja o izpostavljenosti tveganjem in obsegu ter vrstah inštrumentov za varovanje pred tveganjem, ki ga zahteva SRS 5.42 (Ur.l. RS, št. 118/2005, 10/2006 popr., 112/2006 popr., 9/2006, 20/2006, 70/2006, 75/2006, 3/2007, 12/2008);
  - ni razkritja dokazov, ki podpirajo pripoznanje terjatve za odloženi davek, ki ga zahteva SRS 5.45 (Ur.l. RS, št. 118/2005, 10/2006 popr., 112/2006 popr., 9/2006, 20/2006, 70/2006, 75/2006, 3/2007, 12/2008); terjatev za odloženi davek sicer predstavlja 0,31 % bilančne vsote.
- Denarna sredstva
  - Ni razkritja zneskov dogovorjenih samodejnih zadolžitev na transakcijskih računih pri bankah, ki ga zahteva SRS 7.20 (Ur.l. RS, št. 118/2005, 10/2006 popr., 112/2006 popr., 9/2006, 20/2006, 70/2006, 75/2006, 3/2007, 12/2008).
- Dolgoročni dolgovi
  - Ni ločenega prikaza zavarovanih in nezavarovanih dolgoročnih dolgov, pri zavarovanih niti razkritja podatkov o obliki in načinu zagotovitve stvarnega jamstva. Razkritje

zahtevajo 10. točka prvega odstavka 69. člena ZGD-1 (Ur.l. RS, št. 42/2006, 60/2006 popr., 26/2007-ZSDU-B, 33/2007-ZSReg-B, 67/2007-ZTFI, 100/2007 popr., 10/2008, 68/2008) in SRS 9.34, 1.43, 2.46, 4.34 (Ur.l. RS, št. 118/2005, 10/2006 popr., 112/2006 popr., 9/2006, 20/2006, 70/2006, 75/2006, 3/2007, 12/2008).

- Rezervacije
  - Ni razkritja podatkov v zvezi z oblikovanjem rezervacij in dolgoročnih pasivnih časovnih razmejitev (razlogi, pogoji oblikovanja, metode, predpostavke, način obravnavanja razlik), ki ga zahteva SRS 10.32 (Ur.l. RS, št. 118/2005, 10/2006 popr., 112/2006 popr., 9/2006, 20/2006, 70/2006, 75/2006, 3/2007, 12/2008));
  - ni razkritja razlik med načrtovanim oblikovanjem in črpanjem rezervacij in dolgoročnih pasivnih časovnih razmejitev v poslovnem letu ter njihovim uresničenim oblikovanjem in črpanjem, ki ga zahteva SRS 10.33 (Ur.l. RS, št. 118/2005, 10/2006 popr., 112/2006 popr., 9/2006, 20/2006, 70/2006, 75/2006, 3/2007, 12/2008); rezervacije in dolgoročne pasivne časovne razmejitve sicer predstavljajo 0,42 % bilančne vsote;
  - ni razkritja informacij v zvezi s tveganji: izpostavljenost tveganjem, način varovanja, ki ga zahteva SRS 10.34 (Ur.l. RS, št. 118/2005, 10/2006 popr., 112/2006 popr., 9/2006, 20/2006, 70/2006, 75/2006, 3/2007, 12/2008).
- Kratkoročni dolgovi
  - Ni ločenega prikaza zavarovanih in nezavarovanih kratkoročnih dolgov, pri zavarovanih niti razkritja podatkov o obliki in načinu zagotovitve stvarnega jamstva. Razkritja zahtevajo 10. točka prvega odstavka 69. člena ZGD-1 (Ur.l. RS, št. 42/2006, 60/2006 popr., 26/2007-ZSDU-B, 33/2007-ZSReg-B, 67/2007-ZTFI, 100/2007 popr., 10/2008, 68/2008) in SRS 11.33, 1.43, 2.46, 4.34 (Ur.l. RS, št. 118/2005, 10/2006 popr., 112/2006 popr., 9/2006, 20/2006, 70/2006, 75/2006, 3/2007, 12/2008).
- Kratkoročne časovne razmejitve:
  - Ni razkritja razlik med oblikovanjem in črpanjem kratkoročnih časovnih razmejitev v poslovnem letu, tako načrtovanim kot uresničenim, ki ga zahteva SRS 12.32 (Ur.l. RS, št. 118/2005, 10/2006 popr., 112/2006 popr., 9/2006, 20/2006, 70/2006, 75/2006, 3/2007, 12/2008). Kratkoročne aktivne časovne razmejitve sicer predstavljajo 0,12 % bilančne vsote, kratkoročnih pasivnih časovnih razmejitev družba ne izkazuje.

Razkritja postavk v izkazu poslovnega izida:

- Ni razkritja ocene glede možne izgube (vrsta možnega pojava, dejavnikov, ki bi lahko vplivali na prihodnji poslovni izid, ocena vrednostno izraženega učinka) ali možnega dobička, ki ga zahtevata SRS 25.19 in SRS 25.20 (Ur.l. RS, št. 118/2005, 10/2006 popr., 112/2006 popr., 9/2006, 20/2006, 70/2006, 75/2006, 3/2007, 12/2008);
- ni razkritij v zvezi z obračunanim in odloženim davkom, ki jih zahteva SRS 19.27 (Ur.l. RS, št. 118/2005, 10/2006 popr., 112/2006 popr., 9/2006, 20/2006, 70/2006, 75/2006, 3/2007, 12/2008).

Razkritja postavk v izkazu denarnih tokov:

- Letno poročilo ne vsebuje nobenih razkritij glede izkaza denarnih tokov.

Druga razkritja:

- Podatki o skupinah oseb
  - Ni razkritja skupnega zneska vseh prejemkov, ki so jih za opravljanje nalog v družbi v poslovnem letu prejele skupine oseb po ZGD-1, oz. razkritja zaslužkov in deležev v razširjenem dobičku, ki pripadajo članom uprave in drugim organom, ki ga zahtevata 18. točka prvega odstavka 69. člena ZGD-1 (Ur.l. RS, št. 42/2006, 60/2006 popr., 26/2007-ZSDU-B, 33/2007-ZSReg-B, 67/2007-ZTFI, 100/2007 popr., 10/2008, 68/2008) in SRS 15.21 (Ur.l. RS, št. 118/2005, 10/2006 popr., 112/2006 popr., 9/2006, 20/2006, 70/2006, 75/2006, 3/2007, 12/2008).
- Razkritja zneskov za revizorja
  - Ni razkritja zneska, porabljenega za revizorja, ki ga zahteva 22. točka prvega odstavka 69. člena ZGD-1 (Ur.l. RS, št. 42/2006, 60/2006 popr., 26/2007-ZSDU-B, 33/2007-ZSReg-B, 67/2007-ZTFI, 100/2007 popr., 10/2008, 68/2008).

Možno je, da bi morala družba v letnih poročilih podati tudi druga obvezna razkritja (npr. znesek v plačilo zapadlih, a še ne udenarjenih finančnih naložb, terjatve, posojila, pa tudi dolgovi do članov uprave in notranjega lastnika), vendar tega na podlagi letnih poročil ni mogoče ugotoviti.

#### **4.2.1.5 Mnenje revizorja računovodskih izkazov**

Analizirala sem mnenja neodvisnega revizorja o računovodskih izkazih izbrane družbe za proučevano obdobje. V obdobju proučevanja je prišlo z računovodskimi izkazi za leto 2008 do menjave revizorja (Poročilo neodvisnega revizorja, ki se nahaja v letnem poročilu 2008, sicer ni podpisano). Menjava revizorja je verjetna posledica menjave lastništva v letu 2008. Revizor je za leta 2004, 2005 in 2006 podal neprilagojeno revizijsko mnenje, za leti 2007 in 2008 pa mnenje s pridržki. Navajam osnovo za mnenje s pridržki in odstavek o poudarjanju zadeve:

#### **Letno poročilo 2008**

##### **Osnova za mnenje s pridržki**

»Družba izkazuje dolgoročna sredstva v višini 25.619.038 EUR, ki so previsoko izkazana za 1.085.197 EUR za znesek sredstev v pridobivanju, ki dejansko ne obstajajo. Družba izkazuje kratkoročne poslovne terjatve v višini 5.921.087 EUR, ki so previsoko izkazane za znesek s strani kupcev izpodbijanih obveznosti v višini 877.598 EUR. Za skupni znesek precenjenosti sredstev je prenizko izkazana čista izguba poslovnega leta, ki ob upoštevanju teh slabitev znaša 4.563.558 EUR.«

## Odstavek o poudarjanju zadeve

»Ne da bi v svojem mnenju izrazili pridržke, opozarjamo na pojasnilo k računovodskim izkazom »REKAPITULACIJA VSEH FINANČNIH OBVEZNOSTI« letnega poročila, da v začetku leta 2009 poteče enoletni moratorij odplačevanja glavnice kredita v višini 6.000.000 EUR. Zaradi insolventnosti je bil [...] vpisan začetek stečajnega postopka.«

### Leto 2007

#### Osnova za mnenje s pridržki

»Kot je pojasnjeno v razkritjih k bilanci stanja ni bila opravljena slabitev dobrega imena iz naslova pripojitev v znesku 295.000 EUR, dodatna slabitev zalog trgovskega blaga do višine 400 tisoč EUR ter popravek vrednosti terjatev do kupcev za 450 tisoč EUR. V primeru upoštevanja teh sprememb bi bila izguba družbe v letu 2007 večja za omenjene zneske.«

Revizor je v osnovi za mnenje s pridržki (letni poročili 2007 in 2008) navedel manjše število nepravilnosti (in nižjih zneskov) glede na nepravilnosti, opredeljene v točki 4.2.1.4. Kot zapisano, opravljena analiza ne predstavlja revizije računovodskih izkazov. Možno je, da so bili revizorju predloženi dokazi, ki utemeljujejo knjigovodsko izkazane vrednosti.

#### 4.2.1.6 Primerjava zaključne in začetne bilance stanja

V Tabeli 18 podajam primerjavo postavk zaključne in začetne bilance stanja. Oblika niti zaključne bilance stanja, niti začetne bilance stanja ni ustrezna – je pa tak prikaz v danem primeru najbolj informativen.

Tabela 18: Primerjava zaključne in začetne bilance stanja izbrane družbe

Postavka	Zaključna bilanca stanja	Začetna bilanca stanja
<b>SREDSTVA</b>	<b>17.887.634</b>	<b>9.277.387</b>
Neopredmetena sredstva	3.250.249	0
Zemljišča, zgradbe	6.412.881	5.725.000
Oprema	1.910.018	920.576
Zaloge	1.905.759	631.811
Terjatve	4.190.038	2.000.000
Denarna sredstva	-6.067	0
Finančne naložbe	187.325	0
Odložene terjatve za davek	30.055	0
Kratkoročne AČR	7.376	0
<b>OBVEZNOSTI DO VIROV SREDSTEV</b>	<b>17.887.634</b>	<b>51.167.952</b>
Kapital	2.002.502	0
Dolgoročne, kratkoročne PČR	117.011	0
Obveznosti	15.768.121	51.167.952
<b>IZGUBA V OTVORITVENI BILANCI (premoženje - obveznosti)</b>	<b>n.a.</b>	<b>-41.890.565</b>

V začetni bilanci je vrednost zemljišč, zgradb in opreme opredeljena kot tržna vrednost, ocenjena s strani sodnega izvedenca in cenilca. Pretežni del vrednosti zalog je opredeljen po dogovorjeni prodajni ceni. Za terjatve ni pojasnila, na kakšen način so bile ovrednotene. Znesek obveznosti predstavlja vsoto prijavljenih terjatev v stečaj.

Glede razlik med zaključno in začetno bilanco stanja stečajni upravitelj v otvoritvenem poročilu piše: »V zaključni bilanci na dan pred začetkom stečajnega postopka stečajnega dolžnika in v bilanci per 31.12.2008 je bilo [...] veliko »nereda« in neurejenih stvari in evidenc [...] Zemljišča in zgradbe so bile bistveno prevrednotene, kar je prikazala cenitev. Veliko je prevrednotenih osnovnih sredstev, veliko evidentiranih sredstev, ki niso nikoli prišla v družbo [...] in že dolgo ni bila narejena dejanska inventura in dokončno urejene evidence. V osnovnih sredstvih je tudi veliko takih, ki so bila pripeljana v družbo kot nova (v poslovnih knjigah) in to dejansko niso, veliko osnovnih sredstev ni bilo nikoli aktiviranih, ker so nekompletna [...]. Vsem dolžnikovim dolžnikom smo poslali opomine z izračunanimi zamudnimi obrestmi. Glavnina se jih ni odzvala – te bomo še enkrat terjali, tisti pa ki so se odzvali in to jih je bilo precejšnje število, je bilo takih, ki so že plačali, pa je bilo napačno knjiženo ali pa so pojasnili, da račune zavračajo iz različnih razlogov (reklamacije blaga, zastarane terjatve itd.) ali pa so jim bili kasneje priznani dobropisi, ki niso bili knjiženi ali bile izvršene kompenzacije z drugimi firmami iz sistema [...]«. Glede zalog izpostavlja, da je veliko zalog nekurantnih (rok trajanja potekel že pred leti).

Če primerjam premoženje, izkazano v zaključni in začetni bilanci stanja, ugotovim, da je premoženje družbe, ugotovljeno v stečaju, 48 % nižje od prikazanega v zaključni bilanci stanja. Razlika vrednostno znaša 8.610.247 EUR. Iz začetne bilance je razvidno, da bi izguba upnikov v stečaju znašala 82 % prijavljenih terjatev (če bi morale biti izplačane tudi vse pogojne terjatve, premoženje pa bi bilo unovčeno po vrednostih iz začetne bilance). Vrednostno to znaša 41.890.565 EUR.

Zanimiva bi bila primerjava z dosedanjim unovčenjem premoženja (sploh glede unovčenja terjatev) po posameznih postavkah sredstev – vendar tega iz rednih poročil ni mogoče ugotoviti (vsaj za vse postavke sredstev ne). Nepremičnine in oprema so bile prodane za skupaj 3.110.000 EUR (skupaj manj kot polovica ocenjene tržne vrednosti), del zalog pa za 551.811 EUR. O unovčenju preostalih zalog (vrednost v otvoritvenem poročilu: 80.000 EUR) in terjatev (vrednost v otvoritvenem poročilu: 2.000.000 EUR) ni podatkov.

#### **4.2.1.7 Povzetek**

Analizirala sem računovodenje in računovodsko poročanje izbrane neimenovane družbe za zadnjih 5 let pred začetkom stečajnega postopka nad družbo.

Pri pregledu sprememb računovodskih usmeritev v proučevanem obdobju nisem ugotovila, da bi družba opravila kakšno spremembo. Glede na pomanjkljivost razkritij oz. nerazkritje uporabljenih računovodskih usmeritev je sicer teoretično možno, da je družba katero od računovodskih usmeritev v proučevanem obdobju zamenjala.

Na podlagi dokumentacije, podatkov in letnih poročil so bila v javno objavljenih računovodskih izkazih ugotovljena naslednja odstopanja računovodenja in računovodskega poročanja od načel in pravil računovodskega okvira:

- blagovne znamke v pridobivanju: izkazovanje neobstoječega sredstva oz. sredstva, iz katerega ni bilo pričakovati bodočih koristi;
- dobro ime: izkazovanje dobrega imena po previsoki vrednosti oz. neutemeljeno izkazovanje dobrega imena;
- zemljišča in zgradbe: izkazana po previsoko okrepljenih vrednostih (okrepitev po modelu prevrednotenja);
- opredmetena osnovna sredstva v pridobivanju: izkazovanje neobstojećih in neuporabnih sredstev;
- zaloge: izkazovanje neprodajljive zaloge (zaloge s pretečenim rokom);
- kratkoročne finančne naložbe: izkazovanje danih posojil, za katere je obstajal dvom o izterljivosti (posojila v tožbah) po previsokih vrednostih;
- kratkoročne poslovne terjatve do kupcev: izkazovanje terjatev, za katere je obstajal dvom o njihovi izterljivosti po previsokih vrednostih.

Okrepitev zemljišč in zgradb ter evidentiranje (večine) knjigovodske vrednosti dobrega imena sta bili opravljeni v računovodskih izkazih predzadnjega končanega leta pred začetkom stečaja nad družbo. Obe knjižbi sta imeli vrednostno pomemben vpliv na računovodske izkaze. Za preostale nepravilnosti zaradi številnih pripojitev ni mogoče ugotoviti, kdaj je bila prevara izvedena (možnost pripojitve nepravilnosti).

Obstaja verjetnost, da so v računovodskih izkazih družbe poleg navedenih tudi druge nepravilnosti, ki pa niso bile odkrite – predvsem v letih 2004, 2005 in 2006. Za navedeno obdobje namreč, razen letnih poročil, nimam dodatne dokumentacije. V letih 2004 in 2005 se je družba uvrščala med male družbe, zaradi česar je bila tudi zavezana k ožjemu naboru razkritij k računovodskim izkazom.

Če bi družba 31. 12. 2007 slabila dobro ime in blagovno znamko v pridobivanju v celoti (skupaj 3.284.266 EUR), opredmetena osnovna sredstva v pridobivanju za knjigovodsko vrednost nedelujočih in podvojenih sredstev (863.798 EUR), znesek posojil v tožbah, ki do začetka stečajnega postopka ni bil vrnjen (184.224 EUR), zaloge s pretečenim rokom uporabe, zmanjšanim za popravek zalog, oblikovan v letu 2007 (861.331 EUR), in terjatve do kupcev, ki niso bile plačane do začetka stečajnega postopka, zmanjšane za oblikovani popravek vrednosti (1.912.174 EUR), bi bila izguba tekočega leta višja za 7.105.795 EUR, kapital družbe pa bi 31. 12. 2007 znašal 405.566 EUR. Pri tem nisem upoštevala oslabitve zemljišč in zgradb, saj cenitev po stanju 31. 12. 2007 ni bila izdelana. Družba bi bila 31. 12. 2007 insolventna po 2. točki tretjega odstavka 14. člena ZFPPIPP. Izguba tekočega leta (7.166.119 EUR) bi skupaj s prenesenimi izgubami (0,00 EUR) dosegla polovico osnovnega kapitala (66.767 EUR), in te izgube ne bi bilo mogoče pokriti v breme prenesenega dobička ali rezerv (2.075.973 EUR). Kot

razvidno, pa bi bilo mogoče družbo opredeliti kot insolventno že, če bi njena izguba dosegla zgolj 2.075.974 EUR.

Pri pregledu razkritij sem ugotovila, da v letnih poročilih družbe obstajajo pomembne pomanjkljivosti (ali neobstoje) razkritij računovodskega merjenja (podlag za merjenje, metod vrednotenja in odpisovanja postavk v računovodskih izkazih, sprejetih računovodskih usmeritev). Manjkajo tudi številna druga pomembna razkritja.

V proučevanem obdobju je prišlo do menjave revizorja računovodskih izkazov, kar pa je verjetna posledica menjave lastništva v letu 2008. Revizor je za leta 2004, 2005 in 2006 podal neprilagojeno mnenje, za leti 2007 in 2008 pa mnenje s pridržki.

Če primerjam premoženje, izkazano v zaključni in začetni bilanci stanja, ugotovim, da je premoženje družbe, ugotovljeno v stečaju, 48 % nižje od prikazanega v zaključni bilanci stanja. Razlika vrednostno znaša 8.610.247 EUR. Iz začetne bilance je razvidno, da bo izguba upnikov v stečaju znašala 82 % prijavljenih terjatev oz. 41.890.565 EUR (če bi morale biti izplačane tudi vse pogojne terjatve, premoženje pa bi bilo unovčeno po vrednostih iz začetne bilance stanja).

Morda se bralcu zdi podani primer pretiran. Tolikšen obseg nepravilnosti res težko odkrijemo pri vsaki družbi. K odkritju nepravilnosti v tem primeru je pripomoglo: 1) v obdobju proučevanja je prišlo do spremembe lastništva – novi lastniki so opozorili na določene napake v računovodskih izkazih preteklih let; 2) v letu 2007 je družba sama razkrila določene nepravilnosti v računovodenju (to sicer ni v navadi – nepravilnosti se raje prikrivajo); 3) običajno bralec nima na voljo podporne dokumentacije, poročil skrbnih pregledov in drugih poročil, ki sem jih imela v tem primeru. Iz izkušenj, ki sem jih pridobila pri opravljanju pregledov izpodbojnih dejanj, lahko trdim, da se le redko dogodi, da je računovodenje družbe pred stečajem popolnoma v skladu z načeli in pravili računovodskega okvira. Navadno se računovodi tako, da se izkaže pozitiven kapital v bilanci stanja (oz. prikrije insolventnost).

## **5 POSLEDICE IN VZROKI NEUSTREZNEGA RAČUNOVODSKEGA POROČANJA**

### **5.1 Posledice neustreznega računovodskega poročanja**

#### **5.1.1 Posledice za upnike**

Ob neustreznem računovodskem poročanju upniki (dobavitelji, posojilodajalci, država, zaposleni) nimajo ustreznih informacij o stanju premoženja družbe (na podlagi katerega naj bi bili poplačani). S tem so tudi odločitve (nadaljnje poslovanje z družbo, zagotovitev dodatnih zavarovanj svojih terjatev idr.), ki se na podlagi teh informacij sprejemajo, drugačne, kot bi bile ob razkritju resničnega in poštenega stanja ter uspešnosti poročajoče družbe.



COSO (2010, str. 6) trdi, da je bil nad številnimi proučevanimi družbami, ki so uporabljale prevarantsko računovodsko poročanje, začet stečajni postopek. Ob insolventnem postopku nad družbo upniki utrpijo neposredno škodo v vrednosti terjatev, ki niso poplačane v postopku. Kot ugotovljeno v točki 4.1.3 tega magistrskega dela, povprečna izguba upnikov v stečajih slovenskih družb, katerih računovodski izkazi so bili revidirani in nad katerimi je bil stečajni postopek začet v obdobju od leta 2010 do vključno 2012, znaša 62 % prijavljenih in priznanih terjatev. Izračun izgube sicer upošteva, da bodo poplačane tudi vse prijavljene pogojne terjatve, premoženje pa bo unovčeno v vrednosti, kot je ovrednoteno v začetni bilanci – dejanska izguba se bo tako nekoliko razlikovala. Vrednostno celotna izguba za analizirane družbe znaša 1.735.910.219 EUR. Pri insolventnih družbah, ki z neustreznim računovodskim poročanjem odlagajo začetek stečajnega postopka, se pogosto dogodi, da ne izplačujejo osebnih dohodkov (ali jih izplačujejo z veliko zamudo), imajo odloženo plačilo davkov ali le-teh sploh ne plačujejo. Neporavnavna obveznosti do upnikov pravnih oseb lahko povzroči tudi, da postanejo upniki z večjo izpostavljenostjo do dolžnika zaradi neplačila insolventni (Žnidaršič Kranjc, 1993, str. 75).

Če je neustrezno računovodsko poročanje posledica odločitve o odložitvi stečajnega postopka in se stečaj odlaga dlje časa, se škoda za upnike veča, saj (Žnidaršič Kranjc, 1993, str. 74-75):

- se premoženje dolžnika, ki bi ga bilo mogoče razdeliti upnikom, s poslovanjem nadalje znižuje;
- se dolžnik lahko dodatno zadolži;
- lastnik in poslovodstvo lahko razpolagata s sredstvi na način, ki je v škodo upnikov (lastniki zmanjšajo ali popolnoma umaknejo svoja sredstva iz družbe, zavarujejo svoje terjatve oz. se poplačajo celo v večjem obsegu, kot je obseg njihovih dejanskih terjatev do družbe);
- se določeni upniki (upniki z večjo močjo, ki imajo informacije o dejanskem ekonomsko-finančnem stanju dolžnika) poplačajo na škodo drugih upnikov (zmanjšanje terjatev do dolžnika, pridobitev dodatnih zavarovanj terjatev).

### **5.1.2 Posledice za delničarje**

Ob neustreznem računovodskem poročanju delničarji nimajo ustreznih informacij o družbi. S tem so tudi odločitve glede njihovih vložkov v družbo, ki se na podlagi teh informacij sprejemajo, drugačne, kot bi bile ob razkritju resničnega in poštenega stanja ter uspešnosti poročajoče družbe. COSO (2010, str. 6) navaja, da je cena delnice družb, o katerih je bila objavljena novica o domnevni prevari, v dveh dneh okrog dneva objave v povprečju upadla za abnormalnih 16,7 %, v 47 % primerov pa so družbe morale umakniti svoje vrednostne papirje z borz.

Ob začetku stečajnega postopka nad poročajočo družbo se delnice, ki jih je izdal stečajni dolžnik, razveljavijo in izbrišejo z začetkom stečajnega postopka (ZFPPIPP, Ur.l. RS, št. 63/2013-UPB7). Terjatve se poplačajo iz morebitnega ostanka stečajne mase po poplačilu vseh preostalih upnikov – delničarji tako navadno izgubijo celoten vložek v družbo.

### **5.1.3 Vpliv na kredibilnost računovodskega poročanja**

Uporabniki računovodskih poročil zaradi prevarantskega računovodskega poročanja vse manj zaupajo, da računovodski izkazi prikazujejo resničen in pošten prikaz stanja in uspešnosti družbe. Neustrezno računovodsko poročanje je izredno slabo za računovodsko stroko, saj znižuje njen ugled, kredibilnost.

## **5.2 Dejavniki, ki dopuščajo neustrezno računovodenje in računovodsko poročanje**

### **5.2.1 Računovodski okvir**

Računovodski standardi dopuščajo določen maneverski prostor pri pripravi računovodskih izkazov (vrsta dopustnih alternativ, možnosti oblikovanja ocen idr.). S tem naj bi se zagotovilo, da bi bile podane informacije čim boljši odsev (resnični in pošteni prikaz) dejanskega stanja in uspešnosti. Na drugi strani družbe dovoljeno fleksibilnost izkoriščajo za prikaz ciljnih višin gospodarskih kategorij v računovodskih izkazih.

Računovodski okvir nedvomno predstavlja dejavnik, ki omogoča prevarantsko računovodsko poročanje. Nekateri (npr. Palepu et al., 2007, str. 8) so mnenja, da bi prevarantsko računovodsko poročanje lahko onemogočili z uvedbo uniformiranih računovodskih standardov, ki bi temeljili na trdnih pravilih. Vendar bi povečano poenotenje računovodenja na drugi strani onemogočilo tudi računovodski prikaz edinstvenosti delovanja posamezne družbe. Ker računovodski izkazi ne bi zmogli prikazati realnosti, ki naj bi se sicer skušala prikazati, bi bili s tega vidika preveč rigidni in nefunkcionalni. Uporaba pravil, ki bi popolnoma preprečila kakršnikoli vpliv posloводства na računovodske izkaze, tako ni optimalna.

Prevarantsko računovodsko poročanje se sicer dogaja tudi v računovodskih okvirih, ki temeljijo na pravilih (npr. Ameriška splošno sprejeta načela računovodskega poročanja, angl. *Generally accepted accounting principles (United States) – U.S. GAAP*). Študija, ki sta jo opravila Nisbett in Sheikh (2007, str. 10-11), ugotavlja, da je v računovodskih okvirih, ki temeljijo na pravilih, prevarantsko računovodsko poročanje celo pogostejše.

Prevarantsko računovodsko poročanje tako predstavlja ceno, ki jo je treba plačati, da se omogočijo pogoji za pripravo računovodskih izkazov, ki bodo podali odsev dejanskega stanja in uspešnosti poročajočih družb.

### **5.2.2 Zakonodaja in nadzor nad računovodskim poročanjem**

Številne študije pričajo, da je kakovost računovodskega poročanja pomembno odvisna tudi od pravnega okolja in učinkovitosti zaščite vlagateljev (Slapničar, 2011, str. 20). Palepu et al. (2007, str. 8) menijo, da imajo grožnje s sodnimi postopki, kaznimi ugodne učinke na ustreznost računovodskega poročanja.

Posebne organe, ki bi nadzorovali kakovost računovodskega poročanja in na podlagi opravljenega dela izrekli ukrepe, v Sloveniji nimamo. Nadzor nad kakovostjo računovodskega poročanja se izvaja posredno prek pregleda dela revizorjev računovodskih izkazov, ki ga opravljata Slovenski inštitut za revizijo in Agencija za javni nadzor nad revidiranjem. Z zaostrenim nadzorom in sankcijami nad revizorji naj bi se izboljšala tudi kakovost računovodskega poročanja. Nad računovodskim poročanjem družb, ki niso revidirane, pa nadzora ni. V tujini imajo mnoge države posebne javne izvršilne organe, ki bodisi samostojno bodisi na podlagi pritožb izvajajo preglede skladnosti računovodskega poročanja z računovodskimi standardi ter ob neskladju ustrezno ukrepajo s sankcijami za vpletene družbe in posameznike. Taki organi so npr. SEC v ZDA, AMF (fr. *Autorité des marchés financiers*) v Franciji, DPR (de. *Deutsche Prüfstelle für Rechnungslegung*) v Nemčiji, CONSOB (it. *Commissione Nazionale per le Società e la Borsa*) v Italiji in druge (Palepu et al., 2007, str. 91-92). Zaradi visokih stroškov se sicer tudi v tujini pregled navadno opravi zgolj ob visoki verjetnosti uspeha (Brennan & McGrath, 2007, str. 7). Kazni in sankcije za kršitelje so različne (prepoved nastopa vodstvenega položaja v javni družbi, civilne kazni, povrnitev zneskov, ki so jih udeleženi pridobili s prevaro, idr.).

Pomanjkanje nadzora nad računovodskim poročanjem družb v Sloveniji gotovo predstavlja enega najpomembnejših dejavnikov, ki omogoča prevarantsko računovodsko poročanje. Slapničarjeva (2011, str. 19) kot smiseln ukrep, ki bi v Sloveniji zagotovil povečan nadzor nad računovodskim poročanjem, predlaga, da bi lahko organ, ki odloča o prekrških v Sloveniji, postala Agencija za javni nadzor nad revidiranjem. V postopkih, v katerih obravnava delo revizorjev, se namreč seznanijo tudi s primeri neustreznega računovodskega poročanja revidiranih družb. Predlaga, da bi Agencija za javni nadzor nad revidiranjem izdala družbi ukrep o javnem razkritju neustreznega računovodskega poročanja. Agencija za javni nadzor nad revidiranjem in Slovenski inštitut za revizijo sta sicer po Kazenskem zakoniku (Ur.l. RS, št. 50/2012-UPB2, 63/2013; Odl.US: U-I-134/11-16) kot uradni osebi obvezani tudi k vložitvi kazenskih ovadb. Možna bi bila tudi uvedba dodatnega nadzora, vendar bi le-ta povzročala dodatne stroške.

Slovenska zakonodaja v ZGD-1, Zakonu o trgu finančnih instrumentov, Kazenskem zakoniku in morda še kakšnem drugem zakonu, katerega vsebina mi ni v tolikšni meri poznana, določa kazni za neustrezno računovodsko poročanje. Slapničarjeva (2011, str. 19) meni, da Zakon o trgu finančnih instrumentov in ZGD-1 ne vsebujeta dovolj učinkovitih kazenskih določb v zvezi z nespoštovanjem računovodskih standardov oz. ne predstavljata dovolj učinkovitega mehanizma uveljavljanja računovodskega poročanja po MSRP. Zakonodajalec bi moral po njenem mnenju predvideti bolj odvračajoče kazni za računovodenje v nasprotju z računovodskimi standardi. Slapničarjeva (2011, str. 20) glede učinkovitosti sodišč in presojanja sporov zaradi računovodskega poročanja v Sloveniji izpostavlja naslednje probleme:

- sodišča nimajo dovolj znanja o sporih, ki nastanejo zaradi računovodskega poročanja;
- diskrecijski in na načelih temelječi računovodski standardi se krešejo z rigidnim rimskim pravnim sistemom; tako je na sodišču težko dokazati, da je npr. ena računovodska metoda primernejša kot druga;

- dokazovanje škode je vezano na končane insolventne postopke, ki pogosto trajajo več let.

### 5.2.3 Zunanja revizija računovodskih izkazov

Namen revizije računovodskih izkazov je povečati stopnjo zaupanja predvidenih uporabnikov v računovodske izkaze. To se doseže z mnenjem revizorja o tem, ali so računovodski izkazi v vseh pomembnih pogledih sestavljeni po računovodskem okviru. MSR zahtevajo, da revizor kot podlago za svoje mnenje pridobi sprejemljivo zagotovilo, da računovodski izkazi kot celota ne vsebujejo pomembno napačne navedbe zaradi prevare ali napake. Sprejemljivo zagotovilo je visoka raven zagotovila, vendar pa ni absolutna raven zagotovila, ker ima vsaka revizija tudi naravne omejitve (Odbor za mednarodne standarde revidiranja in dajanja zagotovil, 2009a, str. 4-5).

Revizor je odgovoren za oblikovanje in izražanje svojega mnenja o računovodskih izkazih. Delovati mora v najširšem družbenem interesu, saj se na podlagi njegovega mnenja odloča vrsta uporabnikov. Za nekatere izmed njih predstavlja revizorjevo poročilo celo edini vir informacij. Revizorjeva odgovornost je tako praktično neskončna (Odar, b.l.).

Dejavnost revidiranja je regulirana in nadzirana, da bi se zagotovilo njeno delovanje v javnem interesu. Nadzor nad revidiranjem ureja Zakon o revidiranju (Ur.l. RS, št. 65/2008, 63/2013-ZS-K, v nadaljevanju ZRev-2), s katerim se v pravni red Slovenije prenaša Direktiva 2006/43/ES Evropskega parlamenta in Sveta. ZRev-2 podeljuje pristojnost nadzora nad revizorji Agenciji za javni nadzor nad revidiranjem in Slovenskemu inštitutu za revizijo.

Kakovost revidiranja oz. revizorjevo ravnanje v tej zvezi določajo tudi Kodeks etike za računovodske strokovnjake, Kodeks poklicne etike zunanjih revizorjev, MSR 200 – Obvladovanje kakovosti revizije računovodskih izkazov, Mednarodni standard obvladovanja kakovosti 1 (MSOK 1) – Obvladovanje kakovosti v podjetjih, ki opravljajo revizije in preiskave računovodskih izkazov ter posle dajanja drugih zagotovil in sorodnih storitev.

Revizor omogoča prevarantsko računovodsko poročanje, če (namerno ali nenamerno) spregleda pomembno napačno navedbo zaradi prevare v računovodskih izkazih. Razlog, zaradi katerega lahko pride do nenamerne spregleda pomembne napačne navedbe zaradi prevare, so naravne omejitve zunanje revizije računovodskih izkazov. Prevara namreč lahko vključuje dovršene in skrbno organizirane načine prikrivanja, kot so ponarejanje, preišljena opustitev knjiženja poslov ali namerno napačna predstavitev revizorju (Odbor za mednarodne standarde revidiranja in dajanja zagotovil, 2009a, str. 6). Nenamerni spregled bi lahko nastal tudi ob površnem izvajanju revizije, denimo zaradi pritiskov zaradi kratkega roka izvedbe posla, slabe organizacije dela ali prenizkega plačila, da bi se izplačalo opraviti obsežnejši pregled (Erbida Golob, 1997; Bajuk Mušič, 2012). Bajuk Mušičeva (2012) v zvezi s tem izpostavlja, da posloводства v Sloveniji navadno izberejo revizorja, ki ponudi najnižjo ceno (in ne povzroča problemov). Glede na postavljeno ceno revizor določi obseg revizije oz. skuša narediti kar čim več v čim krajšem času. Pravi tudi, da je poklic revizorja v Sloveniji podcenjen (cene revizijskih storitev so občutno

nižje kot v zahodni Evropi). Zaradi razkritja zneska, porabljenega za revizorja, v letnih poročilih pa se cene revizijskih storitev še znižujejo (upoštevanje cene revizije predhodnega leta pri pripravi ponudbe).

Razlogi, zaradi katerih lahko pride do namernega spregleda pomembne napačne navedbe zaradi prevare, se kažejo predvsem v kompromisni etiki zaradi finančnih in drugih interesov, konkurence, želje po preživetju, neetičnega vedenja drugih družb, domačnosti, zastraševanja (Erbida Golob, 1997; Bajuk Mušič, 2012). Bajuk Mušičeva (2012) pravi, da so v Sloveniji mnogi revizorji in revizijske hiše upravam naklonjeni, ker si morajo zagotoviti posel. Opozarja tudi na problem domačnosti, kot posledico dolgoletnega sodelovanja. Pravi tudi, da uprave revizorje, ki opozarjajo na probleme, v naslednjem letu zamenjajo, zaradi česar so kompromisi revizorjev še večji.

Namerni spregled pomembne napačne navedbe zaradi prevare v končni fazi omogočajo premile sankcije in kazni za kršitve. Sankcije se sicer izvajajo – iz registra pooblaščenih revizorjev na spletni strani Slovenskega inštituta za revizijo izhaja, da jih je od 194 trenutno (29. 9. 2013) vpisanih pooblaščenih revizorjev 15 prejelo opomin, 6 pa odredbo za odpravo kršitev. V obdobju 2003–2012 je Slovenski inštitut za revizijo na podlagi ZRev-1 odvzel dovoljenje 1 pooblaščenemu revizorju, Agencija za javni nadzor nad revidiranjem pa je doslej izrekla 1 pogojni odvzem dovoljenja in 1 odvzem dovoljenja. Izrečenih opominov in odredb pooblaščenim revizorjem o odpravi kršitev je bilo v navedenem obdobju skupaj 61 (Agencija za javni nadzor nad revidiranjem, 2011, 2012, 2013; Duhovnik, 2009). Slapničarjeva (2010) pravi, da sankcionirani revizorji pogosto vložijo pravdne postopke, ki nato trajajo več let. Na podlagi 152. člena ZRev-2 (Ur.l. RS, št. 65/2008, 63/2013-ZS-K) Slovenski inštitut za revizijo po pravnomočnosti odločbe o odvzemu dovoljenja oz. izreku opomina javno objavi povzetek odločbe na svojih spletnih straneh.

Vprašanje je, v kolikšni meri izrek ukrepa (razen odvzema licence) vpliva na ugled revizorja in obseg njegovih poslov. Menim, da večji del javnosti, ki bi jo morale objave ukrepov zanimati (uprave, nadzorni sveti idr.), za ukrepe nad revizorji sploh ne izve in tako kljub temu povprašuje po njih. O dodeljevanju glob po ZRev-2 sicer nimam podatka, v kolikšni meri se izvaja, so pa višine teh glob po moji oceni razmeroma nizke. Slapničarjeva (2011, str. 15-16) v zvezi s kaznimi za revizorje predlaga, da bi se uvedle tako visoke denarne kazni, da bi revizorje že njihovo poznavanje odvrčalo od vsakršnih neprimernih ravnanj. Glede sankcij poudarja potrebo po objavi vseh izrečenih ukrepov na spletnih straneh Agencije za javni nadzor nad revidiranjem, saj bi to pripomoglo k boljši obveščenosti javnosti.

Slovenski inštitut za revizijo za obdobje 1993–2008 ne razpolaga z informacijami, da bi bila proti kateri izmed revizijskih družb vložena tožba (Skitek, 2009, str. 23). Tudi Bajuk Mušičeva (2012) v članku navaja, da v Sloveniji ni znanih primerov tožb revizorjev, ki bi odvrčale revizorje od neprimernega ravnanja. Nekateri uporabniki računovodskih izkazov so sicer sprožili postopek pri Agenciji za javni nadzor nad revidiranjem, na podlagi katerega so bili izrečeni ustrezni ukrepi. Za primerjavo gre v tujini (npr. ZDA) za tožbe v zelo visokih zneskih, revizor pa

gre lahko tudi v zapor (Bajuk Mušič, 2012). Slapničarjeva (2011, str. 19) meni, da bi se morale odškodninske tožbe revizorjev tudi v Sloveniji uveljaviti kot disciplinski ukrep trga.

#### **5.2.4 Ocenjevalci vrednosti**

Prevarantsko računovodsko poročanje omogočajo tudi pooblaščenim ocenjevalcem vrednosti, ki ocenijo določeno sredstvo (nepremičnine, premično premoženje, deleže v družbah idr.) na vrednost, ki jo poslovodstvo želi v svojih računovodskih izkazih prikazati. Ker revizorji nimajo ne tolikšnega znanja s področja ocenjevanja vrednosti družb kot tudi ne razlogov, da bi dvomili o delu pooblaščenih ocenjevalcev, so tako ocenjene vrednosti predstavljene v zaključnih računovodskih izkazih družbe kljub temu, da z njimi vrednost ocenjenega sredstva ni resnično in pošteno prikazana.

Razlogi za takšne ocene vrednosti se gotovo kažejo v finančnih in morebitnih drugih koristih. Slapničarjeva (2011, str. 16) omenja tudi pomanjkljivosti nadzora nad pooblaščenimi ocenjevalci vrednosti v Sloveniji. Povsem verjetno sicer je, da so takšne ocene vrednosti z vidika pravil stroke ocenjevalcev vrednosti povsem ustrezne.

#### **5.2.5 Računovodja**

Z obdelavo v bilančnem obdobju zabeleženih poslovnih dogodkov ter upoštevajoč ocene in presoje poslovodstva računovodstvo pripravi računovodske izkaze. Po Kodeksu etike za računovodske strokovnjake (Odbor za mednarodne standarde etike za računovodske strokovnjake, 2010, str. 14) računovodja ne sme biti udeležen pri poročilih, izkazih ali drugih informacijah, če je prepričan, da informacija vsebuje napačne ali zavajajoče navedbe. Za ta primer Kodeks etike za računovodske strokovnjake (Odbor za mednarodne standarde etike za računovodske strokovnjake, 2010, str. 159) svetuje, naj računovodja poišče pravni nasvet glede tega, koga o nepravilnosti obvestiti.

Strokovno-etično odgovornost v Sloveniji opredeljujeta Kodeks poklicne etike računovodje, ki ga je izdal Slovenski inštitut za revizijo, in Kodeks etike za računovodske strokovnjake, ki ga je izdala Mednarodna zveza računovodskih strokovnjakov – IFAC. Formalnoppravno odgovornost računovodje opredeljujejo ustrezni zakoni. Računovodja je odgovoren predvsem do stroke in poklica, javnosti, družbe ter sodelavcev.

Ob slabi strokovni usposobljenosti računovodij obstaja možnost, da ti nevede dopuščajo prevarantsko računovodsko poročanje. Poklic računovodje v krovni evropski zakonodaji ni reguliran – regulacija je prepuščena odločitvi posamezne države članice. Slovenija poklica računovodje ni regulirala. Evropska in slovenska zakonodaja tako ne postavljata nobenih posebnih zahtev glede strokovne usposobljenosti oseb, odgovornih za pripravo računovodskih izkazov, zato lahko računovodska opravila v Sloveniji opravlja praktično vsakdo (Zaman Groff, 2009, str. 271-272). Pričakovati bi bilo, da bi se z regulacijo poklica (opredelitev zahtevane formalne izobrazbe, potrebnih strokovnih izkušenj, nazivov idr.) ter s tem krepitvijo strokovne usposobljenosti računovodij povečala tudi kakovost računovodskih izkazov. Mayr (2011) meni,

da bi bilo treba izobraževati vrhunske poslovodne računovodje, ki bi svoje znanje dokazovali z ustreznimi licencami (v tujini najbolj znani CMA in CIMA). Znanje in visoke etične vrednote, ki naj bi jih imeli licencirani strokovnjaki, naj bi po njegovem mnenju zagotavljali ustrezno in etično ravnanje.

Računovodja je v družbi lahko tudi pod pritiskom, da pripravlja zavajajoče računovodske izkaze in druga poročila (ali je drugače povezan z njimi). Pritisk lahko prihaja od nadzornika, poslovodje, člana uprave ali drugega posameznika v družbi (Odbor za mednarodne standarde etike za računovodske strokovnjake, 2010, str. 156). Pri tem računovodja iz strahu pred grožnjami ne ravna nepristransko (spreminja svoje mnenje zaradi nedovoljenega vpliva drugih). Po Kodeksu etike za računovodske strokovnjake (Odbor za mednarodne standarde etike za računovodske strokovnjake, 2010, str. 154) primera okoliščin, ki lahko ustvarita nevarnost ustrahovanja, predstavljata grožnja odpusta ali zamenjave (lahko tudi člana njegove ožje ali najožje družine) in gospodovalna osebnost, ki poskuša vplivati na proces odločanja.

Mayr (2011) meni, da bi moral računovodja vedeti, da za svoje ravnanje ne bo kaznovan. S tem bi bilo pričakovati, da ne bo sodeloval pri nedovoljenih dejanjih in bo o njih obveščal lastnike.

Do prevarantskega računovodskega poročanja lahko pride tudi zaradi koristoljubja, pri čemer računovodja zaradi finančnih ali drugih koristi ne ravna nepristransko. Po Kodeksu etike za računovodske strokovnjake (Odbor za mednarodne standarde etike za računovodske strokovnjake, 2010, str. 153) primeri okoliščin, ki lahko ustvarijo nevarnost koristoljubja, predstavljajo:

- finančni deleži, posojila ali jamstva;
- sodelovanje v dogovorih o stimulativnem plačilu;
- neprimerna osebna uporaba sredstev družbe;
- skrbi v zvezi z varnostjo zaposlitve;
- komercialni pritiski od zunaj, ne iz družbe.

Tudi Thomadakis (2009, str. 1-2) meni, da je kakovost računovodenja družb v praksi odvisna od zasebnih, in ne javnih interesov. Uspešnost delovanja funkcije računovodstva se namreč meri glede na to, kaj proizvede. Ko je, denimo, treba pridobiti dodatne vire financiranja, so računovodje tisti, ki predložijo podatke o premoženju, dajejo osnovo za delitev dobička idr.

Menim, da sodelovanje računovodij pri prevarantskem računovodskem poročanju škodi ugledu računovodje (in stroke kot celote) ter bi se ga moral računovodja že iz lastnih interesov (prihodnje zaposlitve) strogo izogibati.

## **5.2.6 Poslovodstvo**

Poslovodstvo nosi odgovornost tako za pripravo in predstavitev računovodskih izkazov (IASC, 1989) kot tudi za preprečevanje in odkrivanje prevar (Odbor za mednarodne standarde revidiranja in dajanja zagotovil, 2009a, str. 5). Na drugi strani je prav poslovodstvo tisto, ki

prevarantsko računovodsko poročanje izvaja (ali ga delegira računovodski službi). Ima namreč motiv in možnosti za njegovo izvedbo. Poslovodstvo tako predstavlja pomemben dejavnik prevarantskega računovodskega poročanja.

Poslovodstvo z etičnega vidika zavezuje Kodeks poklicne etike za računovodske strokovnjake (del C – računovodski strokovnjak v podjetju), s čimer zanj veljajo enaka pravila kot za računovodsko službo družbe. Stanovsko združenje managerjev Slovenije je izdalo Kodeks etike Združenja Manager (Združenje Manager, b.l.), v katerem, z izjemo omembe pravočasnega in transparentnega obveščanja lastnikov ter javnosti, ni nobenih zahtev glede etičnosti računovodskega poročanja. Formalnopravno odgovornost poslovodstva opredeljujejo ustrezni zakoni.

Skoraj nemogoče je verjeti, da bi bila lahko etika in morala poslovodstev tako visoko, da bi sama po sebi zagotavljala ustrezno računovodsko poročanje. Posledično so potrebni nadzor ter ustrezne kazni in sankcije za kršitelje. Nimam informacij, da bi bila zoper poslovodstvo v Sloveniji vložena kakšna tožba zaradi prevarantskega računovodskega poročanja. Glede na to, da mediji o tem ne poročajo, verjetno niso številne. Predvidevam, da to pomembno vpliva na odločitev poslovodstev glede uporabe prevarantskega računovodskega poročanja.

Za primerjavo navajam ukrepe zoper poslovodstva, ki so se posluževala prevarantskega računovodskega poročanja za družbe, ki jih je v svoji raziskavi obravnaval COSO (2010, str. 6). In sicer je SEC v skoraj polovici primerov (47 %) preprečil poslovodstvu, ki je bilo udeleženo v prevari, nastop vodstvenega položaja v drugi javni delniški družbi. Civilne kazni so bile dosojene v 65 % primerov; v 43 % primerov pa so morali vpleteni povrniti znesek, ki so ga pridobili z udeležbo v prevari. Povprečna civilna kazen, ki jo je dodelil SEC, je znašala 12,4 milijona dolarjev; povprečno povračilo pa 18,1 milijona dolarjev. Mediana kazni je znašala 100.000 dolarjev, mediana povračila pa 195.000 dolarjev. Vrhovno poslovodstvo je v več kot 80 % primerov zapustilo družbo v dveh letih od objave zadnjega AAER, povezanega s prevaro.

### **5.2.7 Družbeniki, nadzorni svet, revizijska komisija in notranja revizija**

V družbi z omejeno odgovornostjo imajo družbeniki (pogosto imajo tudi funkcijo direktorja družbe) navadno osrednjo vlogo pri prevarantskem računovodskem poročanju, saj imajo od njega neposredne koristi. Ob finančnih težavah se s prevarantskim računovodskim poročanjem odlaga začetek stečajnega postopka oz. pridobiva čas, v katerem družbeniki pogosto družbo na različne načine izčrpajo. Ta dejanja so navadno nedovoljena po ZFPPIPP, zaradi česar družbe odlagajo vlogo za začetek stečajnega postopka približno eno leto po opravljenih nedovoljenih dejanjih. Po tem času opravljenih dejanj namreč ni mogoče več opredeliti kot domnevno izpodbojnih in na sodišču uveljavljati zahteve za razveljavitev njihovih učinkov. Predvidevam, da tudi na odločitev družbenikov glede uporabe prevarantskega računovodskega poročanja pomembno vpliva obveščenost o tožbah zoper kršitelje ter izvršenih sankcijah in kaznih.



V delniških družbah (dvtirni sistem) se oblikuje nadzorni svet, ki ima po ZGD-1 (Ur.l. RS, št. 65/2009-UPB3, 83/2009 Odl.US: U-I-165/08-10, Up-1772/08-14, Up-379/09-8, 33/2011, 91/2011, 100/2011 Skl.US: U-I-311/11-5, 32/2012, 57/2012, 44/2013 Odl.US: U-I-311/11-16, 82/2013) med drugim pristojnost, da pregleduje in preverja knjige in dokumentacijo družbe. V zvezi z letnim poročilom je njegova pristojnost tudi preveriti sestavljeno letno poročilo in na podlagi preveritve sestaviti pisno poročilo za skupščino. ZGD-1 ne določa meril glede strokovne usposobljenosti članov nadzornega sveta. Nadzorni svet lahko omogoča prevarantsko računovodsko poročanje prek pomanjkljivega nadzora vodenja poslov družbe in njenega poročanja. Pri tem se problemi navadno kažejo v pomanjkanju znanja o financah in računovodstvu, imenovanju članov nadzornega sveta po poznanstvih, domačnosti nadzornih svetov in uprav ter slabem plačilu glede na odgovornost, ki jo člani nadzornih svetov sprejemajo (Slapničar, 2011; Morozov, 2010). Bajuk Mušičeva (2012) pravi, da v Sloveniji ni znanih primerov tožb nadzornih svetov, ki bi člane nadzornih svetov spodbujale k skrbnemu opravljanju njihovega dela. Slapničarjeva (2011, str. 20) meni, da bi se morali nadzorniki neprestano izobraževati na področju računovodstva in financ ter z znanjem preprečiti prevarantsko računovodsko poročanje. Nekdanji prvi mož Deutsche Bank Rolf Breuer (Ko nadzorniki nimajo pojma, kaj se dogaja, 2013) pa meni, da bi morali delo nadzornih svetov preverjati, najbolje pa bi bilo, da bi to delo opravljali poklicni svetovalci oz. poklicni nadzorniki.

Javne delniške družbe so po ZGD-1 (Ur.l. RS, št. 65/2009-UPB3, 83/2009 Odl.US: U-I-165/08-10, Up-1772/08-14, Up-379/09-8, 33/2011, 91/2011, 100/2011 Skl.US: U-I-311/11-5, 32/2012, 57/2012, 44/2013 Odl.US: U-I-311/11-16, 82/2013) obvezane oblikovati revizijsko komisijo, ki predstavlja strokovno podporo nadzornemu svetu. Vsaj en član komisije mora biti neodvisen strokovnjak in usposobljen za računovodstvo ali revizijo. Naloge revizijske komisije so med drugimi spremljanje postopka računovodskega poročanja, obvezne revizije letnih računovodskih izkazov, učinkovitosti notranjih kontrol v družbi, notranje revizije, če obstaja, ter sistemov za obvladovanje tveganja in nadzorovanje neoporečnosti finančnih informacij, ki jih daje družba. Komisija po zakonu poroča o svojem delu nadzornemu svetu. Ker plačilo revizijske komisije navadno določa poslovodstvo ter obstaja nevarnost domačnosti članov revizijske komisije in poslovodstva, obstajajo možnosti, da tudi revizijske komisije omogočajo prevarantsko računovodsko poročanje. Slapničarjeva (2011, str. 21) kot problem v tej zvezi opozarja tudi, da članom revizijske komisije pogosto niso predložene informacije, ki so ključne za ugotavljanje ustreznosti računovodskega poročanja.

Notranja revizija, če jo družba ima, se praviloma pojavlja kot revidiranje poslovanja in le v redkih primerih kot revidiranje računovodskih izkazov (Odar, b.l.). Tudi sicer je notranja revizija podrejena poslovodstvu (Slapničar, 2011, str. 21), s čimer je malo verjetno, da bi ob odkritju prevarantskega računovodskega poročanja lahko le-to onemogočila.

### **5.2.8 Neaktivnost drugih deležnikov**

Prevarantsko računovodsko poročanje najbolje opazijo oškodovani deležniki. Nimam informacij, da bi bila v Sloveniji vložena kakšna tožba zaradi prevarantskega računovodskega poročanja.

Glede na to, da mediji o njih ne poročajo, ne morejo biti pogoste. Obstajajo pa tožbe, ki so z njim posredno povezane npr. odškodninske tožbe in kazenske ovadbe po začetku stečaja (pri odškodninskih tožbah v smislu nepravočasne ugotovitve insolventnosti oz. njenega prikrivanja prek računovodskih izkazov, pri kazenskih ovadbah pa npr. zaradi povzročitve stečaja z goljufijo prek vodenja poslovnih knjig ali listin tako, da se iz njih ne more ugotoviti dejanskega premoženjskega stanja ali plačilne sposobnosti) Po prejetih informacijah od enega od stečajnih upraviteljev so tudi odškodninske tožbe in kazenske ovadbe po začetku stečaja redke.

V času do začetka stečajnega postopka se odškodninske tožbe ne vlagajo predvsem, ker dolžniki navadno s prevarantskim računovodskim poročanjem dobro prikrivajo dejansko finančno stanje in uspešnost. Zunanji deležniki le težka odkrijejo prevarantsko računovodsko poročanje. Do začetka stečajnega postopka nad družbo do oškodovanja drugih deležnikov tudi navadno še ne pride (družbe obljublajo, da bodo kmalu poplačale svoje obveznosti do svojih upnikov, posojilodajalcev idr.). Po začetku stečajnega postopka je mogoče preteklo prevarantsko računovodsko poročanje lažje ugotoviti. Predvidevam pa, da si že tako oškodovani deležniki ne želijo povzročati dodatnih stroškov, ki bi jih lahko imeli z vložitvijo odškodninskih tožb. Od vlaganja odškodninskih tožb gotovo odvrča tudi dejstvo, da je izid tožb, ki zadevajo računovodenje, vedno negotov – kar je posledica razlogov, navedenih v točki 5.2.2 – Zakonodaja in nadzor nad računovodskim poročanjem. Če upnik vloži odškodninsko tožbo zoper poslovodstvo in/ali nadzorni svet na podlagi določil 42. in 43. člena ZFPPIPP, se odškodninski zahtevki po 44. členu ZFPPIPP (Ur.l. RS, št. 63/2013-UPB7) uveljavlja za račun vseh upnikov, ki imajo pravico do plačila svojih terjatev v stečajnem postopku nad družbo, tako da mora odgovorna oseba odškodnino plačati družbi kot stečajnemu dolžniku. To bi lahko dodatno odvrnilo deležnike od samostojnega vlaganja odškodninskih tožb, saj ob izgubi tožbe nosijo sami celotne stroške, če tožbo dobijo, pa morajo odškodnino deliti z drugimi upniki v stečaju.

Odškodninske tožbe lahko vloži tudi stečajni upravitelj v imenu družbe kot stečajnega dolžnika. Tudi stečajni upravitelji redko vložijo odškodninske tožbe, kar je predvsem posledica tega, da so slovenski stečaji pogosto prazni oz. da ni stečajne mase, s katero bi pokrili stroške postopka. Z Zakonom o spremembah in dopolnitvah Zakona o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju (ZFPPIPP-E, Ur.l. RS, št. 126/2007, 40/2009, 59/2009, 52/2010, 106/2010-ORZFPPIPP21, 26/2011, 47/2011, 87/2011-ZPUOOD, 23/2012 Odl.US: U-I185/10-18, Up-1409/10-20, 48/2012 Odl.US: U-I-285/10-13,47/2013) z dne 31. 5. 2013 je bila sicer za odškodninske zahtevke po 42. ali 43. členu ZFPPIPP (odškodninska odgovornost članov poslovodstva, odškodninska odgovornost članov nadzornega sveta) uzakonjena oprostitvev plačila taks v postopku. Ker pa takse predstavljajo manjši del stroškov postopka, zaradi te določbe število vloženih odškodninskih tožb verjetno ne bo bistveno višje. Iz svojih izkušenj pri sodelovanju s stečajnimi upravitelji in odvetniki (sicer glede vlaganja izpodbojnih tožb) lahko rečem, da se v stečaju navadno vložijo zgolj gotove tožbe, s čimer odpadejo vse tiste, pri katerih bi bilo treba utemeljevati insolventnost (kot pogoj izpodbojnosti) tudi na podlagi nepravilnosti pri računovodskem poročanju. Verjetnost uspeha pri tožbi je namreč zaradi dejavnikov, opisanih pod točko 5.2.2 – Zakonodaja in nadzor nad računovodskim poročanjem, prenizka glede na

stroške postopka. Slapničarjeva (2011, str. 19) meni, da bi se morale odškodninske tožbe v Sloveniji uveljaviti kot disciplinski ukrep trga.

Redkost kazenskih ovadb verjetno utemeljuje dejstvo, da vlagatelj od vložitve ovadbe navadno nima neposrednih koristi. Stečajni upravitelji pa navadno vedno tehtajo, ali imajo dovolj dokazov za utemeljeno vložitev ovadbe. Stečajni upravitelj je sicer po Kazenskem zakoniku (Ur.l. RS, št. 50/2012-UPB2, 63/2013; Odl.US: U-I-134/11-16) obvezan k vložitvi kazenskih ovadb, če je za kaznivo dejanje predpisana kazen treh ali več let zapora, storilec pa se preganja po uradni dolžnosti – sicer se kaznuje.

## **SKLEP**

Računovodenje in računovodsko poročanje družb, ki jim grozi uvedba postopka zaradi insolventnosti, se razlikujeta od računovodenja in računovodskega poročanja ekonomsko-finančno stabilnih družb. Ugotovitve strokovne literature namreč dokazujejo, da je prevarantsko računovodsko poročanje tesno povezano s slabim finančnim stanjem. Povečano uporabo prevarantskega računovodskega poročanja slovenskih družb v času pred začetkom stečajnega postopka ugotavljam tudi v lastnih analizah tega magistrskega dela.

Ključne ugotovitve analize revizorjevih mnenj k računovodskim izkazom (za zadnji dve končani leti pred začetkom stečaja) revidiranih družb, nad katerimi je bil v letih 2010, 2011 in 2012 začet stečajni postopek, so:

- 49 % družb ni oddalo letnega poročila za zadnje končano leto pred začetkom stečaja;
- revizor je podal prilagojeno mnenje k računovodskim izkazom za predzadnje končano leto pred začetkom stečaja v 19 % primerov, za zadnje končano leto pa v 31 % primerov;
- revizor je kot vzrok za podajo prilagojenega mnenja najpogosteje navedel potrebo po oslabitvi terjatev in finančnih naložb ter nepravilnosti v zvezi s postavko zalog;
- število opozoril odstavka o poudarjanju zadeve in odstavka o drugi zadevi se je za računovodske izkaze zadnjega leta pred stečajem glede na prejšnje leto povečalo za 77 %;
- najpogostejše opozorilo odstavka o poudarjanju zadeve in odstavka o drugi zadevi je bilo opozorilo na dvom o sposobnosti družbe, da nadaljuje kot delujoča družba;
- od 35 družb, ki so oddale letno poročilo za obe poslovni leti, jih je 11 % v tistem obdobju zamenjalo revizorja računovodskih izkazov.

Porast odstotka prilagojenih mnenj in opozoril, povezanih z računovodenjem (odstavek o poudarjanju zadeve, odstavek o drugi zadevi), z bližanjem stečaja kaže na povečano uporabo prevarantskega računovodskega poročanja z bližanjem stečaju. V primeru, da bi vse družbe oddale letno poročilo za zadnje končano leto pred začetkom stečaja, predvidevam, da bi bil porast odstotka prilagojenih mnenj in opozoril, povezanih z računovodenjem, še bistveno višji. Vzroki za prilagojena mnenja nam dajejo vpogled v to, katere računovodske postavke so bolj podvržene prevarantskemu računovodskemu poročanju v Sloveniji – finančne naložbe in terjatve.

Na istem vzorcu družb sem naredila primerjavo premoženja, izkazanega v začetni bilanci stanja, zaključni bilanci stanja in bilanci stanja zadnjega javno objavljenega letnega poročila teh družb. Ker v praksi zaradi prikazovanja manjkajočega in prevrednotenega premoženja (posledici prevarantskega računovodskega poročanja) v bilancah pred stečajem prihaja, v razmerju s prikazanim premoženjem v začetni bilanci, do velikih razlik, je primerjava, kljub uporabi različnih standardov, smiselna. Ključne ugotovitve:

- premoženje družbe, ugotovljeno v začetni bilanci stanja, je v povprečju 39 % oz. 13.995.894 EUR nižje od prikazanega v zadnjem javno objavljenem letnem poročilu;
- premoženje družbe, ugotovljeno v začetni bilanci, je povprečju 16 % oz. 3.181.232 EUR nižje od prikazanega v zaključni bilanci stanja;
- izguba upnikov v stečaju znaša v povprečju 62 % prijavljenih in priznanih terjatev; navedeno velja, če bi morale biti poplačane tudi vse prijavljene pogojne terjatve, premoženje pa unovčeno v vrednostih, izkazanih v začetnih bilancah.

Smiselna bi bila primerjava z višino dejansko unovčenega premoženja, saj je premoženje v začetnih bilancah (glede na kasnejše unovčenje) navadno visoko ocenjeno (terjatve, dana posojila so pogosto ocenjena po pogodbenih vrednostih, osnovna sredstva se zaradi prizvoka stečaja prodajo po cenah, nižjih od ocenjenih, idr.).

Za analizo računovodenja in računovodskega poročanja izbrane družbe za zadnjih 5 let pred začetkom stečajnega postopka sem izbrala družbo, ki po mojem mnenju predstavlja dober primer uporabe različnih metod prevarantskega računovodskega poročanja. Družba je poslovala v Sloveniji v obdobju 2003–2009. Njeno poslovanje in računovodenje je bilo tudi predmet pregleda, pri katerem sem sodelovala v okviru svoje zaposlitve. Na podlagi dokumentacije, podatkov in letnih poročil so bila v javno objavljenih računovodskih izkazih izbrane družbe ugotovljena naslednja odstopanja računovodenja in računovodskega poročanja od načel in pravil računovodskega okvira:

- blagovne znamke v pridobivanju: izkazovanje neobstoječega sredstva oz. sredstva, iz katerega ni bilo pričakovati bodočih koristi;
- dobro ime: izkazovanje dobrega imena po previsoki vrednosti oz. neutemeljeno izkazovanje dobrega imena;
- zemljišča in zgradbe: izkazana po previsoko okrepljenih vrednostih (okrepitev po modelu prevrednotenja);
- opredmetena osnovna sredstva v pridobivanju: izkazovanje neobstoječih in neuporabnih sredstev;
- zaloge: izkazovanje neprodajljive zaloge (zaloge s pretečenim rokom);
- kratkoročne finančne naložbe: izkazovanje danih posojil, za katere je obstajal dvom o izterljivosti (posojila v tožbah), po previsokih vrednostih;
- kratkoročne poslovne terjatve do kupcev: izkazovanje terjatev, za katere je obstajal dvom o njihovi izterljivosti, po previsokih vrednostih.

Večina vrednostno pomembnih, neustreznih knjižb je bila prvič evidentirana v računovodskih izkazih predzadnjega končanega leta pred začetkom stečaja. Če bi družba opravila popravke vrednosti neustrezno prikazanih sredstev (vrednostno bi zadoščal že manjši delež opredeljenih potrebnih popravkov, tj. 28 % ali manj), bi bila iz računovodskih izkazov predzadnjega javno objavljenega letnega poročila razvidna insolventnost po določilih ZFPPIPP.

Pri pregledu razkritij sem ugotovila, da v letnih poročilih izbrane družbe obstajajo pomembne pomanjkljivosti (ali neobstoje) razkrij računovodskega merjenja. Manjkajo pa tudi številna druga pomembna razkritja. Sprememb računovodskih usmeritev v proučevanem obdobju nisem ugotovila – zaradi neobstoja razkritij so spremembe sicer teoretično možne. V proučevanem obdobju je prišlo do menjave revizorja računovodskih izkazov.

Tolikšen obseg nepravilnosti, kot je bil odkrit v podanem primeru, težko odkrijemo pri vsaki družbi, nad katero je začet stečaj. Iz izkušenj, ki sem jih pridobila pri opravljanju pregledov izpodbojnih dejanj, pa lahko trdim, da se le redko dogodi, da je računovodenje družbe pred stečajem popolnoma v skladu z načeli in pravili računovodskega okvira. Navadno se računovodi tako, da se izkaže pozitiven kapital v bilanci stanja (oz. prikrije insolventnost).

## LITERATURA IN VIRI

1. Agencija za javni nadzor nad revidiranjem (2011). *Poročilo o ukrepih Agencije za javni nadzor nad revidiranjem za leti 2009 in 2010*. Ljubljana: Agencija za javni nadzor nad revidiranjem.
2. Agencija za javni nadzor nad revidiranjem (2012). *Poročilo o ukrepih Agencije za javni nadzor nad revidiranjem za leto 2011*. Ljubljana: Agencija za javni nadzor nad revidiranjem.
3. Agencija za javni nadzor nad revidiranjem (2013). *Poročilo o ukrepih Agencije za javni nadzor nad revidiranjem za leto 2012*. Ljubljana: Agencija za javni nadzor nad revidiranjem.
4. *AJPES, Agencija Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve*. Najdeno 24. oktobra 2013 na spletnem naslovu <http://www.ajpes.si/>
5. American Institute of Certified Public Accountants (AICPA). (2002). *Statement on Auditing Standards No. 99: Consideration of Fraud*. New York: Auditing Standards Board.
6. Bajuk Mušič, A. (2012, 3. marec). "Revizorja, ki je opozoril na problem, so takoj povprašali po zdravju". *Primorske novice*. Najdeno 24. oktobra 2013 na spletnem naslovu: <http://www.primorske.si/Priloge/ABC-podjetnistva/Revizorja-ki-je-opozoril-na-problem-so-takoj-povp.aspx>
7. Bajuk Mušič, A. (2013). Prevarantsko računovodsko poročanje. *IKS*, 40(5), 30-34.
8. Bergant, Ž. (2003). Kapitalska ustreznost podjetij, da ali ne? *Zbornik 35. simpozija o sodobnih metodah v računovodstvu, financah in reviziji* (str. 337-361). Portorož: Zveza ekonomistov Slovenije in Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije.
9. Bergant, Ž. (2005). Sodobna finančna analiza računovodskih izkazov v povezavi s slovenskim kodeksom poslovnofinančnih načel. *Zbornik referatov, 37. simpozij o sodobnih metodah v računovodstvu, financah in reviziji* (str. 271-292). Portorož: Zveza ekonomistov Slovenije in Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije.
10. Bergant, Ž. (2006). Prvi znaki krize in njihovo ugotavljanje. *Zbornik 12. strokovnega posvetovanja o sodobnih vidikih analize poslovanja in organizacije* (str. 1-15). Portorož: Zveza ekonomistov Slovenije in Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije.
11. Bergant, Ž. (2008). *Seminar o Zakonu o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju. Izvedbeni vidiki ZFPPIPP v okviru Kodeksa poslovnofinančnih načel. Gradivo za seminar*. Ljubljana: Abeceda Svetovanje.
12. Brennan, N. (2003). Accounting in Crisis: A story of Auditing, Accounting, Corporate Governance and Market Failures. *Irish Banking Review*. Najdeno 24. oktobra 2013 na spletnem naslovu [http://www.google.si/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CCkQFjAA&url=http%3A%2F%2Fresearchrepository.ucd.ie%2Fbitstream%2Fhandle%2F10197%2F2926%2F04\\_14%2520Brennan%2520Accounting%2520in%2520Crisis%2520A%2520story%2520of%2520Auditing%2520Accounting%2520Corporate%2520Governance%2520and%2520Market%2520Failures.pdf%3Fsequence%3D4&ei=K4C8Uu6wKqXTy](http://www.google.si/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CCkQFjAA&url=http%3A%2F%2Fresearchrepository.ucd.ie%2Fbitstream%2Fhandle%2F10197%2F2926%2F04_14%2520Brennan%2520Accounting%2520in%2520Crisis%2520A%2520story%2520of%2520Auditing%2520Accounting%2520Corporate%2520Governance%2520and%2520Market%2520Failures.pdf%3Fsequence%3D4&ei=K4C8Uu6wKqXTy)

gP8voCQAw&usg=AFQjCNG2ZEh\_eJOyEs2MnZ3fu8gCz7GgAg&bvm=bv.58187178,  
d.bGQ

13. Brennan, N., & McGrath, M. (2007). Financial Statement Fraud: some lessons from US and European case studies. *Australian Accounting Review*, 17(42), 49-61.
14. The Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (COSO). (1999). *Fraudulent Financial Reporting: 1987-1997. An Analysis of U.S. Public Companies*. New York: COSO.
15. The Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (COSO). (2010). *Fraudulent Financial Reporting: 1998-2007. Analysis of U.S. Public Companies*. New York: COSO.
16. Čokelc, E. (2011). *Podjetniške prevare – Corporate fraud* (delo diplomskega seminarja). Maribor: Ekonomsko-poslovna fakulteta.
17. Deloitte Forensic Center (2008). *Ten things about bankruptcy and fraud. A review of bankruptcy filings*. New York: Deloitte.
18. Duhovnik, M. (2009). *Obvladovanje kakovosti revidiranja* (gradivo za predavanje na podiplomskem študiju). Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
19. E do Toit (2008). Characteristics of companies with a higher risk of financial statement fraud: a survey of literature. Najdeno 12. februarja 2012 na spletnem naslovu [http://137.215.9.22/bitstream/handle/2263/9141/DuToit\\_Characteristics%282008%29.pdf?sequence=1](http://137.215.9.22/bitstream/handle/2263/9141/DuToit_Characteristics%282008%29.pdf?sequence=1).
20. Erbida - Golob, M. (1997). Vloga revizorja pri odkrivanju prevar in nezakonitih dejanj. *Zbornik referatov, 29. simpozij o sodobnih metodah v računovodstvu, financah in reviziji* (str. 239-249). Portorož: Zveza ekonomistov Slovenije in Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije.
21. *Five Phases of Business Failure*. Najdeno 27. oktobra 2013 na spletnem naslovu <http://www.worrells.net.au/InsolvencyResources/FactsheetArticle.aspx?ArticleId=50>
22. Healy, P. M., & Wahlen, J. M. (1998). A Review of the Earnings Management Literature and its Implications for Standard Setting. Najdeno 24. oktobra 2013 na spletnem naslovu [http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract\\_id=156445](http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=156445)
23. Hieng, R. (2008). Finančno poslovanje, postopki zaradi insolventnosti in (prisilno in prostovoljno) prenehanje družb. *IKS*, 35(8), 13-50.
24. Hirsch, M. L. (2000). *Advanced Management Accounting. Second Edition*. London: South Western CENGAGE Learning.
25. International Accounting Standards Committee (IASC) (1989). *Framework for the Preparation and Presentation of Financial Statements*. London: IASC.
26. International Accounting Standard Board (IASB). (2007). *IAS 1 – Presentation of Financial Statements*. London: IFRS Foundation.
27. International Accounting Standard Board (IASB) (2008). *Exposure draft of An improved Conceptual Framework for Financial Reporting*. London: IFRS Foundation.
28. International Accounting Standard Board (IASB). (2010). *The Conceptual Framework for Financial Reporting*. London: IFRS Foundation.
29. Kavčič, S. (1996). Krizne razmere v gospodarstvu in vloga analitikov v posebnih razmerah. *Zbornik referatov. Vloga analitikov pri prenovi delovnih procesov podjetij in*

- zavodov. 2. strokovno posvetovanje o sodobnih vidikih analize poslovanja in organizacije (str. 28-42). Portorož: Zveza ekonomistov Slovenije.
30. Kavčič, S. (1997a). Računovodske informacije za zunanje uporabnike. *Zbornik referatov, 29. simpozij o sodobnih metodah v računovodstvu, financah in reviziji* (str. 143-153). Portorož: Zveza ekonomistov Slovenije in Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije.
  31. Kavčič, S. (1997b). Problemi poslovnih poročil iz računovodstva. *Zbornik referatov, 29. simpozij o sodobnih metodah v računovodstvu, financah in reviziji* (str. 305-315). Portorož: Zveza ekonomistov Slovenije in Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije.
  32. Kavčič, S. (2002): Računovodsko analiziranje (računovodsko proučevanje) z vidika uporabnikov. *5. letna konferenca preizkušenih računovodij. Zbornik referatov* (str. 157-173). Otočec: Slovenski inštitut za revizijo.
  33. Kavčič, S., Klobučar Mirovič, N., & Vidic, D. (2007). *Poslovodno računovodstvo*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
  34. Kazenski zakonik (KZ-1). *Uradni list RS* št. 50/2012-UPB2, 63/2013; Odl.US: U-I-134/11-16.
  35. Kokotec – Novak, M. (1991). Računovodstvo v kriznem podjetju. *Zbornik 23. simpozija o sodobnih metodah v računovodstvu in poslovnih financah* (str. 131-141). Portorož: Zveza ekonomistov Slovenije in Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije.
  36. Kokotec – Novak, M. (1997). Računovodski vidik sanacije podjetja. *Zbornik referatov 29. simpozija o sodobnih metodah v računovodstvu in poslovnih financah* (str. 155-169). Portorož: Zveza ekonomistov Slovenije in Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije.
  37. Koletnik, F., & Koželj, S. (2008). *Redni in posebni računovodski izkazi*. Ljubljana: Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije.
  38. *Ko nadzorniki nimajo pojma, kaj se dogaja*. Najdeno 24. oktobra 2013 na spletnem naslovu <http://www.razgledi.net/2009/06/01/ko-nadzorniki-nimajo-pojma-kaj-se-dogaja/>
  39. Leach, R. (2007). Do firms manage their earnings prior to filing for bankruptcy? *Academy of Accounting and Financial Studies Journal*, 11 (3), 125-137.
  40. *Management Fraud Indicators*. Najdeno 9. julija 2011 na spletnem naslovu <http://www.jebcl.com/risk/management%20fraud%20indicators.html>.
  41. Mayr, B. (b.l.). *Pomen računovodskih informacij za odločanje*. Najdeno 11. septembra 2011 na spletnem naslovu <http://www.vsr.si/clanki/POMEN%20RACUNOVODSKIH%20INFORMACIJ%20ZA%20ODLOCANJE.pdf>
  42. Mayr, B. (2011, 8. januar). Objektivov intervju z Brankom Mayrjem: Vsaka kriza povzroči, da ljudje iščejo stranpoti. *Dnevnik*. Najdeno 28. avgusta 2013 na spletnem naslovu <http://www.dnevnik.si/objektiv/intervjuji/1042415527>
  43. Morozov, S. (2010). Vsi nadzorniki bi morali imeti osnovno znanje o financah. *Dnevnik*. Najdeno 28. avgusta 2013 na spletnem naslovu <http://www.dnevnik.si/poslovni/novice/1042409273>



44. National Commission on Fraudulent Financial Reporting (NCFRR) (1987). *Report of the National Commission on Fraudulent Financial Reporting*. New York: AICPA.
45. Nisbett, A. V., & Sheikh, A. (2007). Accounting Scandals: Does »Rules vs. Principles« Matter? *Tennessee CPA Journal*. Najdeno 24. oktobra 2013 na spletnem naslovu [http://www.google.si/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CCkQFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.drillie.com%2Fa574%2Farticles%2Facct\\_scandals.pdf&ei=sGVpUvvZNYjAtQa7\\_IGYBw&usg=AFQjCNGalm3yTjCn5SR230aJ8kcvwX8\\_3A&bvm=bv.55123115,d.Yms](http://www.google.si/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CCkQFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.drillie.com%2Fa574%2Farticles%2Facct_scandals.pdf&ei=sGVpUvvZNYjAtQa7_IGYBw&usg=AFQjCNGalm3yTjCn5SR230aJ8kcvwX8_3A&bvm=bv.55123115,d.Yms)
46. Novak, B. (2000). *Krizno komuniciranje in upravljanje nevarnosti*. Ljubljana: Gospodarski vestnik.
47. Novak, I. (2011). *Računovodenje podjetja v stečaju* (magistrsko delo). Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
48. Odar, M. (b.l.). *Revizijsko poročanje po mednarodnih standardih revidiranja*. b.k.: Slovenski inštitut za revizijo.
49. Odbor za mednarodne standarde etike za računovodske strokovnjake (2010). *Kodeks etike za računovodske strokovnjake*. New York: Mednarodna zveza računovodskih strokovnjakov.
50. Odbor za mednarodne standarde revidiranja in dajanja zagotovil. (2009a). *Mednarodni standard revidiranja. MSR 240. Revizorjeve naloge, povezane z obravnavanjem prevar pri reviziji računovodskih izkazov*. New York: Mednarodna zveza računovodskih strokovnjakov.
51. Odbor za mednarodne standarde revidiranja in dajanja zagotovil. (2009b). *Mednarodni standard revidiranja. MSR 315. Prepoznavanje in ocenjevanje tveganj*. New York: Mednarodna zveza računovodskih strokovnjakov.
52. Odbor za mednarodne standarde revidiranja in dajanja zagotovil. (2009c). *Mednarodni standard revidiranja. MSR 570. Delujoče podjetje*. New York: Mednarodna zveza računovodskih strokovnjakov.
53. Palepu, K. G., Healy, P. M., Bernard, V. L., & Peek, E. (2007). *Business Analysis and Valuation. IFRS Edition*. London: Thomson Learning.
54. Persons, O. S. (1995). Using financial statement data to identify factors associated with fraudulent financial reporting. *Journal of Applied Business Research*, 11(3), 38-46.
55. Petejan, A. (2010). Primeri obravnavanja prevar pri revidiranju. *11. letna konferenca revizorjev. Zbornik referatov* (str. 93-126). Ljubljana: Slovenski inštitut za revizijo.
56. Pfeffer, J. (1981). *Power in Organisations*. Marshfield, Mass: Pitman Publishing.
57. Plavšak, N. (2008). *Zakon o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju (ZFPPIPP). Razširjena uvodna pojasnila*. Ljubljana: GV Založba.
58. *Postopek poenostavljene prisilne poravnave*. Najdeno 17. novembra 2013 na spletnem naslovu <http://www.gorjup.net/?p=681>
59. Rutherford, B. A. (2000). *An Introduction to Modern Financial Reporting Theory*. London: Paul Chapman Publishing.
60. Securities and Exchange Commission (2003). *Report Pursuant to Section 704 of the Sarbanes-Oxley Act of 2002*. Washington: Securities and Exchange Commission.

61. Skitek, M. (2009). *Kritična obravnava zagotavljanja finančne neodvisnosti revizijskih družb pri revidiranju računovodskih izkazov* (magistrsko delo). Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
62. Skitek, M. (2010). Revizorjevi postopki, povezani z obravnavanjem prevar pri revidiranju. *11. letna konferenca revizorjev. Zbornik referatov* (str. 79-91). Ljubljana: Slovenski inštitut za revizijo.
63. Slapničar, S. (2010, 10 junij). Podhranjenost nadzora nad revizorji. *Dnevnik*. Najdeno 21. avgusta 2011 na spletnem naslovu [http://www.dnevnik.si/tiskane\\_izdaje/dnevnik/1042365028](http://www.dnevnik.si/tiskane_izdaje/dnevnik/1042365028)
64. Slapničar, S. (2011). Prirejanje poslovnega izida in finančnega stanja podjetja ter možnosti za preprečevanje le-tega. *Zbornik 43. simpozija o sodobnih metodah v računovodstvu, financah in reviziji* (str. 9-23). Ljubljana: Zveza ekonomistov Slovenije, Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije.
65. Slovenski inštitut za revizijo. (1997). *Kodeks poslovnofinančnih načel*. Ljubljana: Slovenski inštitut za revizijo.
66. Slovenski inštitut za revizijo. (1998a). *Kodeks poklicne etike računovodje*. Ljubljana: Slovenski inštitut za revizijo.
67. Slovenski inštitut za revizijo. (1998b). *Kodeks računovodskih načel*. Ljubljana: Slovenski inštitut za revizijo.
68. *Slovenski inštitut za revizijo*. Najdeno 24. oktobra 2013 na spletnem naslovu <http://www.si-revizija.si/>
69. Slovenski računovodski standardi. *Uradni list RS* št. 107/2001, 67/2003 popr., 13/2003, 43/2004, 83/2004, 28/2005, 89/2005, 9/2006, 9/2006, 9/2006, 119/2008.
70. Slovenski računovodski standardi. *Uradni list RS* št. 118/2005, 10/2006 popr., 112/2006 popr., 90/2010 popr., 9/2006, 20/2006, 70/2006, 75/2006, 3/2007, 12/2008, 1/2010, 80/2011, 2/2012, 64/2012.
71. Spathis, C. T. (2002). Detecting False Financial Statements Using Published Data: Some Evidence from Greece. *Managerial Auditing Journal*, 17(4), 179-191.
72. *SURS, Statistični urad Republike Slovenije*. Najdeno 24. oktobra 2013 na spletnem naslovu <http://www.stat.si/>
73. Šimunaci Boškin, T. (2005). *Računovodski načini povečevanja dobička – analiza stanja v Sloveniji* (magistrsko delo). Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
74. Thomadakis, S. B. (2009). The public interest, the accounting profession and the turning point of the crisis. Najdeno 8. septembra 2011 na spletnem naslovu <http://www.ipiob.org/speeches/public-interest-accounting-profession-and-turning-point-crisis>.
75. Turk, I. (2011). O odličnosti poslovnega finančnika in računovodje. *Zbornik 43. simpozija o sodobnih metodah v računovodstvu, financah in reviziji* (str. 195-205). Ljubljana: Zveza ekonomistov Slovenije, Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije.
76. Turk, I., Kavčič, S., Kokotec - Novak, M., Koželj, S., & Odar, M. (2004). *Finančno računovodstvo*. Ljubljana: Slovenski inštitut za revizijo.

77. Vežjak, B. (2007). Preverjalni seznam razkritij v letnih poročilih v skladu s SRS 2006. *IKS*, 34(4), 91-108.
78. Vežjak, B. (2008). Preverjalni seznam razkritij v letnih poročilih v skladu s SRS 2006 za podjetja, zavezana reviziji. *IKS*, 35(4), 93-106.
79. Vežjak, B. (2009). Preverjalni seznam razkritij v letnih poročilih v skladu s SRS za podjetja, zavezana reviziji. *IKS*, 36(4), 95-110.
80. Zakon o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju (ZFPPIPP). *Uradni list RS* št. 126/2007, 40/2009, 59/2009, 52/2010, 106/2010-ORZFPPIPP21, 26/2011, 47/2011, 87/2011-ZPUOOD, 23/2012 Odl.US: U-I185/10-18,Up-1409/10-20, 48/2012 Odl.US: U-I-285/10-13,47/2013, 63/2013-UPB7.
81. Zakon o gospodarskih družbah (ZGD). *Uradni list RS* št. 30/1993, 29/1994, 82/1994, 20/1998, 32/1998, 37/1998, 84/1998, 6/1999, 54/1999-ZFPPod, 36/2000-ZPDZC, 45/2001, 59/2001 popr., 50/2002 Skl.US:U-I-135/00-60, 93/2002 Odl.US: U-I-135/00-77, 57/2004, 63/2004-ZZRZI, 124/2004 Odl.US: U-I-199/02-42, 139/2004, 15/2005-UPB1, 24/2005 Odl.US: U-I-84/03-15, 111/2005 Odl.US:U-I-212-03-14.
82. Zakon o gospodarskih družbah (ZGD-1). *Uradni list RS* št. 42/2006, 60/2006 popr., 26/2007-ZSDU-B, 33/2007-ZSReg-B, 67/2007-ZTFI, 100/2007 popr., 10/2008, 68/2008, 23/2009 Odl.US: U-I-268/06-35, 42/2009, 65/2009-UPB3, 83/2009 Odl.US: U-I-165/08-10, Up-1772/08-14, Up-379/09-8, 33/2011, 91/2011, 100/2011 Skl.US: U-I-311/11-5, 32/2012, 57/2012, 44/2013 Odl.US: U-I-311/11-16, 82/2013.
83. Zakon o revidiranju (ZRev-2). *Uradni list RS* št. 65/2008, 63/2013-ZS-K.
84. Zaman Groff, M. (2009). Zakonska reguliranost računovodskih poklicev v izbranih državah Evropske unije. *Organizacija* (str. 271-278). Kranj: Moderna organizacija.
85. Združenje Manager. (b.l.). *Kodeks etike Združenja Manager*. Ljubljana: Združenje Manager.
86. Žnidaršič – Kranjc, A. (1993). *Planirani stečaji?* Radovljica: Didakta.



## **PRILOGE**



## KAZALO PRILOG

Priloga 1: Podatki o proučevanih družbah: matična številka, davčna številka, opravilna številka, pravnoorganizacijska oblika, dejavnost in velikost.....	1
Priloga 2: Revizorjevo mnenje na računovodske izkaze zadnjega in predzadnjega javno objavljenega letnega poročila proučevanih družb in menjava revizorja .....	4
Priloga 3: Bilančna vsota zadnjega javno objavljenega LP, zaključne bilance, začetne bilance in vrednost premoženja proučevanih družb.....	10





**Priloga 1: Podatki o proučevanih družbah: matična številka, davčna številka, opravilna številka, pravnoorganizacijska oblika, dejavnost in velikost**

ŠT.	DOLŽNIK	MATIČNA ŠTEVILKA	DAVČNA ŠTEVILKA	OPRAVILNA ŠTEVILKA	PRAVNOORGANIZACIJSKA OBLIKA	DEJAVNOST	VELIKOST
1	D NALOŽBE finančne naložbe d.d.	2264536000	15858782	1426/2010	delniška družba	64.990 D.n.dej.fin.stor., razen zav. in pok.skl	mikro družba
2	SPLOŠNO GRADBENO PODJETJE ZASAVJE TRBOVLJE d.d.	5076714000	67293964	1366/2010	delniška družba	41.200 Gradnja stanov. in nestanov. Stavb	srednja družba
3	TOM tovarna opreme d.d.	5499887000	71715487	1742/2010	delniška družba	C31.090 Proizvodnja drugega pohištva	velika družba
4	SIMT družba za servis, inženiring, marketing in trgovino, d.o.o.	5331552000	94638420	1678/2010	družba z omejeno odgovornostjo	62.090 Dr.z inform.tehn. in rač.stor.povez. dej.	srednja družba
5	VEGRAD-AM nepremičnine d.o.o.	1824112000	49849735	1412/2010	družba z omejeno odgovornostjo	41.100 Organizacija izvedbe stavbnih projektov	majhna družba
6	VEGRAD - INVALIDSKA DEJAVNOST d.o.o. gostinstvo, trgovina in storitve - podjetje za usposabljanje in zaposlovanje invalidov	5713790000	94156140	1501/2010	družba z omejeno odgovornostjo	81.210 Splošno čiščenje stavb	srednja družba
7	TOMIP podjetje za usposabljanje in zaposlovanje invalidov d.o.o.	2073935000	54301084	1414/2010	družba z omejeno odgovornostjo	31.090 Proizvodnja drugega pohištva	mikro družba
8	G7 družba za varovanje, d.o.o., Trzin	5940915000	89654005	1548/2010	družba z omejeno odgovornostjo	80.100 Varovanje	velika družba
9	LIZ - INŽENIRING podjetje za pripravo in izvedbo investicij, d.d., Ljubljana	5145139000	90245393	1332/2010	delniška družba	71.129 Druge inženirske dejavnosti in tehn.svet.	velika družba
10	VEGRAD d.d. Gradbeno industrijsko podjetje	5075530000	59866870	1392/2010	delniška družba	41.200 Gradnja stanov. in nestanov. Stavb	velika družba
11	PREVENT MISLINJA delovna oblačila, rokavice in trgovina d.o.o.	1471074000	18769675	1260/2010	družba z omejeno odgovornostjo	14.120 Proizvodnja delovnih oblačil	srednja družba
12	FLUID Inženiring, proizvodnja, trgovina d.o.o.	5318467000	43543413	1063/2010	družba z omejeno odgovornostjo	29.200 Pro. karoserij za vozila; pro. Prikolic	velika družba
13	CENTER NALOŽBE, finančna družba d.d.	1934520000	59661585	911/2009	delniška družba	64.200 Dejavnost holdingov	mikro družba
14	PREVENT avtomobilski deli d.o.o.	2065614000	73159921	1071/2010	družba z omejeno odgovornostjo	13.920 Proizv.konč.tekstil.izdel.,razen oblačil	srednja družba
15	PREVENT GLOBAL družba za upravljanje, investicije in razvoj d.d.	5036488000	70762422	1070/2010	delniška družba	13.920 Proizv.konč.tekstil.izdel.,razen oblačil	velika družba
16	MTD proizvodno, storitveno in trgovsko podjetje d.o.o.	5676070000	28908597	1072/2010	družba z omejeno odgovornostjo	41.200 Gradnja stanov. in nestanov. Stavb	srednja družba
17	POTEZA NALOŽBE podjetje za naložbe in financiranje, d.o.o.	1468286000	20660863	847/2010	družba z omejeno odgovornostjo	70.220 Drugo podjetniško in poslovno svetovanje	mikro družba
18	CASINO LJUBLJANA d.d., prirejanje posebnih iger na srečo	5488044000	90848969	258/2010	delniška družba	92.001 Dejavnost igralnic	majhna družba
19	ICIT, Inovacijski center igralniških tehnologij d.d.	2079984000	72684119	578/2010	delniška družba	26.200 Proizv. računalnikov in perifernih naprav	majhna družba
20	GRADIS GRADBENO PODJETJE CELJE d.d.	5074908000	41713796	398/2010	delniška družba	41.200 Gradnja stanov. in nestanov. Stavb	velika družba
21	KONSTRUKTOR GRATRANS d.o.o.	5675065000	38255260	2319/2011	družba z omejeno odgovornostjo	08.120 Pridobivanje gramoza, peska, gline	majhna družba
22	GRADIS Gradbeno podjetje, Ljubljana, d.o.o.	5265401000	57306583	2543/2011	družba z omejeno odgovornostjo	42.130 Gradnja mostov in predorov	srednja družba
23	ALPOS POSEBNE STORITVE, proizvodnja, storitve in zaposlovanje invalidov, d.o.o.	5801095000	67434673	2433/2011	družba z omejeno odgovornostjo	25.930 Proizv. izdelkov iz žice, verig in vzmeti	srednja družba
24	ALPOS industrija kovinskih izdelkov in opreme, d.d.	5033438000	34939067	2218/2011	delniška družba	25.110 Pro. kovin. konstrukcij in njihovih delov	velika družba
25	JAVOR IPP podjetje za usposabljanje in zaposlovanje invalidov d.o.o. Pivka	5922054000	38953501	1947/2011	družba z omejeno odgovornostjo	16.210 Proizv. furnirja in plošč na osnovi lesa	majhna družba

se nadaljuje

nadaljevanje

ŠT.	DOLŽNIK	MATIČNA ŠTEVILKA	DAVČNA ŠTEVILKA	OPRAVILNA ŠTEVILKA	PRAVNOORGANIZACIJSKA OBLIKA	DEJAVNOST	VELIKOST
26	VEGRAD NALOŽBA družba pooblaščenka, d.d.	1306251000	67184871	1721/2011	delniška družba	64.200 Dejavnost holdingov	velika družba
27	VIATOR & VEKTOR LOGISTIKA družba za transport in logistiko d.o.o.	2024993000	37911821	1819/2011	družba z omejeno odgovornostjo	49.410 Cestni tovorni promet	velika družba
28	TEHNOUNION ZASTOPSTVA, družba za trgovino in posredovanje, d.o.o.	1719432000	66253977	1777/2011	družba z omejeno odgovornostjo	46.900 Nespecializirana trgovina na debelo	velika družba
29	DELO REVIJE, Družba za časopisno-založniško dejavnost ter intelektualne in poslovne storitve, d.d.	5096057000	30328691	1519/2011	delniška družba	58.140 Izdajanje revij in druge periodike	srednja družba
30	NGP NIZKE GRADNJE, gradbeno storitvena družba d.d.	5481503000	70352704	1735/2011	delniška družba	42.990 Gradnja drugih objektov nizke gradnje	srednja družba
31	GRADBENO PODJETJE SCT ASFALTI d.o.o.	2235412000	37106279	1641/2011	družba z omejeno odgovornostjo	42.110 Gradnja cest	srednja družba
32	ORKA Podjetje za trgovino in storitve d.o.o.	5445027000	84965991	1437/2011	družba z omejeno odgovornostjo	46.750 Trgovina na debelo s kemičnimi izdelki	velika družba
33	KITEC sanitarna in ogrevalna tehnika d.o.o.	5851955000	45406456	1454/2011	družba z omejeno odgovornostjo	43.220 Inštal.vod.,plin. in ogrev.napelj. in nap	srednja družba
34	Lesna industrija Litija d.d.	5038057000	76495523	1376/2011	delniška družba	31.020 Proizvodnja kuhinjskega pohištva	majhna družba
35	NOVOLES - PRIMARA proizvodnja vezanega lesa in drugih lesnih polproizvodov d.o.o. Straža	5404819000	26668807	1462/2011	družba z omejeno odgovornostjo	16.210 Proizv. furnirja in plošč na osnovi lesa	majhna družba
36	TP INTARZIJA Podjetje za zaposlovanje in usposabljanje invalidov d.o.o.	5852358000	97229067	1107/2011	družba z omejeno odgovornostjo	16.290 Proizv.dr. izdel. iz lesa, plute, slame	mikro družba
37	EXIMO Trgovina, turizem, proizvodnja d.o.o.	5332222000	10648771	1012/2011	družba z omejeno odgovornostjo	92.001 Dejavnost igralnic	majhna družba
38	POHIŠTVO BREŽICE proizvodnja in prodaja pohištva d.d. - v likvidaciji	5000203000	81660570	813/2011	delniška družba	31.090 Proizvodnja drugega pohištva	srednja družba
39	GRADBENO PODJETJE GROSUPLJE d.d.	5074746000	43464505	517/2011	delniška družba	41.200 Gradnja stanov. in nestanov. Stavb	velika družba
40	GRADIS GRADBENO PODJETJE GRADNJE PTUJ D.D.	5075050000	57891176	4/2011	delniška družba	41.200 Gradnja stanov. in nestanov. Stavb	srednja družba
41	MTB podjetje za inženiring, trgovino in storitve d.o.o.	5771161000	41095995	547/2011	družba z omejeno odgovornostjo	41.200 Gradnja stanov. in nestanov. Stavb	velika družba
42	TOVARNA VOZIL MARIBOR d.o.o.	5944384000	13083821	478/2011	družba z omejeno odgovornostjo	29.100 Proizvodnja motornih vozil	srednja družba
43	FERLINC družba za storitve, trgovino in proizvodnjo d.o.o.	5691427000	10287990	292/2011	družba z omejeno odgovornostjo	43.220 Inštal.vod.,plin. in ogrev.napelj. in nap	srednja družba
44	SCT GEM Gradbena mehanizacija d.o.o.	2153106000	72401583	16/2011	družba z omejeno odgovornostjo	43.990 Druga specializirana gradbena dela	velika družba
45	STAVBAR GRADNJE gradbeništvo, trgovina in storitve d.o.o.	5987148000	90123174	194/2011	družba z omejeno odgovornostjo	41.200 Gradnja stanov. in nestanov. Stavb	srednja družba
46	GEODETSKI ZAVOD SLOVENIJE d.d.	5066379000	73700908	74/2011	delniška družba	71.121 Geo-meritve, kartiranje	srednja družba
47	SCT OBRATI, gradbena in industrijska dejavnost, d.o.o.	2189046000	80443214	1952/2010	družba z omejeno odgovornostjo	16.230 Stavbno mizarstvo in tesarstvo	srednja družba
48	GRADBENO PODJETJE RADLJE d.d.	5075505000	75856948	2639/2012	delniška družba	41.200 Gradnja stanov. in nestanov. stavb	velika družba
49	MODRA PREMICA, trgovina in storitve, d.o.o. (SCHWARZ družba za Trgovsko in grafično dejavnost, d.o.o.)	5617618000	97510408	2161/2012	družba z omejeno odgovornostjo	18.130 Priprava za tisk in objavo	srednja družba
50	STAVBENIK, gradbeništvo, d.o.o.	1623206000	15959384	2389/2012	družba z omejeno odgovornostjo	41.200 Gradnja stanov. in nestanov. Stavb	velika družba

se nadaljuje

nadaljevanje

ŠT.	DOLŽNIK	MATIČNA ŠTEVILKA	DAVČNA ŠTEVILKA	OPRAVILNA ŠTEVILKA	PRAVNOORGANIZACIJSKA OBLIKA	DEJAVNOST	VELIKOST
51	OGRAD holding d.o.o.	5547407000	76301125	2379/2012	družba z omejeno odgovornostjo	70.220 –Drugo podjetniško, poslovno svetovanje	velika družba
52	ARMING, Podjetje za gradnjo, projektiranje in inženiring d.o.o.	5493323000	33939772	1941/2012	družba z omejeno odgovornostjo	43.990 Druga specializirana gradbena dela	velika družba
53	MILANČE, trgovina d.o.o. (PROLOGISTIC, trgovina d.o.o.)	3456633000	78928117	1232/2012	družba z omejeno odgovornostjo	46.900 Nespecializirana trgovina na debelo	srednja družba
54	FINAL Inženiring in gradbeništvo d.d. Nova Gorica	5144922000	31314350	1835/2012	delniška družba	41.200 Gradnja stanov. in nestanov. Stavb	velika družba
55	MEBLO JOGI Podjetje za izdelavo izdelkov za počitek in spanje d.o.o., Nova Gorica	5827426000	57803374	1985/2012	družba z omejeno odgovornostjo	31.030 Proizvodnja žimnic	srednja družba
56	MINERVA ŽALEC predelava plastike in kovin, d.d.	5034124000	45063575	1724/2012	delniška družba	22.210 Pro.plošč, folij, cevi in profil.iz pl.m.	srednja družba
57	PRIMORJE HOLDING d.d.	1673629000	72026383	1066/2012	delniška družba	64.200 Dejavnost holdingov	velika družba
58	RAŠICA POINT Invalidsko podjetje za proizvodnjo in trgovino d.o.o.	1491784000	36880779	1331/2012	družba z omejeno odgovornostjo	14.390 Proizv. dr. pletenih in kvačkanih oblačil	majhna družba
59	MAKSIMA INVEST, finančna družba d.d.	1799797000	11829940	1335/2012	delniška družba	64.200 Dejavnost holdingov	mikro družba
60	PRIMORJE d.d. družba za gradbeništvo, inženiring in druge poslovne storitve	5075840000	95666222	1358/2012	delniška družba	42.110 Gradnja cest	velika družba
61	FINETOL, finančna družba d.d.	2258498000	74832131	984/2012	delniška družba	64.990 D.n.dej.fin.stor., razen zav. in pok.skl.	mikro družba
62	FB INVESTICIJE podjetje za inženiring, gradnjo in vodenje investicijskih projektov d.o.o.	1821130000	66916224	818/2012	družba z omejeno odgovornostjo	70.220 Drugo podjetniško in poslovno svetovanje	velika družba
63	LESNO INDUSTRIJSKO PODJETJE RADOMLJE d.d.	5000190000	42782643	1128/2012	delniška družba	31.020 Proizvodnja kuhinjskega pohištva	srednja družba
64	INTEGRAL, Promet in delavnice d.d.	5500265000	11342714	868/2012	delniška družba	49.410 Cestni tovorni promet	srednja družba
65	LESNO INDUSTRIJSKO PODJETJE POLJČANE d.d.	5494079000	32718675	527/2012	delniška družba	31.090 Proizvodnja drugega pohištva	srednja družba
66	PODJETJE ZA UREJANJE HUDOURNIKOV d.d.	5142369000	83340343	515/2012	delniška družba	42.910 Gradnja vodnih objektov	srednja družba
67	EPIC COMMERCE - podjetje za zunanjo in notranjo trgovino in športni inženiring, d.o.o. Postojna	5362229000	46684115	2295/2011	družba z omejeno odgovornostjo	46.900 Nespecializirana trgovina na debelo	srednja družba
68	GRADBINEC GIP, gradbeništvo, d.o.o.	1489003000	70855366	232/2012	družba z omejeno odgovornostjo	41.200 Gradnja stanov. in nestanov. Stavb	srednja družba
69	GRAMIZ Gradbeno podjetje, d.d. Kočevje	5129702000	49311506	83/2012	delniška družba	41.200 Gradnja stanov. in nestanov. Stavb	velika družba

## Priloga 2: Revizorjevo mnenje na računovodske izkaze zadnjega in predzadnjega javno objavljenega letnega poročila proučevanih družb in menjava revizorja

ŠT.	DOLŽNIK	ZADNJE JAVNO OBJAVLJENO LETNO POROČILO					PREDZADNJE JAVNO OBJAVLJENO LETNO POROČILO					MENJAVA REVIZORJA
		LETO	REVIZOR	VRSTA REVIZORJEVEGA MNENJA	VZROK	ODSTAVEK O POUČENJU ZADEVE, ODSTAVEK O DRUGI ZADEVI	LETO	REVIZOR	VRSTA REVIZORJEVEGA MNENJA	VZROK	ODSTAVEK O POUČENJU ZADEVE, ODSTAVEK O DRUGI ZADEVI	
1	D NALOŽBE finančne naložbe d.d.	2009	ECUM REVIZIJA d.o.o.	neprilagojeno mnenje	-	opozorilo na knjižni negativni presežek iz prevrednotenja	2008	ECUM REVIZIJA d.o.o.	neprilagojeno mnenje	-	opozorilo na vrednotenje nekaterih finančnih naložb po nabavni vrednosti	NE
2	SPLOŠNO GRADBENO PODJETJE ZASAVJE TRBOVLJE d.d.	-	-	-	-	-	2008	KPMG SLOVENIJA d.o.o.	neprilagojeno mnenje	-	-	-
3	TOM tovarna opreme d.d.	2009	Dinamic d.o.o.	neprilagojeno mnenje	-	opozorilo na insolventnost družbe; dvom o sposobnosti družbe, da nadaljuje kot delujoča družba	2008	Dinamic d.o.o.	neprilagojeno mnenje	-	-	NE
4	SIMT družba za servis, inženiring, marketing in trgovino, d.o.o.	2009	KPMG SLOVENIJA d.o.o.	neprilagojeno mnenje	-	-	2008	KPMG SLOVENIJA d.o.o.	neprilagojeno mnenje	-	-	NE
5	VEGRAD-AM nepremičnine d.o.o.	-	-	-	-	-	2008	RENOMA d.o.o.	neprilagojeno mnenje	-	-	-
6	VEGRAD - INVALIDSKA DEJAVNOST d.o.o. gostinstvo, trgovina in storitve - podjetje za usposabljanje in zaposlovanje invalidov	2009	RENOMA d.o.o.	zavrnitev mnenja	poslovodstvo ne prevzema odgovornosti za računovodske izkaze; poslovodstvo ni podpisalo poslovodske predstavitve zaradi česar obstaja dvom, da RI ne vključujejo vseh pomembnih poslovnih dogodkov in okoliščin; potreba po slabitvi zalog	-	2008	RENOMA d.o.o.	neprilagojeno mnenje	-	-	NE
7	TOMIP podjetje za usposabljanje in zaposlovanje invalidov d.o.o.	2009	Dinamic d.o.o.	neprilagojeno mnenje	-	dvom o sposobnosti družbe, da nadaljuje kot delujoča družba	2008	Dinamic d.o.o.	neprilagojeno mnenje	-	-	NE
8	G7 družba za varovanje, d.o.o., Trzin	2009	KPMG SLOVENIJA d.o.o.	neprilagojeno mnenje	-	opozorilo o težkem finančnem stanju družbe in namenu uvedbe postopka prisilne poravnave nad družbo	2008	KPMG SLOVENIJA d.o.o.	neprilagojeno mnenje	-	opozorilo na težko finančno stanje družbe in njeno kapitalsko neustreznost	NE
9	LIZ - INŽENIRING podjetje za pripravo in izvedbo investicij, d.d., Ljubljana	2009	VALUTA d.o.o.	neprilagojeno mnenje	-	-	2008	VALUTA d.o.o.	neprilagojeno mnenje	-	-	NE
10	VEGRAD d.d. Gradbeno industrijsko podjetje	2009	RENOMA d.o.o.	mnenje s pridržki	potreba po slabitvi finančnih naložb in terjatev; revizor ni zmožal potrditi ali preveriti stanja kratkoročnih obveznosti	dvom o sposobnosti družbe, da nadaljuje kot delujoča družba	2008	RENOMA d.o.o.	neprilagojeno mnenje	-	-	NE
11	PREVENT MISLINJA delovna oblačila, rokavice in trgovina d.o.o.	2009	REVIDICOM d.o.o.	neprilagojeno mnenje	-	-	2008	REVIDICOM d.o.o.	neprilagojeno mnenje	-	-	NE
12	FLUID Inženiring, proizvodnja, trgovina d.o.o.	2009	ABC revizija d.o.o.	mnenje s pridržki	revizor se ni mogel prepričati v stanje zalog (ni bil prisoten na štetju)	dvom o sposobnosti družbe, da nadaljuje kot delujoča družba; nepopolna razkritja	2008	BDO Revizija d.o.o.	mnenje s pridržki	potrebna slabitev terjatev	dvom o sposobnosti družbe, da nadaljuje kot delujoča družba	DA
13	CENTER NALOŽBE, finančna družba d.d.	2009	ECUM REVIZIJA d.o.o.	neprilagojeno mnenje	-	opozorilo na začetek postopka prisilne poravnave nad družbo	2008	AUDITOR REVIZIJSKA DRUŽBA d.o.o. Ptuj	neprilagojeno mnenje	-	-	DA
14	PREVENT avtomobilski deli d.o.o.	2009	REVIDICOM d.o.o.	neprilagojeno mnenje	-	-	2008	REVIDICOM d.o.o.	neprilagojeno mnenje	-	-	NE

se nadaljuje

nadaljevanje

ŠT.	DOLŽNIK	ZADNJE JAVNO OBJAVLJENO LETNO POROČILO					PREDZADNJE JAVNO OBJAVLJENO LETNO POROČILO					MENJAVA REVIZORJA
		LETO	REVIZOR	VRSTA REVIZORJEVEGA MNENJA	VZROK	ODSTAVEK O POUČENJANJU ZADEVE, ODSTAVEK O DRUGI ZADEVI	LETO	REVIZOR	VRSTA REVIZORJEVEGA MNENJA	VZROK	ODSTAVEK O POUČENJANJU ZADEVE, ODSTAVEK O DRUGI ZADEVI	
15	PREVENT GLOBAL družba za upravljanje, investicije in razvoj d.d.	2009	REVIDICOM d.o.o.	neprilagojeno mnenje	-	opozorilo na insolventnost	2008	REVIDICOM d.o.o.	neprilagojeno mnenje	-	družba glede na sprejete računovodske usmeritve ni opravila prerazporeditve finančnih naložb med posameznimi skupinami finančnih naložb; opozorilo na opravljene oslavitve finančnih naložb; verjetna potreba po slabitvi opreme; potreba po oblikovanju rezervacij za obveznosti iz tožb	NE
16	MTD proizvodno, storitveno in trgovsko podjetje d.o.o.	2009	REVIDICOM d.o.o.	neprilagojeno mnenje	-	opozorilo na dolgoročno plačilno nesposobnost	2008	REVIDICOM d.o.o.	neprilagojeno mnenje	-	-	NE
17	POTEZA NALOŽBE podjetje za naložbe in financiranje, d.o.o.	2009	KPMG SLOVENIJA d.o.o.	neprilagojeno mnenje	-	-	2008	KPMG SLOVENIJA d.o.o.	neprilagojeno mnenje	-	-	NE
18	CASINO LJUBLJANA d.d., prirejanje posebnih iger na srečo	-	-	-	-	-	2008	REVIDICOM d.o.o.	neprilagojeno mnenje	-	družba je insolventna; dvom o sposobnosti družbe, da nadaljuje kot delujoča družba	-
19	ICIT, Inovacijski center igralskih tehnologij d.d.	-	-	-	-	-	2008	BDO Revizija d.o.o.	neprilagojeno mnenje	-	družba opravljenih popravkov bistvene napake ni prikazala v skladu s točko 9. Uvoda v SRS; tveganje nevrčila posojila; morebitna potreba po oslavitvi dolgoročno odloženih stroškov razvijanja; dvom o sposobnosti družbe, da nadaljuje kot delujoča družba	-
20	GRADIS GRADBENO PODJETJE CELJE d.d.	-	-	-	-	-	2008	ABC revizija d.o.o.	odklonilo mnenje	pri obračunu prihodkov iz opravljenih del ni bil ustrezno upoštevan SRS 18.16.; družba izkazuje med AČR vnaprej vračunane prihodke, ki jih naročnik ne priznava	-	-
21	KONSTRUKTOR GRATRANS d.o.o.	2010	BORERA d.o.o.	neprilagojeno mnenje	-	-	2009	BORERA d.o.o.	neprilagojeno mnenje	-	-	NE
22	GRADIS Gradbeno podjetje, Ljubljana, d.o.o.	2010	REVIZIJSKI CENTER d.o.o.	neprilagojeno mnenje	-	dvom o sposobnosti družbe, da nadaljuje kot delujoča družba	2009	REVIZIJSKI CENTER d.o.o.	neprilagojeno mnenje	-	-	NE
23	ALPOS POSEBNE STORITVE, proizvodnja, storitve in zaposlovanje invalidov, d.o.o.	2010	ABC revizija d.o.o.	neprilagojeno mnenje	-	dvom o sposobnosti družbe, da nadaljuje kot delujoča družba	2009	ABC revizija d.o.o.	neprilagojeno mnenje	-	-	NE
24	ALPOS industrija kovinskih izdelkov in opreme, d.d.	2010	ABC revizija d.o.o.	mnenje s pridržki	vpisan začetek prisilne poravnave nad družbo; ogroženost predpostavke delujoče družbe	-	2009	ABC revizija d.o.o.	mnenje s pridržki	družba ni opravila preveritve potrebe po oslavitvi finančnih naložb v nekatere odvisne družbe kljub obstoju indicev, ki nakazujejo na potrebo po oslavitvi; opozorilo na slabo finančno stanje družbe	-	NE
25	JAVOR IPP podjetje za usposabljanje in zaposlovanje invalidov d.o.o. Pivka	2010	KPMG SLOVENIJA d.o.o.	neprilagojeno mnenje	-	-	2009	KPMG SLOVENIJA d.o.o.	neprilagojeno mnenje	-	-	NE

se nadaljuje

nadaljevanje

ŠT.	DOLŽNIK	ZADNJE JAVNO OBJAVLJENO LETNO POROČILO					PREDZADNJE JAVNO OBJAVLJENO LETNO POROČILO					MENJAVA REVIZORJA
		LETO	REVIZOR	VRSTA REVIZORJEVEGA MNENJA	VZROK	ODSTAVEK O POUČENJANJU ZADEVE, ODSTAVEK O DRUGI ZADEVI	LETO	REVIZOR	VRSTA REVIZORJEVEGA MNENJA	VZROK	ODSTAVEK O POUČENJANJU ZADEVE, ODSTAVEK O DRUGI ZADEVI	
26	VEGRAD NALOŽBA družba pooblaščenka, d.d.	-	-	-	-	-	2009	RENOMA d.o.o.	odklonilno mnenje	v računovodske izkaze je vključena naložba v družbo v prislilni poravnavi (potrebni bistveni popravki vrednosti naložbe)	-	-
27	VIATOR & VEKTOR LOGISTIKA družba za transport in logistiko d.o.o.	2010	KPMG SLOVENIJA d.o.o.	mnenje s pridržki	neutemeljeno izkazovanje terjatev za odloženi davek	dvom o sposobnosti družbe, da nadaljuje kot delujoča družba	2009	KPMG SLOVENIJA d.o.o.	neprilagojeno mnenje	-	-	NE
28	TEHNOUNION ZASTOPSTVA, družba za trgovino in posredovanje, d.o.o.	2010	KPMG SLOVENIJA d.o.o.	neprilagojeno mnenje	-	dvom o sposobnosti družbe, da nadaljuje kot delujoča družba	2009	KPMG SLOVENIJA d.o.o.	mnenje s pridržki	potrebna oslabeitev naložbe v odvisno družbo, ki izkazuje negativen kapital	-	NE
29	DELO REVVIJE, Družba za časopisno-založniško dejavnost ter intelektualne in	2010	RENOMA d.o.o.	neprilagojeno mnenje	-	dvom o sposobnosti družbe, da nadaljuje kot delujoča družba	2009	RENOMA d.o.o.	neprilagojeno mnenje	-	opozorilo na težek finančni položaj družbe	NE
30	NGP NIZKE GRADNJE, gradbeno storitvena družba d.d.	-	-	-	-	-	2009	RENOMA d.o.o.	neprilagojeno mnenje	-	-	-
31	GRADBENO PODJETJE SCT ASFALTI d.o.o.	2010	UHY Revizija in svetovanje d.o.o.	neprilagojeno mnenje	-	dvom o sposobnosti družbe, da nadaljuje kot delujoča družba	2009	UHY Revizija in svetovanje d.o.o.	neprilagojeno mnenje	-	opozorilo, da družba večino prodaje in nabave realizira v sistemu povezanih družb (pogoji so lahko različni od tržnih)	NE
32	ORKA Podjetje za trgovino in storitve d.o.o.	2010	KPMG SLOVENIJA d.o.o.	mnenje s pridržki	družba ni oblikovala popravka vrednosti terjatve do družbe v postopku lastninskega prestrukturiranja	dvom o sposobnosti družbe, da nadaljuje kot delujoča družba	2009	KPMG SLOVENIJA d.o.o.	mnenje s pridržki	družba ni oslabilila finančne naložbe v odvisno družbo	-	NE
33	KITEC sanitarna in ogrevalna tehnika d.o.o.	-	-	-	-	-	2009	PROSPERUS d.o.o.	neprilagojeno mnenje	-	-	-
34	Lesna industrija Litija d.d.	2010	REVIZIJSKI CENTER d.o.o.	neprilagojeno mnenje	-	dvom o sposobnosti družbe, da nadaljuje kot delujoča družba	2009	REVIZIJSKI CENTER d.o.o.	neprilagojeno mnenje	-	-	NE
35	NOVOLES - PRIMARA proizvodnja vezanega lesa in drugih lesnih polproizvodov d.o.o. Straža	2010	DINAMIC d.o.o.	odklonilno mnenje	uvredba stečajja; računovodski izkazi so pripravljani ob predpostavki delujoče družbe	-	2009	IN Revizija d.o.o.	neprilagojeno mnenje	-	-	DA
36	TP INTARZIJA Podjetje za zaposlovanje in usposabljanje invalidov	-	-	-	-	-	2009	IN Revizija d.o.o.	neprilagojeno mnenje	-	družba je dolgoročno plačilno nesposobna	-
37	EXIMO Trgovina, turizem, proizvodnja d.o.o.	-	-	-	-	-	2009	BDO Revizija d.o.o.	neprilagojeno mnenje	-	družba je insolventna; dvom o sposobnosti družbe, da nadaljuje kot delujoča družba	-
38	POHIŠTVO BREŽICE proizvodnja in prodaja pohištva d.d. - v likvidaciji	-	-	-	-	-	2009	IN Revizija d.o.o.	neprilagojeno mnenje	-	opozorilo na predvideno odprodajo nepremičnin družbe in selitve proizvodnje na drugo lokacijo	-
39	GRADBENO PODJETJE GROUPLJE d.d.	-	-	-	-	-	2009	BDO Revizija d.o.o.	neprilagojeno mnenje	-	-	-
40	GRADIS GRADBENO PODJETJE GRADNJE PTUJ D.D.	-	-	-	-	-	2009	ABECEDA d.o.o.	mnenje s pridržki	družba nima oblikovanega popravka vrednosti za terjatev v tožbi do upnika nad katerim je bila uvedena prisilna poravnava	-	-

se nadaljuje

nadaljevanje

ŠT.	DOLŽNIK	ZADNJE JAVNO OBJAVLJENO LETNO POROČILO					PREDZADNJE JAVNO OBJAVLJENO LETNO POROČILO					MENJAVA REVIZORJA
		LETO	REVIZOR	VRSTA REVIZORJEVEGA MNENJA	VZROK	ODSTAVEK O POUČENJANJU ZADEVE, ODSTAVEK O DRUGI ZADEVI	LETO	REVIZOR	VRSTA REVIZORJEVEGA MNENJA	VZROK	ODSTAVEK O POUČENJANJU ZADEVE, ODSTAVEK O DRUGI ZADEVI	
41	MTB podjetje za inženiring, trgovino in storitve d.o.o.	-	-	-	-	-	2009	PROBITAS ALPEN-ADRIA AUDIT d.o.o.	neprilagojeno mnenje	-	družba je insolventna; nad njo je bil začel postopek prisilne poravnave; dvom o sposobnosti družbe, da nadaljuje kot delujoča družba	-
42	TOVARNA VOZIL MARIBOR d.o.o.	-	-	-	-	-	2009	KPMG SLOVENIJA d.o.o.	neprilagojeno mnenje	-	družba je insolventna; dvom o sposobnosti družbe, da nadaljuje kot delujoča družba	-
43	FERLINC družba za storitve, trgovino in proizvodnjo d.o.o.	-	-	-	-	-	2009	BORERA d.o.o.	neprilagojeno mnenje	-	družba je insolventna; dvom o sposobnosti družbe, da nadaljuje kot delujoča družba	-
44	SCT GEM Gradbena mehanizacija d.o.o.	-	-	-	-	-	2009	UHY Revizija in svetovanje d.o.o.	neprilagojeno mnenje	-	opozorilo na pomembno negotovost glede izterljivosti terjatev do insolventnega dolžnika; opozorilo, da družba pretežni del prodaje in nabave realizira v sistemu povezanih družb, kjer se pogoji lahko razlikujejo od tržnih	-
45	STAVBAR GRADNJE gradbeništvo, trgovina in storitve d.o.o.	-	-	-	-	-	2009	AUDITOR REVIZIJSKA	neprilagojeno mnenje	-	nad družbo je bil začel postopek prisilne poravnave	-
46	GEODETSKI ZAVOD SLOVENIJE d.d.	-	-	-	-	-	2009	PricewaterhouseCoopers d.o.o.	neprilagojeno mnenje	-	-	-
47	SCT OBRATI, gradbena in industrijska dejavnost, d.o.o.	-	-	-	-	-	2009	UHY Revizija in svetovanje d.o.o.	neprilagojeno mnenje	-	družba je pretežni del prodaje in nabave realizirala v sistemu povezanih družb, kjer se lahko transakcije izvajajo tudi po pogojih drugačnih od tržnih; družba je insolventna	-
48	GRADBENO PODJETJE RADLJE d.d.	2011	ABC revizija, d.o.o.	neprilagojeno mnenje	-	dvom o sposobnosti družbe, da nadaljuje kot delujoča družba	2010	ABC revizija, d.o.o.	neprilagojeno mnenje	-	dvom o sposobnosti družbe, da nadaljuje kot delujoča družba	NE
49	MODRA PREMICA, trgovina in storitve, d.o.o. (SCHWARZ družba za Trgovsko in grafično dejavnost, d.o.o.)	2011	KPMG Slovenija d.o.o.	mnenje s pridržki	dvom o sposobnosti družbe, da nadaljuje kot delujoča družba; družba ni oblikovala popravka vrednosti terjatev	realizirana izguba v času po datumu bilance stanja; postopki iskanja strateškega partnerja, dokapitalizacije; revizor se ni mogel prepričati ali so razkrite vse povezane osebe in vsi posli med povezanimi osebami	2010	KPMG Slovenija d.o.o.	neprilagojeno mnenje	-	dvom o sposobnosti družbe, da nadaljuje kot delujoča družba; revizor se ni mogel prepričati ali so razkrite vse povezane osebe in vsi posli med povezanimi osebami	NE
50	STAVBENIK, gradbeništvo, d.o.o.	2011	Revizijski center d.o.o.	mnenje s pridržki	družba ni oblikovala popravka vrednosti terjatev	dvom o sposobnosti družbe, da nadaljuje kot delujoča družba	2010	Revizijski center d.o.o.	neprilagojeno mnenje	-	-	NE
51	OGRAD holding d.o.o.	-	-	-	-	-	2010	PRO REVIZIJA d.o.o.	neprilagojeno mnenje	-	-	-
52	ARMING, Podjetje za gradnjo, projektiranje in inženiring d.o.o.	-	-	-	-	-	2010	GSS revizijska družba d.o.o.	mnenje s pridržki	terjatve do kupcev in obveznosti iz financiranja so preniško izkazane; družba ni oblikovala popravkov vrednosti terjatev	dvom o sposobnosti družbe, da nadaljuje kot delujoča družba	-

se nadaljuje

nadaljevanje

ŠT.	DOLŽNIK	ZADNJE JAVNO OBJAVLJENO LETNO POROČILO					PREDZADNJE JAVNO OBJAVLJENO LETNO POROČILO					MENJAVA REVIZORJA
		LETO	REVIZOR	VRSTA REVIZORJEVEGA MNENJA	VZROK	ODSTAVEK O POUČENJU ZADEVE, ODSTAVEK O DRUGI ZADEVI	LETO	REVIZOR	VRSTA REVIZORJEVEGA MNENJA	VZROK	ODSTAVEK O POUČENJU ZADEVE, ODSTAVEK O DRUGI ZADEVI	
53	MILANČE, trgovina d.o.o. (PROLOGISTIC, trgovina d.o.o.)	-	-	-	-	-	2010	BDO Revizija d.o.o.	zavrnitev mnenja	revizor se ni mogel prepričati o obstoju zalog; družba ni evidentirala odloženih obveznosti za davek; cenitev na osnovi katere je bila opravljena krepitev ni bila pripravljena za namen računovodskega poročanja; družba ni oblikovala popravka vrednosti terjatev; družba ni spoštovala računovodske predpostavke nastanka poslovnega dogodka; družba nima oblikovanih rezervacij za potencialne izgube iz tožb; nepopolna razkritja; dvom o sposobnosti družbe, da nadaljuje kot delujoča družba	primerjalni podatki za predhodno poslovno leto niso revidirani	-
54	FINAL Inženiring in gradbeništvo d.d. Nova Gorica	-	-	-	-	-	2010	SN REVIZIJA d.o.o.	neprilagojeno mnenje	-	slab finančni položaj	-
55	MEBLO JOGI Podjetje za izdelavo izdelkov za počitek in spanje d.o.o., Nova Gorica	2011	BDO Revizija d.o.o.	neprilagojeno mnenje	-	dvom o sposobnosti družbe, da nadaljuje kot delujoča družba	2010	BDO Revizija d.o.o.	neprilagojeno mnenje	-	dvom o sposobnosti družbe, da nadaljuje kot delujoča družba	NE
56	MINERVA ŽALEC predelava plastike in kovin, d.d.	2011	PKF d.o.o.	neprilagojeno mnenje	-	dvom o sposobnosti družbe, da nadaljuje kot delujoča družba	2010	Renoma d.o.o.	mnenje s pridržki	potrebna slabitev finančnih naložb in terjatev; neutemeljeno izkazovanje AČR	dvom o sposobnosti družbe, da nadaljuje kot delujoča družba	DA
57	PRIMORJE HOLDING d.d.	-	-	-	-	-	2010	Revizijski center d.o.o.	neprilagojeno mnenje	-	-	-
58	RAŠICA POINT Invalidsko podjetje za proizvodnjo in trgovino d.o.o.	-	-	-	-	-	2010	Revidera d.o.o.	neprilagojeno mnenje	-	dvom o sposobnosti družbe, da nadaljuje kot delujoča družba; terjatve verjetno previsoko izkazane	-
59	MAKSIMA INVEST, finančna družba d.d.	2011	UHY Revizija in svetovanje d.o.o.	mnenje s pridržki	potrebna slabitev finančnih naložb	dvom o sposobnosti družbe, da nadaljuje kot delujoča družba; opozorilo, da je bila poštena vrednost nekaterih finančnih naložb ocenjena z uporabo modelov vrednotenja	2010	UHY Revizija in svetovanje d.o.o.	mnenje s pridržki	dvom v realnost oblikovanja terjatev za odloženi davek	opozorilo na težko finančno stanje družbe in način vrednotenja finančnih naložb	NE
60	PRIMORJE d.d. družba za gradbeništvo, inženiring in druge poslovne storitve	-	-	-	-	-	2010	Revizijski center d.o.o.	neprilagojeno mnenje	-	opozorilo na težko finančno stanje družbe	-
61	FINETOL, finančna družba d.d.	-	-	-	-	-	2010	UHY Revizija in svetovanje d.o.o.	neprilagojeno mnenje	-	opozorilo na težko finančno stanje družbe in način vrednotenja finančnih naložb	-
62	FB INVESTICIJE podjetje za inženiring, gradnjo in vodenje investicijskih projektov d.o.o.	-	-	-	-	-	2010	ECUM REVIZIJA d.o.o.	neprilagojeno mnenje	-	dvom o sposobnosti družbe, da nadaljuje kot delujoča družba	-
63	LESNO INDUSTRIJSKO PODJETJE RADOMLJE d.d.	2011	VALUTA d.o.o.	neprilagojeno mnenje	-	dvom o sposobnosti družbe, da nadaljuje kot delujoča družba	2010	VALUTA d.o.o.	neprilagojeno mnenje	-	dvom o sposobnosti družbe, da nadaljuje kot delujoča družba	NE

se nadaljuje



nadaljevanje

ŠT.	DOLŽNIK	ZADNJE JAVNO OBJAVLJENO LETNO POROČILO					PREDZADNJE JAVNO OBJAVLJENO LETNO POROČILO					MENJAVA REVIZORJA
		LETO	REVIZOR	VRSTA REVIZORJEVEGA MNENJA	VZROK	ODSTAVEK O POUČENJANJU ZADEVE, ODSTAVEK O DRUGI	LETO	REVIZOR	VRSTA REVIZORJEVEGA MNENJA	VZROK	ODSTAVEK O POUČENJANJU ZADEVE, ODSTAVEK O DRUGI	
64	INTEGRAL, Promet in delavnice d.d.	2011	AUDITOR REVIZIJSKA DRUŽBA d.o.o. Ptuj	odklonilno mnenje	družba bi morala računovodske izkaze pripraviti na likvidacijski osnovi (in ne pod predpostavko delujoče družbe); izkazati bi morala obveznosti do zaposlenih iz naslova odpravnin	-	2010	AUDITOR REVIZIJSKA DRUŽBA d.o.o. Ptuj	neprilagojeno mnenje	-	-	NE
65	LESNO INDUSTRIJSKO PODJETJE POLJČANE d.d.	-	-	-	-	-	2010	ABC revizija, d.o.o.	mnenje s pridržki	potrebna skrbitev terjatev; družba ni odpravila pripoznanja prodanih zemljišč in tudi ne prevrednotovalnega popravka zemljišč; previsoko vrednotene zaloge zaradi uporabe napačne osnove pri vrednotenju; družba ne izkazuje dela obveznosti do zaposlenih; družba ne izkazuje rezervacij za odpravnine in jubilejne nagrade	dvom o sposobnosti družbe, da nadaljuje kot delujoča družba	-
66	PODJETJE ZA UREJANJE HUDOURNIKOV d.d.	-	-	-	-	-	2010	RODL & PARTNER d.o.o.	neprilagojeno mnenje	-	opozorilo na vrednotenje finančnih naložb	-
67	EPIC COMMERCE - podjetje za zunanjo in notranjo trgovino in športni inženiring, d.o.o. Postojna	-	-	-	-	-	2010	PRO REVIZIJA d.o.o.	mnenje s pridržki	revizor se ni mogel prepričati o količinskem stanju zalog (ni bil prisoten pri štetju)	dvom o sposobnosti družbe, da nadaljuje kot delujoča družba; opozorilo na verjetno neizterljivost terjatev	-
68	GRADBINEC GIP, gradbeništvo, d.o.o.	-	-	-	-	-	2010	Revizijski center d.o.o.	neprilagojeno mnenje	-	dvom o sposobnosti družbe, da nadaljuje kot delujoča družba	-
69	GRAMIZ Gradbeno podjetje, d.d. Kočevje	-	-	-	-	-	2010	ABC revizija, d.o.o.	neprilagojeno mnenje	-	opozorilo na verjetno neizterljivost terjatev	-

### Priloga 3: Bilančna vsota zadnjega javno objavljenega LP, zaključne bilance, začetne bilance in vrednost premoženja proučevanih družb

ŠT.	DOLŽNIK	BILANČNA VSOTA ZADNJE JAVNO OBJAVLJENO LP (EUR)	BILANČNA VSOTA ZAKLJUČNA BILANCA (EUR)	BILANČNA VSOTA ZAČETNA BILANCA (EUR)	BILANČNA VSOTA ZAČETNA BILANCA - izguba (EUR)	VREDNOST PREMOŽENJA (EUR)	PRIMERJAVA Z VREDNOSTJO PREMOŽENJA					
							Zadnje javno objavljeno LP		Zaključna bilanca stanja		Začetna bilanca stanja	
							Vrednost premoženja kot delež bilančne vsote zadnjega javno objavljenega LP (v %)	Vrednostna razlika med bilančno vsoto zadnje objavljenega LP in vrednostjo premoženja (EUR)	Vrednost premoženja kot delež bilančne vsote zaključne bilance (v %)	Vrednostna razlika med bilančno vsoto zaključne BS in vrednostjo premoženja (EUR)	Vrednost premoženja kot delež bilančne vsote začetne bilance (v %)	Vrednostna razlika med bilančno vsoto začetne bilance in vrednostjo premoženja (EUR)
0	1	2	3	4	5	6	7 = (6/2) X 100	8 = 2-6	9 = (6/3) X 100	10 = 3-6	11 = (6/4) X 100	12 = 5
1	D NALOŽBE finančne naložbe d.d.	474.835	otvoritveno poročilo ne vsebuje zaključne bilance stanja	29.532	9.728	19.804	4	455.031	n.a.	n.a.	67	9.728
2	SPLOŠNO GRADBENO PODJETJE ZASAVJE TRBOVLJE d.d.	23.277.914	13.691.344	28.053.401	14.443.465	13.609.936	58	9.667.978	99	81.408	49	14.443.465
3	TOM tovarna opreme d.d.	25.916.415	otvoritveno poročilo ne vsebuje zaključne bilance stanja	22.495.021	17.882.956	4.612.065	18	21.304.350	n.a.	n.a.	21	17.882.956
4	SIMT družba za servis, inženiring, marketing in trgovino, d.o.o.	5.783.544	2.403.911	5.212.986	3.976.934	1.236.052	21	4.547.493	51	1.167.860	24	3.976.934
5	VEGRAD-AM nepremičnine d.o.o.	93.786.827	otvoritveno poročilo ne vsebuje zaključne bilance stanja	125.747.942	34.103.181	91.644.761	98	2.142.066	n.a.	n.a.	73	34.103.181
6	VEGRAD - INVALIDSKA DEJAVNOST d.o.o. gostinstvo, trgovina in storitve - podjetje za	7.359.348	11.537.474	16.031.170	7.299.801	8.731.369	119	- 1.372.021	76	2.806.105	54	7.299.801
7	TOMIP podjetje za usposabljanje in zaposlovanje invalidov d.o.o.	186.695	otvoritveno poročilo ne vsebuje zaključne bilance stanja	otvoritveno poročilo ne vsebuje začetne bilance stanja	otvoritveno poročilo ne vsebuje začetne bilance stanja	-	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
8	G7 družba za varovanje, d.o.o., Trzin	5.260.592	3.876.049	44.614.730	32.835.700	11.779.030	224	- 6.518.438	304	- 7.902.981	26	32.835.700
9	LIZ - INŽENIRING podjetje za pripravo in izvedbo investicij, d.d., Ljubljana	19.786.551	17.362.042	22.199.243	6.926.167	15.273.077	77	4.513.474	88	2.088.965	69	6.926.167
10	VEGRAD d.d. Gradbeno industrijsko podjetje	264.340.236	69.128.143	540.736.539	495.773.767	44.962.772	17	219.377.464	65	24.165.371	8	495.773.767
11	PREVENT MISLINJA delovna oblačila, rokavice in trgovina d.o.o.	5.019.152	4.257.283	7.925.651	3.543.054	4.382.597	87	636.555	103	- 125.314	55	3.543.054
12	FLUID Inženiring, proizvodnja, trgovina d.o.o.	3.759.543	otvoritveno poročilo ne vsebuje zaključne bilance stanja (manjka priloga)	12.174.759	8.589.139	3.585.620	95	173.923	n.a.	n.a.	29	8.589.139
13	CENTER NALOŽBE, finančna družba d.d.	25.114.101	23.402.087	108.648.203	29.033.722	79.614.481	317	- 54.500.380	340	- 56.212.394	73	29.033.722
14	PREVENT avtomobilski deli d.o.o.	8.416.180	6.373.868	14.712.172	8.775.099	5.937.073	71	2.479.107	93	436.795	40	8.775.099
15	PREVENT GLOBAL družba za upravljanje, investicije in razvoj d.d.	71.291.993	62.779.227	73.887.478	-	73.887.478	104	- 2.595.485	118	- 11.108.251	100	-
16	MTD proizvodno, storitveno in trgovsko podjetje d.o.o.	5.824.723	4.807.376	14.079.630	9.850.932	4.228.698	73	1.596.025	88	578.678	30	9.850.932

se nadaljuje

nadaljevanje

ŠT.	DOLŽNIK	BILANČNA VSOTA ZADNJE JAVNO OBJAVLJENO LP (EUR)	BILANČNA VSOTA ZAKLJUČNA BILANCA (EUR)	BILANČNA VSOTA ZAČETNA BILANCA (EUR)	BILANČNA VSOTA ZAČETNA BILANCA - izguba (EUR)	VREDNOST PREMOŽENJA (EUR)	PRIMERJAVA Z VREDNOSTJO PREMOŽENJA					
							Zadnje javno objavljeno LP		Zaključna bilanca stanja		Začetna bilanca stanja	
							Vrednost premoženja kot delež bilančne vsote zadnjega javno objavljenega LP (v %)	Vrednostna razlika med bilančno vsoto zadnje objavljenega LP in vrednostjo premoženja (EUR)	Vrednost premoženja kot delež bilančne vsote zaključne bilance (v %)	Vrednostna razlika med bilančno vsoto zaključne BS in vrednostjo premoženja (EUR)	Vrednost premoženja kot delež bilančne vsote začetne bilance (v %)	Vrednostna razlika med bilančno vsoto začetne bilance in vrednostjo premoženja (EUR)
17	POTEZA NALOŽBE podjetje za naložbe in financiranje, d.o.o.	223.765.228	otvoritveno poročilo ne vsebuje zaključne bilance stanja	187.040.085	38.581.368	148.458.717	66	75.306.511	n.a.	n.a.	79	38.581.368
18	CASINO LJUBLJANA d.d., prirejanje posebnih iger na srečo	9.678.410	otvoritveno poročilo ne vsebuje zaključne bilance stanja	19.401.753	8.719.263	10.682.490	110	- 1.004.080	n.a.	n.a.	55	8.719.263
19	ICIT, Inovacijski center igralniških tehnologij d.d.	6.099.051	5.520.767	3.849.193	-	3.849.193	63	2.249.858	70	1.671.574	100	-
20	GRADIS GRADBENO PODJETJE CELJE d.d.	71.203.659	42.181.295	80.739.360	66.790.590	13.948.770	20	57.254.889	33	28.232.525	17	66.790.590
21	KONSTRUKTOR GRATRANS d.o.o.	6.550.712	5.192.413	29.714.961	25.815.513	3.899.448	60	2.651.264	75	1.292.965	13	25.815.513
22	GRADIS Gradbeno podjetje, Ljubljana, d.o.o.	17.693.356	4.500.486	pasivna stran začetne bilance stanja v poročilu še ni ugotovljena	pasivna stran začetne bilance stanja v poročilu še ni ugotovljena	4.414.354	25	13.279.002	98	86.132	n.a.	n.a.
23	ALPOS POSEBNE STORITVE, proizvodnja, storitve in zaposlovanje invalidov, d.o.o.	5.703.293	6.294.503	52.449.081	48.088.794	4.360.286	76	1.343.007	69	1.934.217	8	48.088.794
24	ALPOS industrija kovinskih izdelkov in opreme, d.d.	100.184.251	otvoritveno poročilo ne vsebuje zaključne bilance stanja	295.985.953	264.120.326	31.865.626	32	68.318.625	n.a.	n.a.	11	264.120.326
25	JAVOR IPP podjetje za usposabljanje in zaposlovanje invalidov d.o.o. Pivka	870.940	847.108	4.643.415	3.994.290	649.125	75	221.815	77	197.983	14	3.994.290
26	VEGRAD NALOŽBA družba pooblaščenka, d.d.	8.867.125	7.880	1.764.014	1.760.356	3.658	0	8.863.467	46	4.222	0	1.760.356
27	VIATOR & VEKTOR LOGISTIKA družba za transport in logistiko d.o.o.	56.616.614	45.107.627	pasivna stran začetne bilance stanja v poročilu še ni ugotovljena	pasivna stran začetne bilance stanja v poročilu še ni ugotovljena	19.785.903	35	36.830.711	44	25.321.724	n.a.	n.a.
28	TEHNOUNION ZASTOPSTVA, družba za trgovino in posredovanje, d.o.o.	6.074.971	5.044.827	3.534.279	2.653.704	880.575	14	5.194.396	17	4.164.252	25	2.653.704
29	DELO REVVIJE, Družba za časopisno-založniško dejavnost ter intelektualne in poslovne storitve, d.d.	39.295.918	otvoritveno poročilo ne vsebuje zaključne bilance stanja	42.551.962	-	42.551.962	108	- 3.256.044	n.a.	n.a.	100	-
30	NGP NIZKE GRADNJE, gradbeno storitvena družba d.d.	5.528.274	2.142.646	6.230.418	4.891.083	1.339.335	24	4.188.939	63	803.311	21	4.891.083
31	GRADBENO PODJETJE SCT ASFALTI d.o.o.	3.633.911	otvoritveno poročilo ne vsebuje zaključne bilance stanja	otvoritveno poročilo ne vsebuje začetne bilance stanja	otvoritveno poročilo ne vsebuje začetne bilance stanja	-	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
32	ORKA Podjetje za trgovino in storitve d.o.o.	23.808.135	14.505.867	31.627.258	24.472.324	7.154.934	30	16.653.201	49	7.350.933	23	24.472.324
33	KITEC sanitarna in ogrevalna tehnika d.o.o.	9.976.151	6.410.964	9.606.019	-	9.606.019	96	370.132	150	- 3.195.055	100	-

se nadaljuje

nadaljevanje

ŠT.	DOLŽNIK	BILANČNA VSOTA ZADNJE JAVNO OBJAVLJENO LP (EUR)	BILANČNA VSOTA ZAKLJUČNA BILANCA (EUR)	BILANČNA VSOTA ZAČETNA BILANCA (EUR)	BILANČNA VSOTA ZAČETNA BILANCA - izguba (EUR)	VREDNOST PREMOŽENJA (EUR)	PRIMERJAVA Z VREDNOSTJO PREMOŽENJA					
							Zadnje javno objavljeno LP		Zaključna bilanca stanja		Začetna bilanca stanja	
							Vrednost premoženja kot delež bilančne vsote zadnjega javno objavljenega LP (v %)	Vrednostna razlika med bilančno vsoto zadnje objavljenega Lp in vrednostjo premoženja (EUR)	Vrednost premoženja kot delež bilančne vsote zaključne bilance (v %)	Vrednostna razlika med bilančno vsoto zaključne BS in vrednostjo premoženja (EUR)	Vrednost premoženja kot delež bilančne vsote začetne bilance (v %)	Vrednostna razlika med bilančno vsoto začetne bilance in vrednostjo premoženja (EUR)
34	Lesna industrija Litija d.d.	3.480.766	1.559.108	4.064.586	2.573.609	1.490.977	43	1.989.789	96	68.131	37	2.573.609
35	NOVOLES - PRIMARA proizvodnja vezanega lesa in drugih lesnih polproizvodov d.o.o. Straža	2.339.095	1.639.598	6.434.037	4.001.799	2.432.238	104	- 93.143	148	- 792.640	38	4.001.799
36	TP INTARZIJA Podjetje za zaposlovanje in usposabljanje invalidov d.o.o.	915.511	655.653	2.216.468	1.579.251	637.218	70	278.293	97	18.435	29	1.579.251
37	EXIMO Trgovina, turizem, proizvodnja d.o.o.	6.375.910	otvoritveno poročilo ne vsebuje zaključne bilance stanja	otvoritveno poročilo ne vsebuje začetne bilance stanja	otvoritveno poročilo ne vsebuje začetne bilance stanja	-	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
38	POHIŠTVO BREŽICE proizvodnja in prodaja pohištva d.d. - v likvidaciji	4.848.878	3.338.905	10.134.282	5.809.207	4.325.075	89	523.803	130	- 986.170	43	5.809.207
39	GRADBENO PODJETJE GROSUPLJE d.d.	58.203.464	otvoritveno poročilo ne vsebuje zaključne bilance stanja	pasivna stran začetne bilance stanja v poročilu še ni ugotovljena	pasivna stran začetne bilance stanja v poročilu še ni ugotovljena	38.562.103	66	19.641.361	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
40	GRADIS GRADBENO PODJETJE GRADNJE PTUJ D.D.	20.616.329	14.609.705	18.250.710	12.142.730	6.107.980	30	14.508.349	42	8.501.725	33	12.142.730
41	MTB podjetje za inženiring, trgovino in storitve d.o.o.	83.437.431	50.053.833	105.237.801	78.160.514	27.077.287	32	56.360.144	54	22.976.546	26	78.160.514
42	TOVARNA VOZIL MARIBOR d.o.o.	26.794.629	29.371.776	pasivna stran začetne bilance stanja v poročilu še ni ugotovljena	pasivna stran začetne bilance stanja v poročilu še ni ugotovljena	18.248.768	68	8.545.861	62	11.123.008	n.a.	n.a.
43	FERLINC družba za storitve, trgovino in proizvodnjo d.o.o.	9.687.034	3.465.722	10.926.358	8.116.795	2.809.562	29	6.877.472	81	656.160	26	8.116.795
44	SCT GEM Gradbena mehanizacija d.o.o.	7.556.163	2.477.557	otvoritveno poročilo ne vsebuje začetne bilance stanja	otvoritveno poročilo ne vsebuje začetne bilance stanja	-	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
45	STAVBAR GRADNJE gradbeništvo, trgovina in storitve d.o.o.	60.885.719	28.562.163	82.005.853	62.068.937	19.936.916	33	40.948.803	70	8.625.247	24	62.068.937
46	GEODETSKI ZAVOD SLOVENIJE d.d.	9.891.566	6.948.541	2.487.429	2.178.433	308.996	3	9.582.570	4	6.639.545	12	2.178.433
47	SCT OBRATI, gradbena in industrijska dejavnost, d.o.o.	6.768.508	4.216.547	6.306.994	4.739.149	1.567.846	23	5.200.662	37	2.648.701	25	4.739.149
48	GRADBENO PODJETJE RADLJE d.d.	10.274.843	6.278.443	pasivna stran začetne bilance stanja v poročilu še ni ugotovljena	pasivna stran začetne bilance stanja v poročilu še ni ugotovljena	4.761.980	46	5.512.863	76	1.516.463	n.a.	n.a.
49	MODRA PREMICA, trgovina in storitve, d.o.o. (SCHWARZ družba za Trgovsko in grafično dejavnost, d.o.o.)	6.737.787	otvoritveno poročilo ne vsebuje zaključne bilance stanja	24.271.581	19.935.701	4.335.879	64	2.401.908	n.a.	n.a.	18	19.935.701
50	STAVBENIK, gradbeništvo, d.o.o.	23.797.663	15.543.666	51.675.708	38.574.183	13.101.525	55	10.696.138	84	2.442.141	25	38.574.183

se nadaljuje

nadaljevanje

ŠT.	DOLŽNIK	BILANČNA VSOTA ZADNJE JAVNO OBJAVLJENO LP (EUR)	BILANČNA VSOTA ZAKLJUČNA BILANCA (EUR)	BILANČNA VSOTA ZAČETNA BILANCA (EUR)	BILANČNA VSOTA ZAČETNA BILANCA - izguba (EUR)	VREDNOST PREMOŽENJA (EUR)	PRIMERJAVA Z VREDNOSTJO PREMOŽENJA					
							Zadnje javno objavljeno LP		Zaključna bilanca stanja		Začetna bilanca stanja	
							Vrednost premoženja kot delež bilančne vsote zadnjega javno objavljenega LP (v %)	Vrednostna razlika med bilančno vsoto zadnje objavljenega LP in vrednostjo premoženja (EUR)	Vrednost premoženja kot delež bilančne vsote zaključne bilance (v %)	Vrednostna razlika med bilančno vsoto zaključne BS in vrednostjo premoženja (EUR)	Vrednost premoženja kot delež bilančne vsote začetne bilance (v %)	Vrednostna razlika med bilančno vsoto začetne bilance in vrednostjo premoženja (EUR)
51	OGRAD holding d.o.o.	6.559.282	372.575	-	zaradi neobstoja premoženja se vsina zahtevkov upnikov ni	-	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
52	ARMING, Podjetje za gradnjo, projektiranje in inženiring d.o.o.	10.854.930	4.756.063	20.270.526	18.688.233	1.582.292	15	9.272.638	33	3.173.771	8	18.688.233
53	MILANČE, trgovina d.o.o. (PROLOGISTIC, trgovina d.o.o.)	7.081.531	620.114	14.781.547	14.705.640	75.907	1	7.005.624	12	544.207	1	14.705.640
54	FINAL Inženiring in gradbeništvo d.d. Nova Gorica	7.016.888	4.187.906	3.702.721	59.753	3.642.968	52	3.373.920	87	544.938	98	59.753
55	MEBLO JOGI Podjetje za izdelavo izdelkov za počitek in spanje d.o.o., Nova Gorica	6.751.201	4.023.825	pasivna stran začetne bilance stanja v poročilu še ni ugotovljena	pasivna stran začetne bilance stanja v poročilu še ni ugotovljena	6.480.799	96	270.403	161	- 2.456.974	n.a.	n.a.
56	MINERVA ŽALEC predelava plastike in kovin, d.d.	9.753.087	otvoritveno poročilo ne vsebuje zaključne bilance stanja (manjka priloga)	12.073.826	5.698.603	6.375.224	65	3.377.863	n.a.	n.a.	53	5.698.603
57	PRIMORJE HOLDING d.d.	29.672.844	580.667	9.188.462	9.077.871	110.591	0	29.562.253	19	470.076	1	9.077.871
58	RAŠICA POINT Invalidsko podjetje za proizvodnjo in trgovino d.o.o.	22.444.587	16.018.212	27.820.652	21.856.938	5.963.715	27	16.480.873	37	10.054.498	21	21.856.938
59	MAKSIMA INVEST, finančna družba d.d.	22.131.436	7.531.856	45.396.580	35.134.126	10.262.454	46	11.868.982	136	- 2.730.598	23	35.134.126
60	PRIMORJE d.d. družba za gradbeništvo, inženiring in druge poslovne storitve	282.669.766	220.568.415	otvoritveno poročilo ne vsebuje začetne bilance stanja	otvoritveno poročilo ne vsebuje začetne bilance stanja	-	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
61	FINETOL, finančna družba d.d.	49.672.708	39.146.626	119.245.944	103.086.043	16.159.901	33	33.512.807	41	22.986.725	14	103.086.043
62	FB INVESTICIJE podjetje za inženiring, gradnjo in vodenje investicijskih projektov d.o.o.	95.424	150.005	25.229.962	25.137.150	92.812	97	2.612	62	57.193	0	25.137.150
63	LESNO INDUSTRIJSKO PODJETJE RADOMLJE d.d.	3.304.737	2.952.777	5.500.251	611.777	4.888.474	148	- 1.583.737	166	- 1.935.697	89	611.777
64	INTEGRAL, Promet in delavnice d.d.	4.511.868	otvoritveno poročilo ne vsebuje zaključne bilance stanja (manjka priloga)	otvoritveno poročilo ne vsebuje začetne bilance stanja (manjka priloga)	otvoritveno poročilo ne vsebuje začetne bilance stanja (manjka priloga)	-	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
65	LESNO INDUSTRIJSKO PODJETJE POLJČANE d.d.	4.601.283	2.828.813	5.113.051	2.288.840	2.824.211	61	1.777.072	100	4.602	55	2.288.840
66	PODJETJE ZA UREJANJE HUDOURNIKOV d.d.	14.135.338	7.346.073	pasivna stran začetne bilance stanja v poročilu še ni ugotovljena	pasivna stran začetne bilance stanja v poročilu še ni ugotovljena	2.721.706	19	11.413.632	37	4.624.367	n.a.	n.a.
67	EPIC COMMERCE - podjetje za zunanjo in notranjo trgovino in športni inženiring, d.o.o. Postojna	54.935.889	49.680.603	82.565.497	62.620.230	19.945.268	36	34.990.622	40	29.735.336	24	62.620.230

se nadaljuje

nadaljevanje

ŠT.	DOLŽNIK	BILANČNA VSOTA ZADNJE JAVNO OBJAVLJENO LP (EUR)	BILANČNA VSOTA ZAKLJUČNA BILANCA (EUR)	BILANČNA VSOTA ZAČETNA BILANCA (EUR)	BILANČNA VSOTA ZAČETNA BILANCA - izguba (EUR)	VREDNOST PREMOŽENJA (EUR)	PRIMERJAVA Z VREDNOSTJO PREMOŽENJA					
							Zadnje javno objavljeno LP		Zaključna bilanca stanja		Začetna bilanca stanja	
							Vrednost premoženja kot delež bilančne vsote zadnjega javno objavljenega LP (v %)	Vrednostna razlika med bilančno vsoto zadnje objavljenega Lp in vrednostjo premoženja (EUR)	Vrednost premoženja kot delež bilančne vsote zaključne bilance (v %)	Vrednostna razlika med bilančno vsoto zaključne BS in vrednostjo premoženja (EUR)	Vrednost premoženja kot delež bilančne vsote začetne bilance (v %)	Vrednostna razlika med bilančno vsoto začetne bilance in vrednostjo premoženja (EUR)
68	GRADBINEC GIP, gradbenštvo, d.o.o.	30.626.155	16.254.308	37.139.139	23.668.189	13.470.950	44	17.155.205	83	2.783.358	36	23.668.189
69	GRAMIZ Gradbeno podjetje, d.d. Kočevo	36.531.582	27.723.351	31.079.901	10.465.262	20.614.639	56	15.916.943	74	7.108.712	66	10.465.262